

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים

ליום 31 בדצמבר, 2007

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר, 2007

תוכן העניינים

<u>דף</u>	
2-ג	דוח רואה החשבון המבקר
3-ג - 5-ג	מאזנים - מאוחדים והחברה
6-ג - 7-ג	דוחות רווח והפסד - מאוחדים והחברה
8-ג	דוחות על השינויים בהון העצמי
9-ג	דוחות עסקי ביטוח חיים מאוחדים
10-ג	דוחות עסקי ביטוח כללי מאוחדים
11-ג - 16-ג	דוחות על תזרימי המזומנים - מאוחדים והחברה
17-ג - 122-ג	באורים לדוחות הכספיים
123-ג - 130-ג	נספח א' - פירוט הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח מאוחדת
131-ג - 143-ג	נספח ב' - מידע בדבר סיכוני אשראי וריבית של חברת ביטוח מאוחדת
144-ג - 145-ג	נספח ג' - מידע בדבר מכשירים פיננסיים של חברות הקבוצה שאינן חברות ביטוח

דוח רואה החשבון המבקר

לבעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ

ביקרנו את הדוחות הכספיים הבאים של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - החברה) ואת הדוחות הכספיים המאוחדים הבאים של החברה והחברות המאוחדות שלה:

- מאזנים לימים 31 בדצמבר, 2007 ו- 2006.

- דוחות לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007:

- דוחות רווח והפסד.
- דוחות על השינויים בהון העצמי.
- דוחות עסקי ביטוח חיים.
- דוחות עסקי ביטוח כללי.
- דוחות על תזרימי המזומנים.

דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברה מאוחדת אשר נכסיה הכלולים באיחוד ליום 31 בדצמבר, 2007, והכנסותיה הכלולות באיחוד לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 אינם מהותיים. כמו כן, לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות אשר נכללו על בסיס השווי המאזני אשר ההשקעה בהן הסתכמה לסך של 5,354 אלפי ש"ח ו- 3,637 אלפי ש"ח לימים 31 בדצמבר, 2007 ו- 2006, בהתאמה, ואשר חלקה של החברה בתוצאותיהן הסתכם ברווח בסך 1,801 אלפי ש"ח, רווח בסך 3,672 אלפי ש"ח והפסד בסך 236 אלפי ש"ח לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2007, 2006 ו- 2005, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על-ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהן הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מידגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים:

א. הדוחות הכספיים של החברה משקפים באופן נאות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, מכל הבחינות המהותיות, את מצבה הכספי של החברה לימים 31 בדצמבר, 2007 ו- 2006 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים שלה לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007. כמו-כן, לדעתנו הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993.

ב. הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות בהתאם לכללי החשבונאות, הדיווח והעריכה, אשר נקבעו על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והתקנות שהותקנו על פיו, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי המאוחד של החברה והחברות המאוחדות שלה לימים 31 בדצמבר, 2007 ו- 2006 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים המאוחדים שלהן לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007.

כמוסבר בבאור 2(ב), הדוחות הכספיים הנ"ל מוצגים בסכומים מדווחים, בהתאם לתקני חשבונאות של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

מבלי לסייג את חוות דעתנו, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 27(א) לדוחות הכספיים בדבר חשיפה לאישור תובענות כייצוגיות.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

תל-אביב,
31 במרס, 2008

ליום 31 בדצמבר		באור	
2006	2007 (*)		
אלפי ש"ח מדווחים			
369,091	645,593		<u>השקעות</u> מזומנים ושווי מזומנים
11,060,862	13,456,502	3(א)	ניירות ערך
1,029,770	1,310,799	4(א)	הלוואות ופקדונות בבנקים:
1,319,970	1,267,432	5	הלוואות פקדונות בבנקים
2,349,740	2,578,231		
40,482	65,882	6(ג)	השקעות בחברות כלולות
45,284	104,313	7	מקרקעין
13,865,459	16,850,521		סך-הכל השקעות
94,004	109,859	8	<u>רכוש קבוע</u>
52,357	68,083	8	בנייני משרד
			רכוש קבוע אחר
146,361	177,942		סך-הכל רכוש קבוע
		9	<u>סכומים לקבל</u> חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
247,687	302,413		חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח
417,522	467,412		חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות
44,287	25,150		חשבונות אחרים
709,496	794,975		
401,559	519,102	10	פרמיות לגביה
138,975	171,359	11	חייבים ויתרות חובה
1,250,030	1,485,436		סך-הכל סכומים לקבל
			<u>הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר</u> הוצאות רכישה נדחות:
625,127	602,095	12(א)	בביטוח חיים
102,888	143,419		בביטוח כללי
29,886	29,077	12(ב)	בביטוח מפני מחלות ואישפוז
757,901	774,591		
947,037	1,079,799	13	נכסים בלתי מוחשיים
13,151	10,762	15	מסים נדחים
1,718,089	1,865,152		סך-הכל הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
16,979,939	20,379,051		

(*) כולל חברה שאוחדה לראשונה – ראה באור 2(כד).

(**) סווג מחדש – ראה באור 2(כב).

פירוט הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח מאוחדת הכלולים במאזנים המאוחדים, ניתן בנספח א' לדוח.
הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

ליום 31 בדצמבר		באור	
2006	2007 (*)		
אלפי ש"ח מדווחים			
1,453,230	1,636,301		הון עצמי
36,408	42,553		זכויות המיעוט
		27	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות
			התחייבויות לזמן ארוך
(** 429,110	681,025	14	כתבי התחייבות נדחים והתחייבויות לבנקים
-	563,041	14	אגרות חוב
161,590	198,873	15	מסים נדחים
4,599			
(**	6,516	16	בשל סיום יחסי עובד-מעביד, נטו
595,299	1,449,455		סך-הכל התחייבויות לזמן ארוך
			עתודות ביטוח ותביעות תלויות
			ביטוח חיים:
11,244,048	12,730,848	17	עתודת ביטוח
141,358	-	(4)(ו)2	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
103,489	109,895		תביעות תלויות
11,488,895	12,840,743		סך-הכל התחייבויות ביטוחיות בביטוח חיים
		18	ביטוח כללי:
675,346	939,099		עתודה לסיכונים שטרם חלפו
1,973,998	2,531,967		תביעות תלויות
2,649,344	3,471,066		סך-הכל התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי
14,138,239	16,311,809		סך-הכל עתודות ביטוח ותביעות תלויות
		9	התחייבויות אחרות
			חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
175,809	176,316		פקדונות של מבטחי משנה
47,061	61,496		חשבונות אחרים
222,870	237,812		
96,039	115,033	19	אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים
(** 437,854	586,088	20	זכאים ויתרות זכות
756,763	938,933		סך-הכל התחייבויות אחרות
16,979,939	20,379,051		

(*) כולל חברה שאוחדה לראשונה – ראה באור 2(כד).

(**) סווג מחדש - ראה באור 2(כב).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

31 במרס, 2008			
שי קומפל	גדליה דורון	מנחם גורביץ	תאריך אישור הדוחות הכספיים
מנהל כספים	חבר הדירקטוריון	י"ר הדירקטוריון ומנהל כללי	
		ג-4	

ליום 31 בדצמבר		באור	
2006	2007		
אלפי ש"ח מדווחים			
השקעות			
השקעות בחברות מאוחדות:			
1,161,551	1,914,227	(א)6	חברת ביטוח
222,654	190,914	(ב)6	חברות אחרות
1,384,205	2,105,141		סך הכל השקעות בחברות
16,066	14,686	(ב)3	ניירות ערך
27,004	63,605	7	מקרקעין
1,427,275	2,183,432		סך הכל השקעות
רכוש שוטף			
6,844	11,073	11	חייבים ויתרות חובה
41,120	43,059		מזומנים ושווי מזומנים
47,964	54,132		סך הכל רכוש שוטף
1,475,239	2,237,564		
1,453,230	1,636,301		הון עצמי
		27	התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות
התחייבויות לזמן ארוך			
-	562,268	(א)14	אגרות חוב
13,926	10,736	(א)14	הלוואה מבנק
1,389	8,825	15	מסים נדחים
15,315	581,829		סך הכל התחייבויות לזמן ארוך
התחייבויות שוטפות			
3,481	3,579	19	אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים
3,213	15,855	20	זכאים ויתרות זכות
6,694	19,434		סך הכל התחייבויות שוטפות
1,475,239	2,237,564		

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

31 במרס, 2008			
שי קומפל	גדליה דורון	מנחם גורביץ	תאריך אישור הדוחות הכספיים
מנהל כספים	חבר הדירקטוריון	י"ר הדירקטוריון ומנהל כללי	

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2005	2006	2007		
אלפי ש"ח מדווחים (למעט נתוני רווח למניה)			באור	
			הועבר מדוחות עסקי ביטוח:	
222,180	155,458	102,259	רווח מעסקי ביטוח חיים	
212,459	208,569	208,965	רווח מעסקי ביטוח כללי	
434,639	364,027	311,224	סה"כ רווח מעסקי ביטוח	
			הכנסות (הוצאות) שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח:	
31,194	40,238	17,560	הכנסות מהשקעות ואחרות	
72,508	85,384	96,271	הכנסות נטו, מניהול קרנות פנסיה	
(*) (2,196)	(*) 22,971	34,579	הכנסות (הוצאות) נטו, משירותים פיננסיים	
(37,967)	(23,288)	(72,159)	הוצאות ריבית בגין התחייבויות לזמן ארוך	
63,539	125,305	76,251		
498,178	489,332	387,475		
(5,250)	(7,746)	(10,506)	הוצאות הנהלה וכלליות שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח	
(30,333)	(19,187)	(22,024)	הוצאות הפחתת נכסים בלתי מוחשיים	
462,595	462,399	354,945	רווח לפני מסים על ההכנסה	
190,407	194,773	128,978	מסים על ההכנסה	
272,188	267,626	225,967	רווח לאחר מסים על ההכנסה	
(236)	3,672	1,801	חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות כלולות	
(9,727)	(7,917)	(6,266)	חלק המיעוט בתוצאות, נטו של חברות מאוחדות	
262,225	263,381	221,502	רווח לפני פריט מיוחד	
-	-	137,037	ביטול עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים, בניכוי חלק המיעוט	
262,225	263,381	358,539	רווח נקי לשנה	
			רווח למניה (בש"ח):	
4.59	4.34	3.59	רווח לפני פריט מיוחד	
-	-	2.23	רווח מביטול עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים	
4.59	4.34	5.82	רווח נקי למניה	
57,155	60,748	61,575	מספר המניות ששימשו לצורך החישוב הנ"ל (באלפים)	

(*) סווג מחדש - ראה באור 2(כב).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			באור	
2005	2006	2007		
אלפי ש"ח מדווחים				
261,395	253,360	349,454		חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות
2,548	1,942	15,190		הכנסות אחרות, נטו
941	14,546	(3,739)		הכנסות (הוצאות) מימון, נטו
264,884	269,848	360,905		
2,159	2,431	2,687	22	הוצאות הנהלה וכלליות
262,725	267,417	358,218		רווח לפני מסים על ההכנסה (הטבת מס)
500	4,036	(321)	23	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
262,225	263,381	358,539		רווח נקי לשנה

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

הון מניות	קרנות הון	עודפים	דיבידנד שהוכרז	סך הכל
אלפי ש"ח מדווחים				
<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2005</u>				
88,411	6,819	691,689	-	786,919
-	234	-	-	234
-	5,961	-	-	5,961
436	4,892	-	-	5,328
5,806	183,286	-	-	189,092
-	(19)	-	-	(19)
-	697	-	-	697
-	-	(126,658)	51,478	(75,180)
-	-	262,225	-	262,225
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2005</u>				
94,653	201,870	827,256	51,478	1,175,257
3,079	104,296	-	-	107,375
-	(49)	-	-	(49)
-	-	(41,256)	(51,478)	(92,734)
-	-	263,381	-	263,381
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006</u>				
97,732	306,117	1,049,381	-	1,453,230
-	-	18,273	-	18,273
-	148	-	-	148
-	-	(193,889)	-	(193,889)
-	-	358,539	-	358,539
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007</u>				
97,732	306,265	1,232,304	-	1,636,301

עדכון קרן הון בשל הפחתת שיעורי המס
הטבת מס הנובעת ממימוש מניות החברה על-ידי
מנכ"ל חברת ביטוח מאוחדת
הנפקת מניות למנכ"ל חברת ביטוח מאוחדת
הנפקת מניות (בניכוי הוצאות הנפקה) [ראה באור
1(ב)]
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של חברות
מוחזקות בחו"ל
פעולות עם בעלי שליטה
דיבידנד
רווח נקי

הנפקת מניות (בניכוי הוצאות הנפקה) [ראה באור
1(ב)]
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של חברות
מוחזקות בחו"ל
דיבידנד
רווח נקי

מידת מקרקעין בהתאם למודל השווי ההוגן, נטו
[ראה ביאור 2(ט)(10)(ב)]
התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של חברות
מוחזקות בחו"ל
דיבידנד ששולם
רווח נקי

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			באור	
2005	2006	2007		
אלפי ש"ח מדווחים				
1,424,406	1,492,008	1,592,062	(ב)25	פרמיות בניכוי - ביטוח משנה
114,498	107,778	116,593		
1,309,908	1,384,230	1,475,469		פרמיות בשייר
1,076,875	761,770	817,744		הכנסות מהשקעות
2,386,783	2,146,000	2,293,213		סה"כ הכנסות לשנה
220,487	245,038	287,706		תביעות ששולמו ותלויות מקרי מוות, נכות ואחרים בניכוי - ביטוח משנה
67,452	50,374	71,202		
153,035	194,664	216,504		
83,781	80,563	89,074		פוליסות שמועדן תם
441,995	478,321	496,356		פוליסות שניפדו
2,641	3,548	3,993		גימלאות
2,333	3,203	2,293		השתתפות ברווחים בביטוח חיים קבוצתי ששולמה
683,785	760,299	808,220		סה"כ תביעות לשנה
1,702,998	1,385,701	1,484,993		עודף הכנסות על תביעות לשנה
(1,310,592)	(989,906)	(1,123,753)	(ה)25	גידול בעתודת ביטוח בניכוי ביטוח משנה בניכוי - דמי ניהול בגין פוליסות משתתפות ברווחים
136,819	128,412	98,085		
(1,173,773)	(861,494)	(1,025,668)	(ו)2(4)	גידול בעתודות ביטוח, נטו
(14,667)	(42,575)	-		גידול בעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
(1,188,440)	(904,069)	(1,025,668)		סה"כ גידול בעתודות
514,558	481,632	459,325		עודף הכנסות לשנה
164,611	160,554	189,758	22	דמי עמלה
135,535	164,676	164,524		הוצאות הנהלה וכלליות
300,146	325,230	354,282		
8,155	15,320	23,032		קיטון בהוצאות רכישה נדחות
308,301	340,550	377,314		
27,811	22,411	23,314		בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
280,490	318,139	354,000		סה"כ הוצאות לשנה, נטו
234,068	163,493	105,325		רווח לשנה - לפני תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפייד רי"
(11,888)	(8,035)	(3,066)	(ו)25	תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפייד רי"
222,180	155,458	102,259		רווח מעסקי ביטוח חיים לשנה - עובר לדוחות רווח והפסד
1,520,738	1,773,458	2,142,870	(ו)2(8)	סה"כ הפרמיות, כולל פרמיות בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודה

פרוט פעילות החברה המאוחדת בביטוח חיים, מובא בבאור 25(א).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			באור	
2005	2006	2007		
אלפי ש"ח מדווחים				
1,353,678	1,385,529	1,518,814		פרמיות
377,435	393,158	416,243		דמים
1,731,113	1,778,687	1,935,057		סה"כ דמי ביטוח
347,657	379,551	390,919		בניכוי - ביטוח משנה
1,383,456	1,399,136	1,544,138		
(76,295)	(18,047)	(66,199)		גידול בעתודה לסיכונים שטרם חלפו (בניכוי ביטוח משנה)
1,307,161	1,381,089	1,477,939		דמי ביטוח שהורווחו
154,080	117,700	157,973		הכנסות מהשקעות
1,461,241	1,498,789	1,635,912		סה"כ הכנסות לשנה
1,052,740	1,094,729	1,224,915		תביעות ששולמו ותלויות
179,703	217,851	238,867		בניכוי - ביטוח משנה
873,037	876,878	986,048		סה"כ תביעות לשנה
588,204	621,911	649,864		עודף הכנסות על תביעות לשנה
300,077	306,775	327,647		דמי עמלה
49,089	48,746	51,837		בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
250,988	258,029	275,810		
157,406	168,814	176,634	22	הוצאות הנהלה וכלליות
408,394	426,843	452,444		
(32,649)	(13,501)	(11,545)		גידול בהוצאות רכישה נדחות
375,745	413,342	440,899		סה"כ הוצאות לשנה, נטו
212,459	208,569	208,965		רווח מעסקי ביטוח כללי לשנה - עובר לדוחות רווח והפסד

פרוט עסקי ביטוח כללי מאוחדים, לפי ענפי הביטוח, מובא בבאור 26(א).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2005		2006		2007		
אלפי ש"ח מדווחים			באור			
תזרימי מזומנים בפעילות שוטפת						
(*)	339,931	(*)	147,701	190,744	(א)	בעסקי ביטוח חיים
	73,527		284,918	184,427	(ב)	בעסקי ביטוח כללי
	(130,135)		(135,234)	51,151	(ג)	בפעילות שוטפת אחרת
283,323		297,385		426,322	מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת	
תזרימי מזומנים בפעילות השקעה						
מימוש השקעות (השקעות) החופפות להון העצמי ולהתחייבויות לא ביטוחיות:						
	(198,419)		91,093	(483,054)		ניירות-ערך
	-		(92,299)	(55,235)		הלוואות ופקדונות בבנקים
	(198,419)		(1,206)	(538,289)		
	-		-	(97,087)	(ד)	השקעה בחברה מאוחדת שאוחדה לראשונה
(*)	(34,668)	(*)	(30,003)	(41,664)		רכישת רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה
	922		751	2,279		תמורה ממימוש רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה
	(4,565)		(29,880)	(25,786)		השקעות במניות ובהלוואות של חברות כלולות, נטו
(*)	(92,505)	(*)	(285,113)	(49,606)		רכישת נכסים בלתי מוחשיים (בניכוי עתודה למס המתייחסת)
(329,235)		(345,451)		(750,153)	מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה	
תזרימי מזומנים בפעילות מימון						
	-		-	549,155		הנפקת אגרות חוב (בניכוי הוצאות הנפקה)
	-		-	198,461		הנפקת כתבי התחייבות נדחים (בניכוי הוצאות הנפקה)
	(7,499)		(14,316)	(14,224)		פרעון כתבי התחייבות נדחים
	189,092		107,375	-		הנפקת מניות (בניכוי הוצאות הנפקה)
	(2,807)		(4,532)	(4,586)		דיבידנד למיעוט בחברה מאוחדת
	(82,218)		83,524	65,433		קבלת (פרעון) הלוואות לזמן ארוך ואשראי לזמן קצר מבנקים, נטו
	(75,180)		(92,734)	(193,889)		דיבידנד ששולם
21,388		79,317		600,350	מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון	
	-		-	(17)	הפרשי תרגום בגין יתרות מזומנים של חברה מוחזקת בחו"ל	
	(24,524)		31,251	276,502	עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים	
362,364		337,840		369,091	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה	
337,840		369,091		645,593	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה	

(*) סווג מחדש - ראה באור 2(כב).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		

			(א) תזרימי מזומנים בפעילות שוטפת בעסקי ביטוח חיים
102,259	155,458	222,180 (*)	רווח לשנה מעסקי ביטוח חיים
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
1,475,971	1,165,290	1,291,749	גידול בעתודות ביטוח בניכוי ביטוח משנה (**)
(141,358)	-	-	ביטול עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
1,904	14,406	6,093	גידול בתביעות תלויות בניכוי ביטוח משנה
16,896	82,073	58,583	קיטון בהוצאות רכישה נדחות
10,512	6,510 (*)	6,545 (*)	פחת רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה
14,075	10,011 (*)	6,320 (*)	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
-	(465)	-	רווח ממימוש מקרקעין להשכרה
(2,767)	-	-	עלייה בשווי ההוגן של מקרקעין להשכרה
			מימוש השקעות (השקעות), נטו:
(1,373,297)	(1,299,093)	(1,101,943)	ניירות ערך
(74,979)	(107,683)	(147,771)	הלוואות
136,493	45,927	7,083	פקדונות בבנקים
-	979	-	תמורה ממכירת מקרקעין להשכרה
(122)	(55) (*)	(85) (*)	רכישת מקרקעין להשכרה
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים, נטו:
(468)	39,426	(3,025)	חברות ביטוח - פקדונות וחשבונות אחרים, נטו
(22,506)	12,155	(43)	פרמיות לגבייה
48,131	22,762	(5,755)	חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות, נטו
190,744	147,701	339,931	תזרימי מזומנים, נטו שנבעו מפעילות שוטפת בעסקי ביטוח חיים

(*) סווג מחדש - ראה באור 2(כב).

(**) כולל גידול בעתודת ביטוח בגין פוליסות המהוות חוזי השקעה [ראה באור 2(ו)(8)].

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		
212,459	208,569	208,965
76,295	18,047	66,199
297,669	161,600	157,545
(19,070)	(6,005)	(12,593)
(*) 8,587	(*) 10,178	8,739
(*) 5,422	(*) 5,354	8,986
(412,065)	(140,804)	(182,286)
(12,917)	(22,552)	(94,739)
4,021	57,083	(49,481)
(6,776)	(18,941)	25,949
(50,547)	11,128	(36,218)
(29,551)	1,261	83,361
73,527	284,918	184,427

(ב) תזרימי מזומנים בפעילות שוטפת בעסקי ביטוח כללי

רווח לשנה מעסקי ביטוח כללי

פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:

גידול בעתודות ביטוח בניכוי ביטוח משנה, נטו

גידול בתביעות תלויות בניכוי ביטוח משנה, נטו

גידול בהוצאות רכישה נדחות

פחת רכוש קבוע

הפחתת נכסים בלתי מוחשיים

מימוש השקעות (השקעות), נטו:

ניירות ערך

הלוואות

פקדונות בבנקים

שינויים בסעיפים מאזניים אחרים, נטו:

חברות ביטוח - פקדונות וחשבונות אחרים, נטו

פרמיות לגבייה

חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות, נטו

תזרימי מזומנים, נטו שנבעו מפעילות שוטפת בעסקי ביטוח כללי

(*) סווג מחדש - ראה באור 2(כב).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		

			(ג) תזרימי מזומנים בפעילות שוטפת אחרת
			רווח נקי לשנה
			רווח לשנה מעסקי ביטוח
262,225	263,381	358,539	
(*) (434,639)	(364,027)	(311,224)	
(172,414)	(100,646)	47,315	
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
			חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות כלולות
			חלק המיעוט בתוצאות, נטו של חברות מאוחדות (כולל בגין פריט מיוחד)
236	(3,672)	(1,801)	קיטון (גידול) בהוצאות רכישה נדחות
9,727	7,917	10,587	שינוי במסים נדחים
(64,007)	(74,249)	7,184	פחת והפחתות (כולל הפחתת נכסים בלתי מוחשיים)
24,239	(9,508)	(20,238)	שחיקת (עליית ערך) הלוואות לחברות מוחזקות
(*) 33,001	21,396	24,448	רווח מממוש רכוש קבוע ומקרקעין
282	(322)	1,737	הפסד מירידת ערך (רווח מעליית ערך) מקרקעין
(550)	(140)	(226)	עליית ערך (שחיקת) התחייבויות לזמן ארוך
-	963	(10,950)	רווח מממוש השקעה בחברה כלולה
11,971	(1,320)	30,529	
-	-	(25)	
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים, נטו:
			חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות, נטו
27,380	24,347	(37,409)	
			תזרימי מזומנים, נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת אחרת
(130,135)	(135,234)	51,151	

(*) סווג מחדש - ראה באור 2(כב).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		

-	-	42,841
-	-	(447,553)
-	-	(34,243)
-	-	(128,548)
-	-	(58,819)
-	-	(28,177)
-	-	35,526
-	-	508,692
-	-	8,598
-	-	4,596
-	-	(97,087)

(ד) השקעה בחברה מאוחדת שאוחדה לראשונה

הון חוזר (למעט מזומנים ושווי מזומנים)
 ניירות ערך, הלוואות ופקדונות
 מקרקעין להשכרה ורכוש קבוע
 נכסים בלתי מוחשיים
 פרמיות לגביה
 הוצאות רכישה נדחות
 מסים נדחים
 עתודות ביטוח ותביעות תלויות בשייר
 חברות ביטוח ותווכני ביטוח
 כתבי התחייבות והלוואות מבנקים

סך הכל השקעה בחברה מאוחדת שאוחדה לראשונה

(ה) פעילות שאינה כרוכה בתזרימי מזומנים

-	3,384	-
-	-	18,273
-	-	71
-	-	569

מימוש מקרקעין להשכרה כנגד חייבים ויתרות חובה

שערוך מקרקעין כנגד יתרת עודפים, נטו

מימוש השקעה בחברה כלולה כנגד חייבים

פרעון הלוואה שניתנה לחברה כלולה כנגד חייבים

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		
262,225	263,381	358,539
(261,395)	(253,360)	(349,454)
-	963	(10,950)
14	14	-
385	1,466	(536)
(410)	(6,218)	(20,968)
614	(29)	14,407
(1,949)	(2,184)	7,927
(516)	4,033	(1,035)
-	-	(7,384)
-	-	(136,000)
(61,479)	(145,368)	(351,316)
75,180	141,203	145,414
(45,120)	39,049	1,380
(31,419)	34,884	(347,906)
189,092	107,375	-
-	-	548,330
(75,180)	(92,734)	(193,889)
(82,218)	(12,515)	(3,561)
31,694	2,126	350,880
(241)	41,043	1,939
318	77	41,120
77	41,120	43,059
-	150,000	-
-	-	13,700
-	-	4,573

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

רווח נקי לשנה

הכנסות והוצאות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים:

חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות מוחזקות

ירידת (עליית) ערך מקרקעין

פחת

שינוי במסים נדחים

שחיקת שטרי הון והלוואות של חברות מאוחדות

שחיקת (עליית ערך) התחייבויות לזמן ארוך

שינויים בחייבים ויתרות חובה ובזכאים ויתרות זכות, נטו

מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת

תזרימי מזומנים מפעילות השקעה

רכישת מקרקעין

השקעה בשטר הון צמית של חברה מאוחדת

השקעה במניות והלוואות לחברות מאוחדות

דיבידנד שנתקבל מחברת ביטוח מאוחדת

מימוש השקעה (השקעה) בניירות ערך, נטו

מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה

תזרימי מזומנים מפעילות מימון

הנפקת מניות (בניכוי הוצאות הנפקה)

הנפקת אגרות חוב (בניכוי הוצאות הנפקה)

דיבידנד ששולם

פרעון התחייבות לבנקים, נטו

מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון

עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומניםיתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנהיתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנהפעולות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים

המרת השקעה בשטר הון צמית של חברה מאוחדת למניות

שערוך מקרקעין כנגד יתרת עודפים, נטו

גידול בהשקעה בחברה מאוחדת כנגד יתרת עודפים

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

באור 1: - כללי

א. תאור החברה

החברה הינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב. החברה הינה חברת החזקות אשר עוסקת באמצעות חברות בשליטתה בכל ענפי הביטוח העיקריים, ובכלל זה ביטוח כללי, חסכון ארוך טווח (ביטוח חיים, פנסיה וגמל) וביטוח בריאות. בנוסף, עוסקת החברה, באמצעות חברות בשליטתה, בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים, ובכלל זה בניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום. לחברה גם פעילויות נוספות כגון השקעה בנדל"ן בחו"ל באמצעות חברה בשליטתה. בחודש דצמבר, 2007 רכשה חברה מאוחדות - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ את מלוא השליטה בשומרה חברה לביטוח בע"מ - ראה באור 6(א) להלן.

ב. עסקאות מהותיות במניות החברה

ביום 15 בדצמבר, 2004 נחתם הסכם בין החברה לדלק השקעות ונכסים בע"מ (להלן – דלק השקעות) לפיו החברה תקצה כ- 9.99% מהונה המונפק לדלק השקעות. כמו כן ניתנה לדלק השקעות אופציה להשקעה נוספת בחברה תמורת עוד כ- 5% מהונה המונפק והנפרע. ביום 13 במרס, 2005, ובהתאם להסכם ההקצאה כאמור, הקצתה החברה לדלק השקעות סך של 5,806,118 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א תמורת כ- 189.1 מיליוני ש"ח. ביום 9 באפריל, 2006 מימשה דלק השקעות גם את האופציה שניתנה לה בתמורה לסך של כ- 107.4 מיליון ש"ח ובכך הגיעה להחזקה של כ-15% מהון המניות של החברה. ברבעון הראשון של שנת 2007 מימשה דלק השקעות את מרבית החזקותיה בחברה.

ג. הגדרות

דוחות הכספיים:

החברה	- מנורה מבטחים החזקות בע"מ.
חברות מאוחדות	- חברות אשר לחברה שליטה בהן (כהגדרת גילוי דעת 57 של לשכת רואי חשבון בישראל) ואשר דוחותיהן מאוחדים עם דוחות החברה.
הקבוצה	- החברה והחברות המאוחדות שלה.
חברות כלולות	- חברות בהן לחברה יש השפעה מהותית, אך אינן חברות מאוחדות וההשקעה בהן כלולה על בסיס השווי המאזני.
חברות מוחזקות	- חברות מאוחדות וחברות כלולות.
בעלי עניין	- כהגדרתם בפסקה (1) להגדרת בעלי עניין בתאגיד בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.
בעלי שליטה	- כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו-1996.
צדדים קשורים	- כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998 ובגילוי דעת מספר 29 של לשכת רואי חשבון בישראל.
מדד	- מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
דולר	- דולר ארצות הברית.
המפקח	- המפקח על הביטוח כמשמעותו בחוק הפיקוח.
חוק הפיקוח	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.
תקנות ההון	- תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקונן.
תקנות דרכי השקעה	- תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001, על תיקונן.
תקנות דין וחשבון	- תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998, על תיקונן.
המוסד לתקינה	- המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

ד. הבאורים מתייחסים לדוחות הכספיים של החברה ולדוחות הכספיים המאוחדים, פרט למקרים בהם מצוין בבאור כי הוא מתייחס לחברה בלבד או למאוחד בלבד.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית

עיקרי הדיווח והמדיניות החשבונאית אשר יושמו בעריכת הדוחות הכספיים הם כדלקמן:

א. כללי החשבונאות

הדוחות הכספיים המאוחדים, המשקפים בעיקרם את הנכסים, ההתחייבויות והפעולות של חברת הביטוח המאוחדת (להלן - מנורה ביטוח), ערוכים בהתאם לכללי החשבונאות, הדיווח והעריכה אשר נקבעו על-פי חוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על-פיו, ובכללן תקנות פרטי דין וחשבון ובהתאם להוראות המפקח.

הדוחות הכספיים של החברה הוכנו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים ובהתאם לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, למעט מיון הסעיפים, שלדעת ההנהלה ערוכים בהתאם לאופי העסקים של החברה שהינה חברת החזקות אשר עיקר נכסיה אינם נכסים שוטפים וזאת בהתאם לאמור בתקנה 8 לתקנות ניירות ערך הנ"ל.

החברה והחברות המאוחדות יישמו את תקני ה-IFRS החל מהדוחות הכספיים לתקופה המתחילה ביום 1 בינואר, 2008, ראה באור 29 להלן.

ב. בסיס הדיווח של הדוחות הכספיים

1. בהתאם לתיקון תקנות פרטי דין וחשבון, שבא בעקבות פרסום תקני חשבונאות 12 ו-17 של המוסד לתקינה בדבר הפסקת ההתאמה של דוחות כספיים, הופסקה ההתאמה של הדוחות הכספיים לאינפלציה החל מיום 1 בינואר, 2004. החל מאותו מועד החלה החברה לדווח בסכומים מדווחים.

2. החברה ערכה את דוחותיה הכספיים בעבר על בסיס המוסכמה של העלות ההיסטורית המותאמת לשינויים בכוח הקנייה הכללי של המטבע הישראלי על בסיס השינויים במדד. הסכומים המותאמים, כאמור, שנכללו בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2003 שימשו נקודת מוצא לדיווח הכספי הנומינלי החל מיום 1 בינואר, 2004. תוספות שבוצעו החל ממועד זה נכללו בערכים נומינליים.

3. סכומי הנכסים הלא כספיים אינם מייצגים בהכרח שווי מימוש או שווי כלכלי עדכני, אלא רק את הסכומים המדווחים של אותם נכסים, למעט נכסים סחירים והשקעות העומדות כנגד התחייבויות בגין פוליסות המשתתפות ברווחי השקעות המוצגות על פי שוויין ההוגן (ראה גם סעיף (ט) להלן), וכן מקרקעין [ראה סעיף (ט)(10) להלן].

4. בדוחות הכספיים "עלות" משמעותה עלות בסכום מדווח.

5. תמצית הנתונים של החברה בערכים נומינליים היסטוריים לצרכי מס ששימשו בסיס לדוחות בסכומים המדווחים, ניתנת בבאור 30.

ג. שערי החליפין וההצמדה

1. נכסים והתחייבויות במטבע חוץ, או הצמודים לו, נכללו לפי שערי החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל והיו תקפים ליום המאזן.

2. נכסים והתחייבויות הצמודים למדד נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות צמודים.

3. להלן נתונים על שערי החליפין של הדולר והמדד:

שעור השינוי בשנת			ליום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007	2005	2006	2007
באחוזים			בנקודות		

מדד המחירים לצרכן
(בסיס ממוצע 2006)
- בגין
- ידוע

2.4	(0.1)	3.4	99.23	99.13	102.50
2.7	(0.3)	2.8	99.42	99.13	101.90

בש"ח

שער החליפין היציג של
הדולר

6.8	(8.2)	(9.0)	4.603	4.225	3.846
-----	-------	-------	-------	-------	-------

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית

ד. איחוד הדוחות הכספיים

1. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של חברות מאוחדות. יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות בין חברות הקבוצה בוטלו בדוחות הכספיים המאוחדים, למעט פעולות ביטוח המוצגות בסעיפים המתאימים בדוחות עסקי ביטוח ובהכנסות מסוכנות ביטוח שאוחדה בדוחות רווח והפסד.
2. פעולות ונכסי קרנות פנסיה, קופות גמל, קרנות נאמנות ותיקי השקעות המנוהלים על-ידי חברות מאוחדות, לא נכללו בדוחות הכספיים המאוחדים, הואיל והחברות המנהלות אחראיות לניהול התקין שלהן בלבד.

ה. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו ובהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, נדרשת ההנהלה להשתמש באומדנים, לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים המשפיעים על הנתונים המדווחים של נכסים והתחייבויות ועל הנתונים בדבר נכסים מותנים והתחייבויות תלויות שניתן להם גילוי בדוחות הכספיים וכן על נתוני הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים המאוחדים מבוססים על הערכות אקטואריות שנערכו על-ידי אקטוארים שמונו בהתאם להוראות המפקח לענפי הביטוח השונים. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדנים אלה (ראה גם באורים 17 ו-18 להלן בדבר הנחות ואומדנים אקטואריים).

ו. עסקי ביטוח חיים

1. הכרה בהכנסות ובהוצאות:
הפרמיות, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה (ראה סעיף 8 להלן), נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן.
פרעון פוליסות נזקף בהגיע זמן הפרעון.
קצבאות נזקפות בהגיע זמן תשלומן.
פדיונות נזקפים בעת התשלום.
מקרי מוות נזקפים עם היוודעם.
ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה או באופן יזום על-ידי מנורה ביטוח עקב פיגורים בתשלום, הכל בהתאם לסוג הפוליסה ובכפוף להוראות כל דין.
2. עתודות ביטוח חיים:
א. עתודות הביטוח מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. העתודות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו' (ראה גם באור 17 להלן).
עתודות ביטוח חיים וחלקם של מבטחי משנה בהן נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה על ביטוח חיים ובריאות במנורה ביטוח, ד"ר אברהם לוונגליק (F.I.L.A.A), שהוא נושא משרה במנורה ביטוח, שהצהיר כי החישובים נעשו על-פי האמור לעיל ובאופן עקבי לתקופות קודמות פרט לאמור בסעיף 3 להלן.
הצהרת האקטואר מצורפת לדוחות הכספיים.
- ב. הפרשות לתשלומי גמלאות והפרשות לתביעות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה ובביטוח סיעודי, נכללות במסגרת עתודות הביטוח.
- ג. עתודת ביטוח חיים בקשר לפוליסות אשר לפי תנאיהן צמודות ביום המאזן למדד יוני (הצמדה חצי שנתית) והנכסים החופפים לעתודה זו, מותאמים למדד שפורסם לפני תאריך כל מאזן. התאמה זו אינה מייצגת את סכום ההתחייבויות החוזיות של מנורה ביטוח לגבי פוליסות אלו ואין לה השפעה על התוצאות העסקיות.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ו. עסקי ביטוח חיים (המשך)

3. א. הנחיות המפקח בדבר עתודות לתשלום קצבה:

בחוזר שפרסם המפקח בחודש פברואר 2007, בדבר חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב השיפור בתוחלת החיים המצריך מעקב אחר הלימות העתודות בגין פוליסות ביטוח המאפשרות קבלת קצבה והשלמתן באופן ראוי.

החוזר חייב השלמה מיידית של העתודה, ככל שנדרש, בגין פוליסות לגביהן הקצבה בתשלום, המבוטח הגיע לגיל הפרישה או קבוצת פוליסות שאינה רווחית.

לגבי פוליסות אחרות רשאי המבטח להשלים את העתודות במהלך חיי הפוליסות, בתנאי שלהערכת האקטואר הממונה, קבוצת הפוליסות המסוימת עשויה להיות רווחית לפי הנחות שמרניות.

ההשלמה לאורך חיי הפוליסות ניתנת ליישום על-פי נוסחה גיאומטרית שנקבעה או לפי שיטה מואצת יותר לפי בחירת המבטח.

בחוזר נקבע כי על המבטח לבחור בהנחות זהירות ומתאימות, על בסיס שיקול דעת מקצועי, אשר יוגשו למפקח. ההנחות שעל פיהן על המבטח לבסס את חישוביו מתייחסות ללוחות תמותה, תוחלת חיים, שיעורי היוון, גיל פרישה צפוי למבוטחים, שיעורי פדיון, ההסתברות למשיכת קצבה, הבחנה בין כספים שהופקדו בתקופות שונות (הכפופות לתנאי מיסוי שונים העשויים להשפיע על ההסתברות למשיכת קצבה), הוצאות בגין תשלומי קצבה וכד'.

לצורך ביסוס ההנחות הנ"ל נדרש המבטח לעריכת מחקרים ומדידות שונות.

כשלב מעבר, לדוחות הכספיים לשנת 2006 ולשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2007, נקבעה שורה של הנחות ענפיות המתייחסות לגורמים העיקריים המשפיעים על חישוב ההפרשות עליהן ניתן היה להתבסס בתקופות הדיווח האמורות.

כמו כן, קובע החוזר כי את השלמת העתודה בגין הפרש חיובי שיחושב נכון ליום 31 בדצמבר, 2006 בין ההפרשה לעתודות לתשלום קצבה המחושבת על-פי הוראות החוזר לבין ההפרשה לעתודות לתשלום קצבה המחושבת לפי השיטה וההנחות עליהן התבסס המבטח בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2006, ניתן לבצע בפריסה החל מהרבעון הרביעי של שנת 2006 ולא יאוחר מהרבעון הרביעי של שנת 2009, ובאופן אחיד. בקביעת ההשלמה לעתודות לתשלום קצבה נכון ליום 31 בדצמבר, 2006 השתמשה החברה בהנחות הענפיות כפי שפורטו בחוזר וכתוצאה הסתכם ההפרש החיובי בכ- 40.7 מיליוני ש"ח.

בהתאם להערכת האקטואר הממונה בביטוח חיים של מנורה ביטוח שנסמכה על החוזר האמור, נרשמה בשנת 2006 הפרשה בגין התחייבויות בפוליסות שבגינן כבר משולמות קצבאות ובגין מבטחים מעל גיל פרישה וכן הפרשה נוספת בגין התחייבויות בפוליסות שנמצאות בתקופת החיסכון שלהן.

בשנת 2007 ביצעה מנורה ביטוח מחקרים ומדידות ביחס לאוכלוסיית המבוטחים שלה. מהמחקרים עולה כי לא ניתן לקבוע הנחות עם מובהקות סטטיסטית המצדיקה שינוי מההנחות הענפיות כפי שפורטו בחוזר. עם זאת בקביעת העתודות לשנת 2007 ביססה מנורה ביטוח את חישוביה תוך שימוש בהנחות שיעורי הביטולים ושיעורי היוון התואמים לאוכלוסייה המבוטחת שלה. בהתאם לכך, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2007 נכללה ההפרשה בגין פוליסות שנמצאות בתקופת החיסכון שלהם לפי חישוב השלמה לאורך חיי הפוליסה עד גיל הפרישה הצפוי על פי נוסחא גיאומטרית, כתוצאה קטן הרווח מעסקי ביטוח חיים והרווח לפני מסים על ההכנסה בתקופת הדוח בסך כ-8.6 מיליוני ש"ח (בשנת 2006 כ-3 מיליוני ש"ח). הרווח הנקי קטן בסך של כ-5.3 מיליוני ש"ח (בשנת 2006 – כ-1.8 מיליוני ש"ח).

מנורה ביטוח נערכת להשלמת המחקרים והמדידות הדרושים על מנת להתאים את ההפרשות לעתודות לתשלום קצבה בשנים הבאות על הנחות ומדידות המותאמות לאוכלוסיית המבוטחים שלה.

בחודש מרס 2008 פרסם המפקח תיקון לחוזר האמור בדבר הטיפול בעתודות לתשלום קצבה עם המעבר ליישום הוראות התקינה הבינלאומית (IFRS) (ראה באור 29 להלן).

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

1. עסקי ביטוח חיים (המשך)

3. (המשך)

ב. עתודה בגין פוליסות אובדן כושר עבודה:
עבור פוליסות אובדן כושר עבודה נערך בשנת 2006 עדכון של שיטת חישוב העתודה לשיטה אחידה ועדכנית (ראה באור 17 להלן).

4. עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל:

העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל, המיועדת לתת מענה במקרה של אסון עתידי, חושבה כשיעור מהסכום בסיכון בהתאם לעקרונות שנקבעו בטיטות תקנות בנושא שפורסמה בשנת 2002, לפיהם חברות הביטוח תגדלנה, בחלקים שווים בתקופה של שתיים עשרה שנים, את העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים לשיעור של 0.2% מהסכום בסיכון בשייר עצמי שהיה קיים ביום 31 בדצמבר, 2001. בהתאם לטיטות התקנות, הפרשה בגין השינוי בסכום בסיכון בשייר עצמי בין שנת דוח לקודמתה, החל מיום 1 בינואר, 2002, תבוצע בחלקים שווים על פני לא למעלה משמונה שנות דוח. כן ניתן לשחרר כספים מהעתודה, בתנאי שסכום העתודה גבוה מ-0.25% מהסכום בסיכון בשייר עצמי.

על-פי חוזר המפקח מחודש פברואר, 2007, החל מיום 1 בינואר, 2007 לא מורשות חברות הביטוח להפריש בדוחות הכספיים לעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים. המפקח התיר לחברות הביטוח לבצע בשנת 2006, הפרשה נוספת עד להשלמת העתודה לשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי. סכום ההפרשה הנוספת, שנרשמה להשלמת העתודה כאמור, הסתכם בסך של כ-30.8 מליוני ש"ח.

כמו כן נקבע בחוזר המפקח, כי יתרת העתודה הקיימת ליום 31 בדצמבר, 2006, העומדת לאחר ביצוע ההפרשה הנוספת כאמור, על 141.4 מליוני ש"ח, תבוטל ברבעון הראשון של שנת 2007 דרך דוח רווח והפסד כפריט מיוחד. כתוצאה מכך, בתקופת הדוח רשמה החברה כפריט מיוחד רווח נקי בסך של כ-137 מליוני ש"ח (לאחר ניכוי זכויות המיעוט). במקביל, נדרשה מנורה ביטוח להעמיד תוספת להון עצמי הנדרש בגין העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל החל משנת 2007, ראה באור 6(א)7 להלן.

לגבי השלכות המס בגין סיווג העתודה כאמור, ראה באור 23(א)4 להלן.

5. הסכמי ביטוח משנה מסוג Modified Reinsurance:

מנורה ביטוח קשורה בהסכמי ביטוח משנה מסוג Modified Reinsurance עם חברות ביטוח בחו"ל המשתתפות בחלק מסוים מפוליסות ביטוח חיים בגין שנות חיתום עד 31 בדצמבר, 1997.

6. הוצאות רכישה נדחות:

הוצאות רכישה נדחות של פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) הנמכרות החל מיום 1 בינואר, 1999 כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות אחרות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות, לרבות חלק מהוצאות הנהלה וכלליות. ה-DAC מופחת בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו, נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בגין פוליסות שהופקו עד ליום 31 בדצמבר, 1998 מחושבות על-ידי אקטואר מנורה ביטוח על בסיס שיטת "ניכוי הצילמר" לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום בסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. שיעור ההפחתה בפוליסות מסוג "עדיף" הינו 10% לשנה ובפוליסות מסוג "מסורתי" על פני תקופת הפוליסה.

7. תביעות תלויות:

תביעות תלויות ידועות בניכוי חלק מבטחי המשנה בהן מחושבות באופן פרטני, בהתאם להערכת מומחי מנורה ביטוח על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.

ההפרשות לתביעות שאירעו וטרם דווחו (IBNR) נכללו על בסיס תחשיב אקטוארי.

ההפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה ובביטוח סיעודי לרבות הפרשות לתביעות שאירעו וטרם דווחו (IBNR), נכללו במסגרת עתודות הביטוח.

בהתאם להנחיות המפקח נכללה החל משנת 2006 הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות. סכום ההפרשה כאמור אינו מהותי.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

1. עסקי ביטוח חיים (המשך)

8. חוזי השקעה:

מנורה ביטוח מיישמת את ההוראות שנקבעו בחוזר המפקח מיום 7 בינואר, 2007 בדבר תקבולים בגין חוזי השקעה. על-פי החוזר, הוגדרו חוזי השקעה כחוזים בעלי מבנה משפטי של חוזי ביטוח אשר אינם חושפים את המבטח לסיכון ביטוח משמעותי.

חוזי השקעה כוללים בין היתר:

(1) פוליסות שלהן 100% חסכון הנמשך כסכום הוני ללא נספחים ביטוחיים.

(2) פוליסות קצבה אשר תקופת תשלום הקצבה בגין היא לתקופה מובטחת. פוליסה מסוג זה מעניקה מספר תשלומים מובטחים אשר משולמים למוטבים גם אם קורה מקרה ביטוח. כאשר הקצבה המובטחת היא לתקופה קצובה (ללא המשך תשלום במצב של אריכות ימים) או לתקופה ארוכה המקטינה את משמעות סיכון אריכות הימים.

הטיפול החשבונאי בחוזי השקעה הינו כדלקמן: תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות בדוח עסקי ביטוח חיים אלא נזקפים ישירות לעתודות ביטוח חיים. פדיונות ותוס' תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לסעיף תביעות אלא נגרעים ישירות מעתודות ביטוח. הכנסות מהשקעות כספי חוזי השקעה בניכוי דמי ניהול שנגבים ממבוטחים לא נכללים בסעיף הכנסות מהשקעות אלא נזקפים ישירות לעתודות הביטוח.

בדוח עסקי ביטוח חיים נזקפים בגין חוזים אלה המרווח הפיננסי בין תשואת ההשקעות והתשואה שנקפה למבוטחים וכן ההוצאות המתייחסות לפעילות זו.

על-פי החוזר הנ"ל הוגדרו כחוזי השקעה רק מוצרים שהונפקו במסגרת חוזי השקעה ואינם כוללים סיכון ביטוחי כלל. מתקיימים דיונים בין נציגי חברות הביטוח למפקח בענין הגדרת סוגי הפוליסות שיכללו בחוזי ההשקעה. טרם הוגדרו מוצרים נוספים על אלה הקיימים בתקופות קודמות.

9. הכנסות מדמי ניהול בגין פוליסות משתתפות ברווחי השקעות: דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח על בסיס תשואת ההשקעות וצבירת כספי החיסכון של הפוליסות המשתתפות ברווחי ההשקעות.

דמי הניהול כוללים:

בגין פוליסות שנמכרות החל מיום 1 בינואר, 2004 – דמי ניהול קבועים בלבד.
בגין פוליסות שמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 – דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החסכון של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות ונרשמים על בסיס צבירה. דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה- 1 בינואר ועד ה- 31 בדצמבר) שנזקף לפוליסה בניכוי דמי הניהול הקבועים שנגבו מאותה הפוליסה. ניתן לגבות רק דמי ניהול משתנים חיוביים ובניכוי סכומים שליליים שנצברו בשנים הקודמות.

2. עסקי ביטוח כללי

1. הכרה בהכנסה:

דמי ביטוח (פרמיות ודמים) הנרשמים בעיקרם כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים נזקפים בשנת תחילת הפוליסה ומתייחסים בעיקרם לתקופת ביטוח של שנה. בענף ביטוח רכב חובה, הואיל וכניסת הביטוח לתוקף מותנית בתשלום דמי הביטוח, נזקפים דמי הביטוח לאחר תשלומם. במרבית הפוליסות בענף בריאות ובענפים ימי ודירות (באמצעות בנקים למשכנתאות) נרשמים דמי הביטוח על בסיס חודשי או יומי.

דמי ביטוח בגין פוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך המאזן, נרשמים כפרמיות מראש בסעיף זכאים ויתרות זכות. חלק דמי הביטוח המתייחס לתקופה שלאחר תאריך המאזן, נזקף לעתודה לסיכונים שטרם חלפו (ראה סעיף 4 להלן).

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים הינן לאחר ביטולים לבקשת בעלי הפוליסות ולאחר ביטולים והפרשות עקב אי פרעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

2. עסקי ביטוח כללי (המשך)

2. תביעות:

תביעות כוללות עלויות סילוק וטיפול ישירות וכן, החל משנת 2006 עלויות טיפול עקיפות ליישוב תביעות כמפורט להלן בגין תביעות ששולמו ותלויות וכן עידכון ההפרשה לתביעות התלויות שנרשמה בשנים קודמות.

בהתאם להנחיות המפקח, החל משנת 2006 נכללות בהפרשות לתביעות תלויות בביטוח כללי גם הוצאות עקיפות ליישוב תביעות המתייחסות לפוליסות שהונפקו בגין שנת חיתום 2006 ואילך והפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בביטוחי בריאות בגין כל שנות החיתום.

כתוצאה מיישום ההנחיות, כאמור גדלו ההפרשות לתביעות תלויות, בניכוי השפעת הצבירה, לימים 31 בדצמבר 2007 ו- 2006 בסך של כ-9 מיליוני ש"ח וכ-7 מיליוני ש"ח, בהתאמה (ראה באור 18). כתוצאה קטנו הרווח מעסקי ביטוח כללי והרווח לפני מיסים על הכנסה לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2007 ו- 2006 בסך של כ-9 מיליוני ש"ח ו- כ-7 מיליוני ש"ח בהתאמה. הרווח הנקי לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2007 ו- 2006 קטן בסך של כ-6 מיליוני ש"ח וכ-4 מיליוני ש"ח בהתאמה.

3. התחייבויות ביטוחיות והוצאות רכישה נדחות:

העתודה לסיכונים שטרם חלפו, התביעות התלויות, לרבות חלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח כללי (למעט בענף ביטוח מפני מחלות ואישפוז) חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, על תיקוניהן, הנחיות המפקח בנושא ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, וזאת בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים.

מנורה ביטוח ושומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן - שומרה ביטוח) חישובו את ההתחייבויות הביטוחיות כאמור לעיל באופן עקבי לשנה הקודמת למעט חישוב ההפרשה להוצאות עקיפות שנכללה בתביעות התלויות (ראה סעיף 2 לעיל) ובהתאם לכללים ולשיטות המפורטים בבאור 18 להלן (ראה גם סעיפים 4 ו-5 להלן).

הצהרות האקטוארים ליום 31 בדצמבר, 2007 מצורפות לדוחות הכספיים.

4. עתודה לסיכונים שטרם חלפו:

העתודה לסיכונים שטרם חלפו, Unexpired Risk Reserve מורכבת כלהלן:

א. יתרת פרמיה שטרם הורווחה, שאינה מחושבת בדרך אקטוארית ואינה תלויה, בהנחות כלשהן. עתודה זו כוללת דמי ביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך המאזן. בענפים בהם דמי הביטוח נרשמים על בסיס שנתי, מחושבת העתודה יחסית לפרמיה בפועל לכל יום.

ב. בהתאם להנחיות המפקח העתודה כוללת, במידת הצורך בשייר, בענפי רכב חובה, רכב רכוש, מקיף דירות ובריאות הפרשה בגין הפסד צפוי (פרמיה בחסר Premium Deficiency) המחושבת, על בסיס הערכה אקטוארית, או על-פי הנחיות שנקבעו על-ידי המפקח.

ג. בהתאם להנחיות המפקח מחושבות עתודות הביטוח בענפי מחלות ואשפוז ותאונות אישיות בחברות ביטוח בישראל על-פי הערכות אקטואריות וזאת החל מיום 1 בינואר, 2005. עד לאותו תאריך חושבו העתודות על בסיס כללים שנקבעו על-ידי המפקח.

על-פי ההנחיות, ביטול ההפרש בין עתודה לביטוח הוצאות רפואיות אשר חושבה בהתאם להוראות הקודמות לבין ההערכה האקטוארית לביטוח הוצאות רפואיות, המחושבות לפי ההוראות החדשות (להלן - ההפרש) יבוצע בפריסה למשך שלוש שנים החל מיום 1 בינואר, 2005 ובאופן אחיד.

ההפרש האמור הסתכם לסך של כ-40.2 מיליון ש"ח במאוחד.

כתוצאה מיישום ההנחיות, גדל הרווח מעסקי ביטוח כללי והרווח לפני מיסים על הכנסה, בכל אחת מהשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2007 ו-2006 בסך של כ-13.4 מיליוני ש"ח. הרווח הנקי בשנת 2005 גדל בסך של כ-7.6 מיליוני ש"ח, בשנת 2006 בסך של כ-8 מיליוני ש"ח ובשנת 2007 בסך של כ-8.2 מיליוני ש"ח.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ז. עסקי ביטוח כללי (המשך)

5. תביעות תלויות:

התביעות התלויות בדוחות הכספיים מחושבות לפי השיטות, כמפורט להלן:

א. תביעות תלויות ברוטו וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף ב' להלן.

התחשיב האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2007 חושב על ידי האקטואר הממונה על ביטוח כללי במנורה ביטוח, מר עמיר פלד (F.I.L.AA), ובתקופות קודמות חושב על-ידי האקטואר הממונה על ביטוח כללי דאז במנורה ביטוח, ד"ר אברהם לוונגליק (F.I.L.AA). התחשיב האקטוארי ליום 31 בדצמבר, 2007 של שומרה ביטוח חושב על ידי אקטואר חיצוני פרופ' יהודה כהנא.

ב. בענפים בהם לא נדרשת, על-פי הנחיות המפקח, הערכה אקטוארית (ביטוח מטענים בהובלה, כלי שיט וכלי טייס, ערבות חוק מכר וסיכונים אשכנזיים) נכללו התביעות התלויות בהתבסס על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין ומומחי חברות הביטוח המאוחדות שמטפלים בתביעות.

ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים.

ג. עודף הכנסות על הוצאות:

לגבי כל העסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להתמשך מספר שנים), כגון ענפי חבויות ורכב חובה, מחושב עודף הכנסות על הוצאות על בסיס תלת שנתי מצטבר (להלן - העודף) למעט ענף ערבויות חוק המכר בו מחושב העודף על בסיס חמש שנים מצטבר.

העודף מורכב מדמי ביטוח בתוספת חלק מההכנסות מהשקעות ובניכוי הוצאות רכישה ותביעות, הכל בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום המתייחסת. העודף המצטבר עד למועד שחרורו ממועד שנת תחילת הביטוח בניכוי עתודה לסיכונים שטרם חלפו ובניכוי התביעות התלויות הידועות כפי שחושבו כמפורט לעיל (להלן - הצבירה), נכלל בסעיף תביעות תלויות, והגירעון נזקק כהוצאה.

6. הוצאות רכישה נדחות:

א. הוצאות לרכישת פוליסות חדשות הכוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות בקשר להפקת פוליסות, המתייחסות לדמי ביטוח שטרם הורווחו בשייר עצמי, מועברות לתקופות הדיווח הבאות כהוצאות רכישה נדחות. הוצאות אלו מחושבות לפי ההוצאות בפועל או לפי השיעורים שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מדמי הביטוח שטרם הורווחו, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

ב. על פי הנחיות המפקח, החל מיום 1 בינואר, 2005 מחשבת מנורה ביטוח הוצאות רכישה נדחות גם בביטוח מפני מחלות ואישפוז. הוצאות הרכישה הנדחות מתייחסות להוצאות הנובעות מהפקת פוליסות חדשות לרבות הוצאות לבדיקות רפואיות, חיתום ושיווק והוצאות הנהלה וכלליות.

הוצאות הרכישה הנדחות מופחתות בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, ואולם בפוליסות שתקופת הביטוח בהן ארוכה משש שנים, ניתן להפחית את הנכס לתקופה קצרה יותר ובלבד שלא תפחת משש שנים. הוצאות הרכישה הנדחות המתייחסות לפוליסות שבוטלו נמחקות במועד הביטול.

כתוצאה מיישום ההנחיות: -

הרווח מעסקי ביטוח כללי והרווח לפני מסים על ההכנסה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2005 גדל בסך של כ-13.6 מליון ש"ח. הרווח הנקי גדל בסך של כ-7.7 מליון ש"ח.

7. עסקים המתקבלים מהמאגר הישראלי לביטוח רכב שליד איגוד חברות הביטוח בישראל (הפול), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום נכללים לפי חשבונות המתקבלים עד לתאריך המאזן בתוספת הפרשות לפי הענין, והכל בהתאם לשיעור השתתפות חברות הביטוח המאוחדות בהם.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ז. עסקי ביטוח כללי (המשך)

8. בהתאם להנחיות המפקח, נכללו בסעיף דמי ביטוח כל הסכומים ששולמו על-ידי הלווים בקשר עם פוליסת ביטוח נכס באמצעות בנק למשכנתאות. הסכומים המשתלמים לבנק למשכנתאות בשל הוצאות נכללו בסעיף עמלות.
9. הכנסות מהשקעות מחושבות לפי היחס שבין הממוצע השנתי של המקורות להשקעות שמקורן בעסקי ביטוח כללי לבין סך הממוצע הכולל של המקורות להשקעות בנפרד לכל אפיק השקעה. ייחוס ההכנסות מהשקעות לענפי הביטוח השונים נערך לפי מודל הקצאה המתבסס על ההתחייבויות הביטוחיות נטו של כל ענף לתחילת השנה בתוספת הפעילות בענף במשך השנה.
10. שיבובים ושרידים נכללים כהקטנת התביעות ששולמו במועד קבלתם. כמו כן, שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכלול בתיקי התביעה על בסיס פרטני.
11. השתתפות ברווחים בביטוח קבוצתי, הנרשמת על בסיס ההסכמים שבתוקף, מנוכה מדמי הביטוח.

ח. ביטוח משנה

1. בהתאם לתקנות פרטי דין וחשבון, התחייבויות מבטחי המשנה לתאריך המאזן בגין חלקם בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, מוצגות בנפרד במאזן, בסעיף סכומים לקבל, בניכוי הפרשה לחובות מסופקים, בהתאם להערכת ההנהלה (ראה סעיף 2 להלן).
 2. חברות הביטוח המאוחדות מבצעות הפרשות לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות.
- בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות ובעתודות הביטוח מתחשבות חברות ביטוח המאוחדות, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה, כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי. חלקם של מבטחי משנה בקשיים נקבע בהתחשב בהערכת סיכויי הגביה. כאשר מבטחי משנה נקלעים לקשיים, הם עשויים להעלות טיעונים שונים הנוגעים להכרה בחוב. במקרים אלו מתחשבות חברות הביטוח המאוחדות בעת עריכת ההפרשות בנכונות מבטחי המשנה להגיע להסכמי "חתך" Cut off.

ט. הערכת נכסים והתחייבויות

1. מזומנים ושווי מזומנים כוללים פקדונות בבנקים שתקופת פרעונם, בעת הפקדתם, אינה עולה על שלושה חודשים ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.
 2. יתרות במטבע חוץ או הצמודות לו נכללו לפי שערי חליפין יציגים לתאריך המאזן. יתרות הצמודות למדד נכללו לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה בכפוף, לאמור בסעיפים להלן.
 3. נכסים כספיים בלתי סחירים (אגרות חוב, ניירות ערך מסחריים, הלוואות ופקדונות), למעט נכסים כאמור המוחזקים כנגד התחייבויות של פוליסות המשתתפות ברווחי השקעה, והתחייבויות הצמודים למדד נכללו במאזן בתוספת ריבית שנצברה לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך המאזן, בהתאם לתנאי ההתקשרות ובכפוף לאמור בסעיף ו(2)ג) לעיל. כאשר ההשקעה הנומינלית בנכסים מובטחת, גם אם היא גבוהה מהערך המותאם למדד מוצגים הנכסים הבלתי סחירים לפי ערכם הנומינלי. במידה וקיימת ירידת ערך שאינה זמנית, הנכסים מוצגים לפי ערכם הנומינלי בניכוי הפרשה לירידת ערך. פרמיה (ניכיון) בגין השקעה בתעודות התחייבות בלתי סחירות מופחתים בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.
- נכסי חוב בלתי סחירים המוחזקים כנגד התחייבויות של פוליסות משתתפות ברווחי השקעה נכללים החל משנת 2005, לפי שווי הוגן המחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים (להלן – שערי ריבית).

כתוצאה משינוי שיטת שיעור הנכסים בשנת 2005, גדל שוויים של הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות של פוליסות המשתתפות ברווחי השקעה, ליום 31 בדצמבר, 2005 במאוחד בסך כ- 109.7 מליון ש"ח. הכנסות דמי ניהול, הרווח מעסקי ביטוח חיים והרווח לפני מסים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2005 גדלו בסך של כ- 16.5 מליון ש"ח במאוחד. הרווח הנקי לשנה גדל בסך של כ- 9.3 מליון ש"ח.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

4. קרנות גידור ומכשירי השקעה מובנים נכללו לפי שווי הוגן, שחושב בין היתר לפי שווי נכסי נטו .N.A.V.
5. קרנות השקעה אחרות ומניות בלתי סחירות נכללו לפי העלות. במקרים של ירידת ערך שלדעת ההנהלה אינה בעלת אופי זמני (ראה סעיף 12 להלן) נרשמה הפרשה לירידת ערך. כאשר השקעות אלו מוחזקות כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה הן נכללות לפי שווי הוגן המחושב בין היתר על בסיס הדוחות הכספיים שלהן והערות כלכליות.
6. ניירות ערך ומכשירים פיננסיים סחירים אחרים (כולל נגזרים) נכללו לפי שווי השוק, בהתאם למחיר בו הם נסחרים, לתאריך הדוחות הכספיים.
לענין סעיף זה "שווי שוק" – מחיר כפי שנסחר בבורסה ובהעדר מחיר בבורסה, נכלל לפי שווי הוגן.
השינויים בערכם של ניירות הערך נזקפים לדוח רווח והפסד ודוחות העסקים במלואם.
תעודות השתתפות בקרנות נאמנות נכללו לפי ערכי הפדיון לתאריך הדוחות הכספיים.
מנורה ביטוח מוכרת במהלך העסקים הרגיל ניירות ערך סחירים בחסר. ההתחייבות למכירה בחסר של ניירות הערך הסחירים מוצגת בסעיף זכאים ויתרות זכות על-פי שווי השוק של נייר הערך הסחיר ושינויים בערך ההתחייבות נזקפים מיידית לדוח רווח והפסד.
7. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם סחירים ואשר לא יועדו להגנה, נכללו במאזן מנורה ביטוח לפי העלות. מכשירים פיננסיים נגזרים בלתי סחירים המוחזקים כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה נכללו לפי השווי הוגן המחושב בהתאם למודל Black & Scholes או לפי ציטוט לגבי מחיר האופציה שמתקבל מהגורם שהנפיק אותה או ממי שעיסוקו בכך. נגזרים פיננסיים משובצים נכללים בנכס הבסיס. שינויים בשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד בתקופה בה ארעו. בהתאם לתקנות דין וחשבון, מוצגים המכשירים הפיננסיים הנגזרים, נטו בסעיף ניירות ערך.
8. הלוואות ופקדונות בבנקים, נכללו לפי ערכם המקורי בתוספת הכנסות שנצברו לתאריך הדוחות הכספיים ובניכוי הפרשה לחובות מסופקים (ראה סעיף יג' להלן).
- הלוואות ופקדונות בבנקים המוחזקים כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה נכללו לפי שוויים ההוגן המחושב באמצעות מודל המבוסס על היותן תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על-ידי שיערי ריבית.
9. השקעות בחברות מוחזקות נכללו לפי שיטת השווי המאזני, על פי הדוחות הכספיים שלהן הערוכים לתאריך המאזן.
- לענין הטיפול בעודף עלות ההשקעה בחברות מאוחדות מעל שווי המאזני - ראה סעיף 11 להלן.
- החברה בוחנת בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום ההפרשה לירידת ערך בהתאם להוראות תקן חשבונאות מספר 15 (ראה סעיף 12 להלן).

10. רכוש קבוע ומקרקעין:

א. כללי:

בנייני משרד ומקרקעין, נכללו במאזן עד ליום 31 בדצמבר, 2006 לפי העלות, בניכוי פחת שנצבר, פרט לבנייני המשרד והמקרקעין שנרכשו עד 31 בדצמבר, 1993, שערכם הותאם לערך השוק ליום 31 בדצמבר, 1994, בהתבסס על הערכת שמאי מוסמך ובניכוי "מרווח בטחון", כנקבע בתקנות הפיקוח שהיו בתוקף בעת ההערכה. מתאריך זה ועד ליום 31 בדצמבר, 2003, הותאם ערכם של הנכסים בגובה עליית המדד, ובכפוף לבחינת ירידת ערך כאמור בסעיף 12 להלן.

ב. מקרקעין להשכרה:

החל מיום 1 בינואר, 2007 חברות הקבוצה מיישמות את תקן חשבונאות מספר 16 - נדל"ן להשקעה, של המוסד לתקינה. התקן קובע כללים להכרה, למדידה ולגריעה של נדל"ן להשקעה והגילוי הנדרש בגינו.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

10. רכוש קבוע ומקרקעין: (המשך)

ב. מקרקעין להשכרה: (המשך)

נדל"ן להשקעה הינו נדל"ן (קרקע או מבנה, או שניהם) המוחזק על ידי הבעלים (מחכיר בחכירה תפעולית) או חוכר בחכירה מימונית לצורך הפקת דמי שכירות או לשם עליית ערך, או שניהם, ושלא לצורך שימוש בייצור או הספקת סחורות או שירותים או למטרות מנהלתיות, או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

זכויות בנדל"ן המוחזקות על ידי חוכר בחכירה תפעולית ממינהל מקרקעי ישראל מסווגות כנדל"ן להשקעה. החברה ומנורה ביטוח יישמו לגביהן את מודל השווי ההוגן.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי העלות כולל עלויות רכישה המיוחסות ישירות. לאחר ההכרה הראשונית, נדל"ן להשקעה נמדד בשווי ההוגן המשקף את תנאי השוק במועד המאזן. רווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה, נזקפים בחברה לדוח רווח והפסד במועד התהוותם בסעיף הכנסות אחרות ובמנורה ביטוח נזקפים לסעיף הכנסות מהשקעות בדוח עסקי ביטוח חיים. נדל"ן להשקעה אינו מופחת באופן שיטתי.

העברת נכס מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצעת כאשר יש שינוי בשימוש, כגון הפסקת שימוש בנכס על ידי הבעלים, הסכם שכירות תפעולית עם צד שלישי או השלמת הפיתוח של נדל"ן המיועד לשימוש כנדל"ן להשקעה.

העברת נכס מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע מתבצעת כאשר יש שינוי בשימוש, כגון התחלת שימוש בנכס על ידי הבעלים או התחלת פיתוח עם תכנון למכירת הנכס.

עלות הנכס המועבר מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע, או למלאי, היא השווי ההוגן במועד המעבר.

ההפרש בין השווי ההוגן לעלות הנכס שהועבר ממלאי לנדל"ן להשקעה נזקף לדוח רווח והפסד במועד המעבר, ואילו ההפרש בין השווי ההוגן לעלות נכס שהועבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מטופל כהערכה מחדש בהתאם ל-16 IAS ונזקף לקרן הון מהערכה מחדש.

לצורך קביעת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססות חברות הקבוצה על הערכת שווי המבוצעת על ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן ובעלי הידע והניסיון הנדרשים.

החברה והחברות המאוחדות בחרו ליישם את מודל השווי ההוגן. כתוצאה מכך ובהתאם להוראות המעבר של התקן, זקפו החברה והחברות המאוחדות את ההפרש בסך של כ-24.3 מיליוני ש"ח בין הערך בספרים של המקרקעין לבין שווי ההוגן ליום 1 בינואר, 2007 ליתרת העודפים באותו מועד, כנגד גידול מקביל בסעיף מקרקעין. כמו כן, הוכרה התחייבות מסים נדחים בסך של כ-6 מיליוני ש"ח כנגד יתרת העודפים לאותו מועד. מספרי ההשוואה לא הוצגו מחדש. השווי ההוגן של המקרקעין לתאריך המאזן נקבע בהתבסס על הערכת שמאי מקרקעין מוסמך מר יגאל אברהמוב.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

10. רכוש קבוע ומקרקעין: (המשך)

ג. רכוש קבוע:

(1) פריטי הרכוש הקבוע נכללו במאזן לפי העלות בניכוי פחת שנצבר ובניכוי הפחתות לירידת ערך באם נדרשו. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללות עלות חומרים ושכר עבודה ישיר וכן כל עלות נוספת הניתנת לייחוס במישרין כדי להביא את הנכס למיקום ולמצב הדרושים כדי שיוכל לפעול באופן אליו התכוונה ההנהלה.

(2) החל מיום 1 בינואר, 2007 מיישמות חברות הקבוצה את הוראות תקני חשבונאות מספר 27 – רכוש קבוע ומספר 28 – תיקון הוראות המעבר בתקן חשבונאות מספר 27 – רכוש קבוע של המוסד לתקינה.

פריטי הרכוש הקבוע מוצגים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו, בניכוי פחת שנצבר ואינם כוללים הוצאות לצורך תחזוקה שוטפת. עלויות מימון המתייחסות למימון רכישה או הקמה של רכוש קבוע עד להפעלה נכללות בעלות הרכוש. שיפורים ושכלולים נזקפים לעלות.

החברה והחברות המאוחדות בוחנות בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך בהתאם להוראות תקן חשבונאות מספר 15 (ראה סעיף 12 להלן).

רכיבי פריט רכוש קבוע בעלי עלות משמעותית ביחס לסך העלות של הפריט, מופחתים בנפרד, לפי שיטת הרכיבים. הפחת מחושב לפי שיטת הפחת השווה בשיעורים שנתיים הנחשבים כמספיקים להפחתת הנכסים במשך תקופת השימוש המשוערת בהם.

ערך השייר ואורך החיים השימושיים של כל נכס נבחנים לפחות בכל סוף שנה והשינויים מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן-ולחבא.

הפחתת הנכסים מופסקת כמוקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע. נכס נגרע מהספרים במועד המכירה או כאשר לא צפויות עוד הטבות כלכליות מהשימוש בנכס. רווח או הפסד מגריעת הנכס (המחושב כהפרש בין התמורה נטו מהגריעה והעלות המופחתת בספרים) נכלל בדוח רווח והפסד בתקופה בה הנכס נגרע.

מעבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצע כאשר הבעלים מפנים את הנכס משימוש עצמי או כאשר מתחיל הסכם שכירות תפעולי חדש.

ליישום לראשונה של התקנים לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(3) הפחת מחושב בשיעורים שנתיים שווים לאורך תקופת החיים השימושיים בנכס והינו כדלקמן:

%	
4	בנייני משרד (למעט מרכיב הקרקע)
25-33	מחשבים
15	כלי רכב
6-25	ציוד וריהוט משרדי
לאורך תקופת השכירות כולל תקופת האופציה	
שיפורים במושכר	

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

11. נכסים בלתי מוחשיים:

החל מיום 1 בינואר, 2007 מיישמות החברה והחברות המאוחדות את תקן חשבונאות מספר 30 - נכסים בלתי מוחשיים (להלן - התקן), של המוסד לתקינה, אשר קובע את הטיפול החשבונאי, הכרה ומדידה ודרישות הגילוי בהקשר לנכסים בלתי מוחשיים.

נכס בלתי מוחשי הינו נכס לא כספי ניתן לזיהוי חסר מהות פיזית. הגדרת נכס בלתי מוחשי דורשת שנכס כאמור יהיה ניתן לזיהוי בכדי להפרידו מהמוניטין. קריטריון יכולת הזיהוי בהגדרה מתקיים כאשר יש עמידה באחד משני התנאים הבאים: הנכס ניתן להפרדה - ניתן להפריד אותו או לפצל אותו מהישות וניתן למכור אותו, להעביר אותו, להעניק רשיון לשימוש בו, להשכיר אותו או להחליפו, בנפרד או יחד עם חוזה קשור, נכס קשור או התחייבות קשורה; או, הנכס נובע מזכויות חוזיות או זכויות משפטיות אחרות, מבלי להתחשב אם זכויות אלה ניתנות להעברה או ניתנות להפרדה מהישות או מזכויות וממחויבויות אחרות.

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בצירופי עסקים נכללים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים בלתי מוחשיים מוצגים על-פי עלותם בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. עלויות בגין נכסים בלתי מוחשיים אשר פותחו באופן פנימי, למעט עלויות פיתוח מהוונות, נזקפות לדוח רווח והפסד בעת התהוותן.

על-פי הערכת הנהלות החברה והחברות המאוחדות לנכסים הבלתי מוחשיים אורך חיים מוגדר. הנכסים מופחתים על פני אורך החיים הכלכליים השימושיים שלהם ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על כך שקיימת ירידת ערך בנכס בלתי מוחשי. תקופת ההפחתה ושיטת ההפחתה בגין נכס בלתי מוחשי עם אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות אחת לשנה. שינוי באורך החיים השימושיים או בדפוס הצריכה הצפוי של ההטבות הכלכליות הצפויות לנבוע מהנכס יטופלו כשינוי תקופת או שיטת ההפחתה, וידווחו כשינוי באומדן חשבונאי. הוצאות ההפחתה בגין נכסים בלתי מוחשיים עם אורך חיים שימושיים מוגדר נזקפים לדוח רווח והפסד ולדוחות עסקי ביטוח חיים וביטוח כללי.

אורך החיים השימושיים של נכסים בלתי מוחשיים הינו כדלקמן:

שנים	קשרי לקוחות וסוכנים
5-10	שם מסחרי
6	תיקי לקוחות
5-20	תוכנות
4-8	תיק ביטוח
10	

א. תיקי לקוחות/ שם מסחרי/ קשרי לקוחות

1. בהתאם לתקן חשבונאות מספר 20 (מתוקן) יוחס עודף עלות ההשקעה שנוצר ברכישה של מבטחים חברה מנהלת של קרנות פנסיה (להלן - מבטחים פנסיה) לתיק הלקוחות הקיים ולדמי ניהול עתידיים.

עודף עלות השקעה שנוצר ברכישה קופות גמל וקרנות נאמנות על ידי חברות מאוחדות, יוחס לתיקי לקוחות, שמות מסחריים ומותגים.

2. בהתאם לתקן חשבונאות מספר 20 (מתוקן) יוחס חלק מעודף עלות הרכישה של ההשקעה בשומרה ביטוח לנכסים בלתי מוחשיים מזוהים כגון - שם מסחרי, קשרי סוכנים וקשרי לקוחות.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ט. הערכת נכסים והתחייבויות (המשך)

11. נכסים בלתי מוחשיים: (המשך)

ב. מוניטין

1. חלק מעלות הרכישה של מבטחים פנסיה יוחס למוניטין שנוצר למנורה ביטוח בעקבות רכישת חברה זו כתוצאה מהסינרגיה בין תחום הביטוח לתחום הפנסיה ולתיקי ביטוח חיים שנוספו למצבת תיקי הביטוח של מנורה ביטוח.

עד ליום 31 בדצמבר, 2005 הופחת מוניטין זה בשיעור שנתי של 5%. בעקבות כניסתו לתוקף של תקן חשבונאות מספר 20 (מתוקן) של המוסד לתקינה הופסקה הפחתתו.

יתרת המוניטין הבלתי מופחת ליום 31 בדצמבר, 2007 עמדה על סך של כ-384.9 מיליון ש"ח. סכום ההפחתה השנתי של המוניטין כאמור אשר הפחתתו הופסקה ביום 1 בינואר, 2006 הסתכם בסך של כ-20.5 מיליון ש"ח.

במספרי ההשוואה לשנת 2005, סווגו מחדש הוצאות הפחתת המוניטין כאמור מדוחות עסקי ביטוח חיים לדוחות רווח והפסד.

2. חלק מעלות רכישת שומרה ביטוח [ראה גם באור 6(א)(4)(ב)] יוחס למוניטין. יתרת המוניטין מסתכמת לסך של כ-14 מיליון ש"ח.

3. החל משנת 2006 החברות המאוחדות הפסיקו את ההפחתה השנתית של המוניטין הכלול בזכויות הניהול בקופות הגמל ובקרנות הנאמנות שנרכשו.

4. ירידת ערך של מוניטין בגין חברות מאוחדות נבחנת אחת לשנה בהתאם לתקן חשבונאות מספר 15 (ראה סעיף 12 להלן).

ג. תוכנות

נכסי חברות הקבוצה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רשיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים. התוכנות מופחתות לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן תקופת אורך החיים השימושיים הנעה בין 4 שנים ל-8 שנים.

כתוצאה מיישום לראשונה של הוראות התקן: החברות המאוחדות סיווגו מחדש תוכנות מחשב בסך של כ-110.6 מיליון ש"ח, ליום 31 בדצמבר, 2006 שנכללו במסגרת סעיף הרכוש הקבוע והציגו אותן במסגרת סעיף נכסים בלתי מוחשיים.

12. ירידת ערך נכסים:

החברה והחברות המאוחדות מיישמות את תקן חשבונאות מספר 15 "ירידת ערך נכסים" (להלן – התקן). התקן חל על כל הנכסים במאזן למעט, נכסים הנובעים מהטבות לעובדים, נכסי מסים נדחים ונכסים פיננסיים. בהתאם לתקן זה, כאשר מתקיים סימן כלשהו המצביע על ירידת ערך של נכס בוחנות החברה והחברות המאוחדות האם חלה ירידת ערך של הנכס על-ידי השוואת ערכו הפנקסני של הנכס לסכום בר-ההשבה שלו. סכום בר-ההשבה הינו הגבוה מבין מחיר המכירה נטו של הנכס לבין שווי השימוש שלו הנקבע על-פי הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס ומימושו בתום חייו. במידה שערכו של הנכס בספרים עולה על סכום בר-ההשבה שלו, החברה והחברות המאוחדות מכירות בהפסד מירידת ערך בגובה ההפרש בין ערכו הפנקסני של הנכס לסכום בר-ההשבה שלו. הפסד מירידת ערך שהוכר מבוטל רק אם חלו שינויים באומדנים ששימוש בקביעת סכום בר-ההשבה של הנכס במועד ההכרה בהפסד מירידת ערך.

החברה והחברות המאוחדות בוחנות ירידת ערך בנפרד לכל יחידה מניבה מזומנים אחרת. בבחינת ירידת הערך מובאים בחשבון נכסים משותפים הקשורים ליחידות מניבות המזומנים האחרות, וכן הוצאות עקיפות המיוחסות במישרין או שניתן להקצותן באופן סביר ועקבי ליחידות אחרות.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

י. התחייבויות בשל סיום יחסי עובד - מעביד ודמי חופשה

ההתחייבויות בשל סיום יחסי עובד - מעביד הכלולות התחייבויות לפי דין, הסכם, נוהג וציפיות ההנהלה מכוסות במלואן על-ידי פוליסות ביטוח מנהלים (במרביתן של מנורה ביטוח), הפקדות בקופות גמל, בתוספת רווחים שנצברו וכן על-ידי הפרשה משלימה הכלולה בהתחייבויות לזמן ארוך.

ההתחייבות לדמי חופשה מכוסה במלואה על-ידי הפרשה הכלולה בסעיף זכאים ויתרות זכות.

יא. הכרה בהכנסות של חברות מאוחדות שאינן חברות ביטוח

הכנסות מעמלות ניהול תיקי לקוחות, הכנסות מייעוץ והכנסות מהפצה נרשמות על בסיס מצטבר בהתאם למועד מתן השירות או ביצוע הפעולות.

הכנסות מעמלות חיתום וניהול, הכפופות לביצוע בפועל של הנפקה, נזקפות לדוח רווח והפסד רק לאחר הנפקת ניירות הערך או במועד שהתגבשו התחייבויות המנפיקים והקונים, לפי המוקדם ובמקביל נזקפות ההוצאות הכרוכות בביצוען.

הכנסות מעמלות ביטוח נזקפות בעת התהוותן.

הכנסות מניהול קרנות פנסיה, קופות גמל, קרנות נאמנות ותיקי השקעה נזקפות בעת התהוותן.

יב. הוצאות הנהלה וכלליות והכנסות מהשקעות

(1) הוצאות הנהלה וכלליות נזקפות לדוחות עסקי הביטוח ולדוחות הרווח וההפסד על-פי שיטת חלוקה המבוססת על ייחוס ספציפי של הוצאות ישירות והקצאת ההוצאות האחרות על בסיס יחס התפלגות השכר ושטחי המשרדים.

זקיפת ההוצאות בין ענפי הביטוח הכללי מבוססת על מודל המתחשב בהיקפי תפוקה ותביעות אשר אושר על-ידי המפקח.

(2) הכנסות מהשקעות נזקפות לדוחות רווח והפסד ולדוחות עסקי ביטוח כללי, בהתאמה להשקעות המוחזקות כנגד התחייבויות בביטוח כללי וכנגד הון ועודפים של החברה וחברת הביטוח המאוחדת שהיו במהלך השנה.

יג. הפרשה לחובות מסופקים

1. בגין פרמיות לגביה: מחושבת הפרשה כללית בהתאם לגיל החוב, ובנוסף מתבצעות גם הפרשות ספציפיות.

2. בגין הלוואות וחובות אחרים: ההפרשה מחושבת באופן ספציפי בגין חובות שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק.

3. בגין חובות מבטחי משנה: ראה סעיף (2) לעיל.

יד. מסים על ההכנסה ומסים נדחים

1. החל מיום 1 בינואר, 2005 מיישמות חברות הקבוצה את תקן חשבונאות מספר 19 - מסים על ההכנסה (להלן - התקן), של המוסד לתקינה. התקן קובע את כללי ההכרה, המדידה, ההצגה והגילוי לגבי מסים על ההכנסה ומסים נדחים בדוחות הכספיים.

2. חברות הקבוצה, מבצעות ייחוס מסים בגין הפרשים זמניים (Temporary Differences) שהינם הפרשים בין ערכם לצרכי מס של נכסים והתחייבויות לבין ערכם הפנקסני במאזן. ייחוס המסים כאמור מתבצע בגין הפרשים הנוגעים לנכסים שהפחתתם מותרת בניכוי לצרכי מס, כגון: הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים, רכוש קבוע, הערכה מחדש של מקרקעין, והפרשים זמניים שוטפים אחרים.

3. יתרות המסים הנדחים מחושבות לפי שיעור המס הצפוי לחול כאשר מסים אלה ייזקפו לדוח רווח והפסד או להון העצמי, בהתבסס על חוקי המס אשר היו בתוקף בתאריך המאזן. סכום המסים הנדחים בדוח רווח והפסד מבטא את השינויים ביתרות הנ"ל בשנת הדוח.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

י. מסים על ההכנסה ומסים נדחים (המשך)

4. בחישוב המסים הנדחים לא הובאו בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעות בחברות מוחזקות אשר מכירתן אינה צפויה בעתיד הנראה לעין. כמו כן, לא הובאו בחשבון מסים נדחים בגין חלוקת דיבידנדים על-ידי חברות מאוחדות, וזאת על-פי מדיניות הקבוצה שלא ליזום חלוקת דיבידנדים החייבים במס.
5. מסים נדחים בשל הפרשים זמניים שוטפים נכללו בסעיף חייבים ויתרות חובה או בסעיף זכאים ויתרות זכות.
- מסים נדחים בשל הפרשים ארוכי טווח נכללו בסעיף רכוש אחר או התחייבות לזמן ארוך למסים נדחים.
6. הטבות מס בגין הענקות של מכשירים הוניים לעובדים, שלא הוכרה בגינם הוצאה בדוחות הכספיים, נקפו לקרן הון בתקופה בה הותר הניכוי לצרכי מס, וזאת בהתאם להבהרה מספר 7 של המוסד לתקינה.

טו. קרנות הון

קרנות הון כוללות תוספת הערכה מחדש של בנייני משרד ומקרקעין בניכוי התחייבות למסים נדחים. כמו כן, כוללות קרנות הון שנוצרו כתוצאה מפעולות בין תאגיד לבעל שליטה בו (ראה סעיף כא' להלן).

טז. רווח למניה

החל מיום 1 בינואר, 2006 (מועד התחילה) החברה מיישמת את תקן חשבונאות מספר 21 – רווח למניה (להלן – התקן) של המוסד לתקינה. התקן קובע את העקרונות לחישוב והצגה של רווח (הפסד) למניה בדוחות הכספיים ומחליף את גילוי דעת 55 של לשכת רואי חשבון בישראל בנושא.

הרווח למניה מחושב לפי מספר המניות הרגילות. ברווח הבסיסי למניה ייכללו רק מניות אשר קיימות בפועל במהלך התקופה וניירות ערך המירים נכללים רק בחישוב הרווח המדולל למניה. בנוסף, ניירות ערך המירים שהומרו במהלך התקופה, נכללים ברווח המדולל למניה רק עד למועד ההמרה, ומאותו מועד ייכללו ברווח הבסיסי למניה. כתבי אופציה ואגרות חוב להמרה נכללים ברווח המדולל כאשר מימושם יגרום להנפקת מניות בתמורה הנמוכה ממחיר השוק של המניות. חלקה של החברה ברווחי חברות מוחזקות מחושב לפי חלקה ברווח למניה של אותן חברות מוחזקות מוכפל במספר המניות שבידי החברה.

יז. פרוט הנכסים וההתחייבויות

הנכסים וההתחייבויות של חברות הביטוח המאוחדות הנכללים בפרוט הנכסים וההתחייבויות משקפים את הדיווח שלה למפקח הנערך בהתאם לתקנות דרכי השקעה.

על-פי חוק הפיקוח ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984 (להלן – תקנות הפרדת חשבונות) על מבטח להחזיק בנפרד את נכסיו בביטוח חיים ולנהל מערכת חשבונות נפרדת לנכסיו ולהתחייבויותיו שבביטוח חיים.

הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים נכללים בפרוט הנכסים וההתחייבויות בהתבסס על מערכת חשבונות נפרדת המתנהלת על ידי החברה בהתאם לתקנות הפרדת חשבונות.

לעומת זאת, לא חלה חובה על המבטח להחזיק בנפרד נכסים החופפים להתחייבויותיו בביטוח כללי מאלו החופפים להונו העצמי וליתר התחייבויותיו, ואין הוא חייב לנהל לגביהם מערכת חשבונות נפרדות.

תקנות דרכי השקעה קובעות מגבלות באשר ליחס שבין נכסים מסויימים לבין התחייבויות המבטח (לרבות הונו העצמי) אולם, אין כללים לייחוס נכסי המבטח כנגד התחייבויותיו הביטוחיות בביטוח כללי וכנגד הונו העצמי והתחייבויותיו האחרות, כל עוד השקעותיו הכוללות הינן במסגרת התקנות כאמור.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

יח. עסקאות תשלום מבוסס מניות

מנכ"ל מנורה ביטוח זכאי להטבות בדרך של תשלום מבוסס מניות המסולק במניות (להלן: עסקה המסולקת בהון). על-פי תקן חשבונאות מספר 24 של המוסד לתקינה, יש להכיר בעסקה המסולקת בהון רק על הענקות שבוצעו לאחר ה-15 במרס, 2005 אך טרם הבשילו עד ליום 1 בינואר, 2006. לאור תנאי ההתקשרות עם מנכ"ל מנורה ביטוח, [ראה באור 24(ג)], תקן חשבונאות מספר 24 לא חל על העיסקה האמורה ולפיכך אין השפעה על הדוחות הכספיים.

יט. דיבידנד שהוכרז

דיבידנד שהוכרז לאחר תאריך המאזן ולפני אישור הדוחות הכספיים, אינו נרשם כהתחייבות בדוחות הכספיים ומוצג בנפרד במסגרת דוח על השינויים בהון העצמי.

כ. הוצאות הנפקת כתבי התחייבות נדחים

הוצאות הנפקת כתבי התחייבות נדחים ואגרות חוב מופחתות מיתרת ההתחייבויות נדחים ומובאות בחשבון בחישוב הריבית האפקטיבית של ההתחייבויות, זאת בהתאם להוראות תקן חשבונאות מספר 22. הוצאות ההנפקה מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית על פני התקופה ממועד הנפקת ההתחייבויות ועד למועד פדיון.

כא. הצגת פעולות בין תאגיד לבעל שליטה בו

עד 31 בדצמבר, 2006 עסקאות בין החברה והחברות המוחזקות שלה לבין בעלי השליטה בה הוצגו בהתאם לתקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו-1996

החל מיום 1 בינואר, 2007 החברה והחברות המוחזקות שלה מיישמות את תקן חשבונאות מספר 23 (להלן - התקן), הקובע את הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה. התקן חל על עסקאות, בין היתר, של העברת נכסים, נטילת התחייבות, שיפוי או וויתור והלוואות בין חברה לבין בעל השליטה בה ובין חברות תחת אותה שליטה שמבוצעות לאחר 1 בינואר, 2007 וכן על הלוואה שניתנה או שהתקבלה מבעל השליטה לפני 1 בינואר, 2007.

התקן קובע כי נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה בין חברה לבין בעל השליטה בה או בין חברות תחת אותה שליטה יוכרו במועד העסקה לפי שווי הוגן. ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה שנקבעה בעסקה ייזקף להון העצמי, בניכוי השפעת המס. הפרש בחובה מהווה במהותו דיבידנד ולכן מקטין את יתרת העודפים. הפרש בזכות מהווה במהותו השקעת בעלים ולכן יוצג בסעיף נפרד בהון העצמי שייקרא "קרן הון מעסקה עם בעל שליטה". כאשר החברה אינה בבעלות מלאה של בעל השליטה, חלק המיעוט בהפרש, בין בחובה ובין בזכות, ייזקף לסעיף חלק המיעוט בדוח רווח והפסד.

הסכום שנקזף להון העצמי לא ייזקף לדוח רווח והפסד, גם אם בתקופות מאוחרות יותר הפריטים שהיוו נושא העסקאות נגרעו מהדוחות הכספיים.

הלוואה שלא נקבע לה מועד פרעון תיחשב כאילו ניתנה או התקבלה לתקופה של שנה אחת, משמע שוויה ההוגן ייקבע מדי שנה על-פי הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הצפויים מההלוואה, מהוון לפי שיעור הריבית של החברה לכל שנה.

כתוצאה מיישום לראשונה של הוראות התקן:

החברה העניקה למנורה ביטוח הלוואה בחודש יולי, 2007, אשר לא נקבע לה מועד פרעון [ראה באור 6(א)(2)(ב)]. לתאריך הדוח מוצגת ההלוואה במאזן החברה, בהתאם להנחיות התקן, בערכה הנוכחי המחושב לתקופה של שנה כאמור לעיל.

כב. סיווג מחדש

נתונים מסוימים שפורסמו בעבר בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2006 ולשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2005 ו-2006, סווגו מחדש על מנת להתאימם לתקני חשבונאות חדשים ולאופן ההצגה הנוכחי בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2007.

באור 2: - כללי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כג. גילוי על השפעת תקן חשבונאות חדש בתקופה שלפני יישומו

תקן חשבונאות מספר 29 – אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)

בחודש יולי 2006 פרסם המוסד לתקינה את תקן חשבונאות מספר 29 "אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" (להלן - תקן 29).

תקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS) הינם תקנים והבהרות שאומצו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים הכוללים:

- (א) תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS).
- (ב) תקני חשבונאות בינלאומיים (IAS).
- (ג) הבהרות שנקבעו על ידי הוועדה לפרשנויות של תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRIC), או על ידי הוועדה שקדמה לה, לפרשנויות של תקני חשבונאות בינלאומיים (SIC).

בחודש מאי, 2007 פרסם המפקח חוזר, המחיל את תקני ה- IFRS על הגופים המוסדיים וביניהם חברות הביטוח.

החברה תדווח לראשונה על מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה לפי תקני IFRS, בדוחות כספיים ביניים ליום 31 במרס, 2008, כאשר מועד המעבר ליישום לראשונה של תקני IFRS הינו 1 בינואר, 2007 (להלן - מועד המעבר). לצורך המעבר תיישם החברה את הוראות תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 1 "אימוץ לראשונה של תקני IFRS" (להלן - IFRS 1).

על פי הוראות תקן 29 והבהרה של רשות ניירות ערך (FAQ 6) מציגה החברה מאזן פתיחה ליום 1 בינואר, 2007, מאזן ליום 31 בדצמבר, 2007 ודוח רווח והפסד לשנה שהסתיימה באותו תאריך, כאשר הם ערוכים בהתאם לתקני IFRS. כמו כן, מציגה החברה התאמות בין דיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS למועד המעבר, ליום 31 בדצמבר, 2007 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, כמפורט בבאור 29.

כד. חברה שאוחדה לראשונה

1. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2007 אוחדו לראשונה הדוחות הכספיים של שומרה ביטוח אשר נרכשה בחודש דצמבר 2007. לאור זאת, אוחד מאזן שומרה ביטוח ליום 31 בדצמבר, 2007 בלבד.
2. להלן נתונים תמציתיים מתוך הדוחות הכספיים של שומרה ביטוח כפי שנכללו בדוחות הכספיים המאוחדים:

ליום
31 בדצמבר, 2007
אלפי ש"ח מדווחים

במאזן

508,692	התחייבויות בגין עתודות ביטוח ותביעות תלויות, בשייר
652,090	סכום הנכסים האחרים
66,675	סכום ההתחייבויות האחרות
117,449	נכסים בלתי מוחשיים שנוצרו ברכישה
(36,285)	בניכוי המס המתייחס

באור 3: - ניירות ערך

א. במאזן המאוחד

1. להלן ההרכב:

31 בדצמבר

2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

		אגרות חוב ממשלתיות
		בלתי סחירות -
2,360,762	2,340,839	צמודות למדד
		סחירות בישראל -
1,033,169	1,109,741	צמודות למדד
949,950	722,085	בלתי צמודות
		סחירות בחו"ל -
22,936	21,916	נסחרות במטבע חוץ
		אגרות חוב אחרות
		סחירות בישראל -
1,237,372	2,278,944	צמודות למדד
48,679	75,804	צמודות או נקובות במטבע חוץ
44,636	172,906	בלתי צמודות
68,379	68,684	ניתנות להמרה
15,502	14,399	ניתנות להמרה צמודות או נקובות במטבע חוץ
		סחירות בחו"ל -
201,595	266,189	נסחרות במטבע חוץ
21,440	17,605	ניתנות להמרה
		בלתי סחירות - בישראל
2,010,772	2,653,194	צמודות למדד
52,557	40,946	צמודות או נקובות במטבע חוץ
62,425	120,303	בלתי צמודות
28,455	8,479	ניתנות להמרה
		בלתי סחירות - בחו"ל
102,744	166,593	במטבע חוץ
8,261,373	10,078,627	סך-הכל אגרות חוב
		ניירות ערך אחרים
1,730,519	2,012,020	מניות סחירות בישראל
809,017	839,424	מניות סחירות בחו"ל
15,934	7,525	מניות בלתי סחירות בישראל
1,251	23,636	מניות בלתי סחירות בחו"ל
-	(12,349)	אופציות סחירות בישראל
-	(6)	אופציות סחירות בחו"ל
-	128	אופציות לא סחירות בישראל
9,030	7,722	כתבי אופציה סחירים בישראל
(1,920)	-	כתבי אופציה סחירים בחו"ל
12,870	5,788	כתבי אופציה בלתי סחירים בישראל
-	423	כתבי אופציה בלתי סחירים בחו"ל
-	19,969	קרנות נאמנות בישראל
77,727	32,249	קרנות נאמנות בחו"ל
58,274	121,209	קרנות השקעה בישראל
57,128	187,308	קרנות השקעה ונדל"ן בחו"ל
-	65,100	תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים בישראל
29,659	67,729	תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים בחו"ל
11,060,862	13,456,502	סך-הכל ניירות ערך (*)
215,141	238,749	2. סכום החשיפה נטו לנכס הבסיס המוצג במונחי דלתא של העסקאות שנעשו לתאריך המאזן
185,610	224,505	מזה בגין נכסים החופפים להתחייבויות בגין פוליסות משתתפות ברווחי השקעות
29,531	14,244	
1,662,434	2,359,547	(*) כולל ניירות ערך בלתי סחירים המוחזקים כנגד התחייבויות בגין פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שנכללו בדוחות הכספיים לפי שווי הוגן [באור 2(ט):]
52,821	22,901	הערך לפי תנאי ההתקשרות
1,715,255	2,382,448	התאמה לשווי הוגן

באור 3: - ניירות ערך (המשך)

ב. במאזן החברה

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	
14,120	13,504
657	-
1,289	1,182
16,066	14,686

להלן ההרכב:

מניות סחירות בישראל
אופציות סחירות בישראל
מניות בלתי סחירות

ג. להלן פרטים נוספים על-פי הוראות תקן חשבונאות מספר 22 לגבי ניירות ערך המוחזקים על-ידי חברות שאינן חברות ביטוח וחברות המוחזקות על-ידיהן.

השקעה במניות בלתי סחירות, בקרנות נדל"ן
בחו"ל ובכתבי אופציות שאינם סחירים

חברה		מאוחד	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2006	2007	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים			
-	-	48,441	44,364

בבעלות חברות ביטוח וחברות המוחזקות על ידן

לא צמוד

בבעלות החברה וחברות אחרות: (*)
מניות בלתי סחירות
קרן נדל"ן
כתב אופציה בלתי סחיר

1,289	1,182	1,289	1,182
-	-	-	20,198
-	-	52	32
1,289	1,182	1,341	21,412
1,289	1,182	49,782	65,776

סה"כ במאזן בגין מניות בלתי סחירות, קרנות נדל"ן
וכתבי אופציות שאינם סחירים

(*) שווי הוגן ליום המאזן

מניות בלתי סחירות
קרן נדל"ן
כתב אופציה בלתי סחיר

1,358	1,251	1,358	1,251
-	-	-	25,661
-	-	52	32
1,358	1,251	1,410	26,944

באור 4: - הלוואות

במאזן המאוחד

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

א. חלוקה לפי בטחונות:

254,320	250,485
---------	---------

כנגד פוליסות ביטוח חיים

370,990	285,306
199,842	417,677
15,206	14,180
63,454	120,603
1,628	2,175
124,330	220,373

אחרות: (*)
במשכנתאות על מקרקעין או בהתחייבויות לרישום משכנתא לחברות מדורגות:

בשעבוד מניות וזכויות

מדורגות אחרות

בערבויות בנקאיות

בשעבוד כלי רכב

בבטחונות אחרים וללא בטחונות (**)

775,450	1,060,314
---------	-----------

סך-הכל הלוואות אחרות

1,029,770	1,310,799
-----------	-----------

סך-הכל הלוואות

6,860	30,063
-------	--------

הפרשות לחובות מסופקים שנוכו מהלוואות הנ"ל

(*) חלק מהלוואות אלו מדורגות בדירוג פנימי. להלוואות שניתנו במסגרת תיק המשתתף ברווחי השקעה משמש הדירוג הפנימי לקביעת ריבית ההיוון על פי כללי שערי ריבית (ראה באור 2(ט)(8) לעיל).

(**) כולל הלוואות לסוכנים מובטחות בשעבוד עמלות ובהמחאות לבטחון.

ב. חלוקה לפי בסיסי הצמדה, שיעורי הריבית הממוצעת ומשך החיים הממוצע:

אלפי ש"ח מדווחים	משך החיים	שיעורי הריבית
	הממוצע שנים	הממוצעת הנקובה %

ליום 31 בדצמבר, 2007:

1,068,049	3.5	6.20
26,448	1.6	5.50
216,302	1.2	3.16

צמודות למדד

צמודות לדולר

בלתי צמודות (בעיקר בכרטיסי אשראי ללא ריבית)

(*) 1,310,799

ליום 31 בדצמבר, 2006:

901,202	4.1	6.39
34,606	2.6	7.67
93,962	0.9	2.56

צמודות למדד

צמודות לדולר

בלתי צמודות (בעיקר בכרטיסי אשראי ללא ריבית)

(*) 1,029,770

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

(*) כולל הלוואות המוחזקות כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שנכללו בדוחות הכספיים לפי שווי הוגן [באור 2(ט)]:

544,013	632,175
12,045	8,221
566,058	640,396

לפי תנאי ההתקשרות
התאמה לשווי הוגן

באור 4: - הלוואות (המשך)

במאזן המאוחד (המשך)

ג. להלן פרטים נוספים בהתאם לתקנות פרטי דין וחשבון בגין הלוואות שהעמידה מנורה ביטוח לגורם אחד בסכום כולל העולה על 11 מליון ש"ח:

1. יתרות ליום 31 בדצמבר, 2007

גורם	מספר הלוואות	בטחונות	משך חיים ממוצע	שיעורי הריבית הנקובה הממוצעת	בסיס הצמדה	יתרת ההלוואות אלפי ש"ח מדווחים
			שנים	%		
(1)	2	דירוג	4.62	7.50	מדד	11,131
(2)	4	מניות (*)	4.25	13.50	מדד	81,262
(3)	2	נדל"ן	1.50	6.63	מדד	2,313
	2	נדל"ן	4.58	6.63	מדד	14,018
(4)	4	דירוג + שעבוד זכויות	9.45	4.78	מדד	108,985
(5)	2	נדל"ן	4.25	5.85	מדד	36,047
(6)	2	נדל"ן	7.08	5.90	מדד	12,759
(7)	3	נדל"ן	3.50	7.95	דולר	18,602
(8)	4	שעבוד זכויות	0.38	6.75	לא צמוד	15,648
	1	שעבוד זכויות	0.17	7.75	לא צמוד	3,022
	4	שעבוד זכויות	0.38	6.99	דולר	3,144
(9)	1	מניות	2.75	8.25	לא צמוד	30,121
(10)	3	מניות	4.17	8.60	מדד	25,537
(11)	1	מניות	1.83	6.00	מדד	1,301
	1	מניות	2.25	6.00	מדד	9,395
	2	מניות	1.25	7.25	לא צמוד	20,664
(12)	8	דירוג + שעבוד זכויות	3.54	5.02	מדד	104,840
(13)	2	דירוג + שעבוד זכויות	11.56	4.70	מדד	12,467
						<u>511,256</u>

2. יתרות ליום 31 בדצמבר, 2006

גורם	מספר הלוואות	בטחונות	משך חיים ממוצע	שיעורי הריבית הנקובה הממוצעת	בסיס הצמדה	יתרת ההלוואות אלפי ש"ח מדווחים
			שנים	%		
(1)	2	דירוג	5.32	7.50	מדד	11,320
(2)	4	מניות (*)	4.59	13.50	מדד	71,789
(3)	4	נדל"ן	5.50	6.63	מדד	16,454
(4)	4	דירוג ושעבוד זכויות	10.07	5.00	מדד	108,022
(5)	2	נדל"ן	4.00	5.85	מדד	38,102
(6)	2	נדל"ן	7.58	5.90	מדד	12,894
(7)	3	נדל"ן	4.00	8.37	דולר	20,160
(8)	7	שעבוד זכויות	0.42	7.25	לא צמוד	14,111
	4	שעבוד זכויות	0.42	7.55	דולר	5,670
						<u>298,522</u>

(*) שעבוד מדרגה שנייה וללא זכות חזרה ובדירוג BB-.

באור 5: - פקדונות בבנקים

חלוקה לפי בסיסי הצמדה, שיעורי הריבית הממוצעת ומשך החיים הממוצע:

מאוחד אלפי ש"ח מדווחים (*)	משך החיים הממוצע שנים	שיעורי הריבית הנקובה הממוצעת %	בסיס הצמדה	
1,246,523	5.27	5.28	מדד	<u>ליום 31 בדצמבר, 2007</u>
17,741	0.35	5.00	לירה שטרלינג	
3,168	0.45	4.10	לא צמוד	
<u>1,267,432</u>				
<u>1,319,970</u>	5.54	5.27	מדד	<u>ליום 31 בדצמבר, 2006</u>

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

681,293	539,245
<u>24,428</u>	<u>21,561</u>
<u>705,721</u>	<u>560,806</u>

(*) כולל פקדונות המוחזקים כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שנכללו בדוחות הכספיים לפי שווי הוגן [באור 2(ט)]:
לפי תנאי ההתקשרות
התאמה לשווי הוגן

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות

א. במאזן החברה - השקעה בחברת ביטוח מאוחדת

1. החברה מחזיקה ב- 96.94% מהון המניות והשליטה במנורה ביטוח.

2. הרכב ההשקעה:

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

השקעה במניות:

312,699	312,699	עלות ההשקעה
848,852	1,043,808	חלק החברה ברווחים בלתי מחולקים ובקרנות הון שנצברו מיום הרכישה
1,161,551	1,356,507	סך-הכל השקעה במניות
-	421,720	הלוואה [ראה סעיף ב) להלן]
-	136,000	שטר הון צמית [ראה סעיף ג) להלן]
1,161,551	1,914,227	
141,203	145,414	דיבידנד שנתקבל

(א) ביום 22 באוקטובר, 2004 השקיעה החברה סך של 150 מליון ש"ח במנורה ביטוח כתקבולים ע"ח מניות. בחודש פברואר, 2005 הוחלט כי במקום הקצאת מניות תנפיק מנורה ביטוח לחברה שטר הון צמית.

ביום 15 במאי, 2006 המירה מנורה ביטוח את שטר ההון הצמית בסך 150 מליון ש"ח, שהנפיקה לחברה בחודש אוקטובר, 2004, למניות מנורה ביטוח. בעקבות זאת עלה שיעור ההחזקה של החברה במנורה ביטוח.

(ב) בחודש יולי 2007 נתנה החברה למנורה ביטוח הלוואה בעלים בסך 400 מליוני ש"ח. ההלוואה צמודה למדד ונושאת ריבית שנתית בשיעור של 4.78%, זאת עד למועד רישום אגרות החוב שהנפיקה החברה למסחר בבורסה [ראה באור 14(א)(1)(ז)]. לאחר הרישום למסחר ביום 6 במרס, 2008 הופחתה הריבית ב-0.5%. ההלוואה לא נקבע מועד פרעון, ומנורה ביטוח רשאית לפרוע את ההלוואה בחלקה או במלואה בכל עת ועל-פי שיקול דעתה. ההלוואה נכללה בדוחות הכספיים של החברה לפי שוויה ההוגן בהתאם להנחיות תקן חשבונאות מספר 23 של המוסד לתקינה.

(ג) בחודש דצמבר, 2007 השקיעה החברה סך של 136 מיליוני ש"ח בשטר הון צמית שהנפיקה לה מנורה ביטוח. שטר ההון הצמית ניתן להמרה למניות ואינו נושא הפרשי הצמדה וריבית. שטר ההון הצמית עומד לפרעון רק בעת פירוק מנורה ביטוח. זכות החברה נדחית מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח וקודמת לזכות בעלי המניות של מנורה ביטוח לקבלת כספים ו/או נכסים בעת פירוק מנורה ביטוח, הנובעת מהשקעתם בהון המניות של מנורה ביטוח.

3. תנועה בהשקעות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	
1,056,755	1,161,551
245,999	340,370
-	421,720
-	136,000
(141,203)	(145,414)
1,161,551	1,914,227

יתרה לתחילת השנה
חלק החברה ברווחים ובקרנות הון
שינוי בהלוואות
השקעה בשטר הון צמית
דיבידנד שנתקבל

יתרה לסוף השנה

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

א. במאזן החברה - השקעה בחברת ביטוח מאוחדת (המשך)

4. חברות המוחזקות על ידי מנורה ביטוח:

שיעורי החזקה בהון המונפק, ברווחים ובזכויות ההצבעה באחוזים 31 בדצמבר		הערה
2006	2007	

מוחזקות ישירות על-ידי מנורה ביטוח:

מנורה מבטחים פנסיה בע"מ - חברה מנהלת (להלן - מבטחים פנסיה)		
100	100	(א)
-	100	(ב)
-	100	(ג)
80	80	(ד)

שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן - שומרה ביטוח)
מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון)
אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ (להלן - אורות)

מוחזקות על-ידי שומרה ביטוח:

סיני מורשי חיתום סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (להלן - סיני מורשי חיתום)		
-	100	(ב)
-	100	(ב)
-	100	(ב)

סיני מורשי חיתום סוכנות לביטוח בע"מ (להלן - סיני מורשי חיתום)
סיני סוכנות לביטוח בע"מ (להלן - סיני סוכנות לביטוח)
שומרה נדל"ן בע"מ (להלן - שומרה נדל"ן)

(א) בחודש ספטמבר, 2004 זכתה מנורה ביטוח במכרז לרכישת מלוא השליטה במבטחים פנסיה. העסקה הושלמה בחודש אוקטובר, 2004. למבטחים פנסיה רשיון לעסוק בביטוח פנסיוני ואישור קופת גמל לקצבה.

מבטחים פנסיה מנהלת שתי קרנות פנסיה מסוג קרן תשואה. כמו כן, עד לחודש ספטמבר 2005 החזיקה מבטחים פנסיה במלוא המניות של מבטחים גמל. בחודש ספטמבר 2005 מכרה מבטחים פנסיה את הבעלות על מבטחים גמל למנורה מבטחים פנסיה בע"מ (להלן - מנורה פנסיה) החל מאותו מועד מבטחים גמל הינה בבעלות מלאה של מנורה פנסיה.

(ב) ביום 9 באוגוסט, 2007 חתמה מנורה ביטוח על הסכם עם סיני החזקות ביטוח (1993) בע"מ לרכישת 100% ממניות שומרה ביטוח, שהינה מבטח מורשה כדון, הפועלת בתחומי הביטוח הכללי, ואשר בבעלותה שתי חברות נוספות: סיני סוכנות לביטוח ושומרה נדל"ן, וזאת כנגד תמורה כוללת של כ-147 מיליוני ש"ח, וכן לרכישת 100% ממניות סיני מורשי חיתום, בתמורה להזרמה של כ-9.7 מיליוני ש"ח לסיני מורשי חיתום, לצורך החזר הלוואות בעלים. ביום 16 בדצמבר, 2007, ולאחר שהתקיימו מלוא התנאים המתלים, ובכלל זה קבלת אישור הממונה על ההגבלים העסקיים וקבלת אישור היתר שליטה מהמפקח, הושלמה העסקה. ביום 27 בדצמבר, 2007 העבירה מנורה ביטוח את מלוא החזקותיה בסיני מורשי חיתום לשומרה ביטוח תמורת ערכן הנקוב.

(ג) מנורה גיוס הון הוקמה בחודש פברואר, 2007. תחום פעילותה היחיד הינו גיוס מקורות בישראל עבור מנורה ביטוח באמצעות הנפקות (ציבוריות ופרטיות) של אגרות חוב ותעודות התחייבות.

ביום 3 במאי, 2007 פרסמה מנורה גיוס הון תסקיף הנפקה לציבור של עד 200 מליון תעודות התחייבות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ביום 13 במאי, 2007 השלימה מנורה גיוס הון הנפקה לציבור של מלוא הכמות המוצעת של תעודות ההתחייבות תמורת 200 מיליוני ש"ח. לענין תנאי תעודות ההתחייבות ראה באור 14(א)(ד) להלן.

(ד) אורות התאגדה ביום 16 במאי, 2005 כחברה פרטית במטרה לעסוק בתיווך ביטוח.

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

א. במאזן החברה - השקעות בחברת ביטוח מאוחדת (המשך)

5. הון נדרש ממנורה ביטוח על-פי תקנות ההון:

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	אלפי ש"ח מדווחים

	(א)	הון עצמי מינימלי:
1,488,067	(1)	הסכום הנדרש על-פי התקנות
1,574,769	(2)	הסכום המחושב על-פי התקנות
86,702	(3)	עודף

	(ב)	הון ראשוני:
74,645		הסכום המינימלי הנדרש על-פי התקנות
1,190,654		הסכום המחושב על-פי התקנות
1,116,009		עודף

(1) הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:

563,065	560,034	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואישפוז
566,425	556,837	מבטחים פנסיה
-	152,171	שומרה ביטוח
-	142,483	סיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים (ראה סעיף 7 להלן)
133,738	195,510	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון (בעיקר הלוואות ומקדמות לסוכנים)
1,263,228	1,607,035	

(2) הסכום המחושב על-פי התקנות כולל הון משני בסך 582,299 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2006 - 384,115 אלפי ש"ח) [ראה באור 14(א)(1)(ו)].

(3) חלוקת דיבידנד מעודפי הון כפופה לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות השקעה.

הון נדרש משומרה ביטוח על - פי תקנות ההון:

31 בדצמבר	
2007	
אלפי ש"ח מדווחים	

	(א)	הון עצמי מינימלי:
71,007		הסכום הנדרש על פי התקנות
68,516	(1)	הסכום המחושב על פי התקנות
(2,491)		גרעון
2,135	(2)	בניכוי השקעה בסיני סוכנות לביטוח ובסיני מורשי חיתום
(4,626)		גרעון
5,000	(3)	שטר הון שהנפיקה שומרה ביטוח למנורה ביטוח לאחר תאריך המאזן
374		עודף ליום החתימה על הדוחות הכספיים

	(ב)	הון ראשוני:
51,136		הסכום המינימלי הנדרש על פי התקנות
65,988		הסכום המחושב על פי התקנות
14,852		עודף
2,135	(2)	בניכוי השקעה בסיני סוכנות לביטוח ובסיני מורשי חיתום
12,717		עודף
5,000	(3)	שטר הון שהנפיקה שומרה ביטוח למנורה ביטוח לאחר תאריך המאזן
17,717		עודף ליום החתימה על הדוחות הכספיים

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

א. במאזן החברה - השקעות בחברות ביטוח מאוחדות (המשך)

5. הון נדרש משומרה ביטוח על-פי תקנות ההון: (המשך)

- (1) הסכום המחושב על - פי התקנות כולל כתבי התחייבות נדחים מבנק בסך 2,528 אלפי ש"ח המהווים הון משני שהנפיקה שומרה ביטוח בשנת 2007 (ראה באור 14 להלן).
- (2) בהתאם לאישור ההשקעה של שומרה ביטוח בסיני סוכנות לביטוח, היתנה המפקח כי ההשקעה בסיני סוכנות לביטוח תהיה מעודפי הון הניתנים להשקעה בלבד.
- (3) לאחר תאריך המאזן הנפיקה שומרה ביטוח שטר הון למנורה ביטוח בסך של 5,000 אלפי ש"ח. כתב ההתחייבות עומד לפרעון בתשלום אחד ביום 1 בינואר, 2012, ואולם החל מיום 1 בינואר, 2010 ידחה מועד הפרעון מדי שנה באופן אוטומטי, לתקופה של שנה בכל פעם, אלא אם ניתנה הודעה לפחות 30 יום מראש מאת מנורה ביטוח על אי הערכתו. שטר ההון צמוד למדד, אינו נושא ריבית ומהווה הון משני לצורך חישוב ההון העצמי המינימלי הנדרש ממבטח.
6. החברה התחייבה להשלים בכל עת את ההון העצמי של מבטחים פנסיה לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964.
- התחייבות זו תהיה תקפה כל עוד החברה שולטת, במישרין או בעקיפין, במבטחים פנסיה.
- עם כניסתו לתוקף של היתר השליטה כאמור בסעיף 9 להלן, הומרה התחייבות זו בהתחייבות חדשה הנכללת בהיתר כאמור.
7. בחודש פברואר 2007 פרסם המפקח חוזר שקבע כי החל מהרבעון הראשון של שנת 2007 תבוטל ההפרשה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים בדוחות הכספיים של חברות ביטוח. במקביל, נקבעה תוספת להון העצמי המינימלי הנדרש מחברת ביטוח, בסכום השווה לשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר העצמי ליום 31 בדצמבר, 2006 או לתאריך הדוח, כגבוה מביניהם. ראה באור 2(4) לעיל.
8. בחודש אוקטובר, 2007 פורסמה טיוטת תיקון לתקנות ההון. במסגרת הטיטה מוצע להוסיף לדרישות ההון הקיימות, דרישות הון בגין:
- (1) סיכוני אשראי הנובעים מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה ומחשיפה לחוסנם הפיננסי של מבטחי משנה.
 - (2) חשיפה לנזק בשייר העצמי כתוצאה מאירוע קטסטרופה בעסקי ביטוח כללי. לצורך חישוב החשיפה, מנורה ביטוח מניחה שיעור של MPL (Maximum Probable Loss) בהתאם לאומדן לפיו היא רכשה הגנות של מבטחי משנה לנזק בשייר העצמי.
 - (3) סיכוני אשראי הנובעים מחשיפה לחוסנם הפיננסי של מבטחי משנה כתוצאה מאירוע קטסטרופה בודד בעסקי ביטוח כללי.
 - (4) סיכונים תפעוליים (1.5% מסך הנכסים במאזן).
 - (5) התחייבות הנובעת מתוכניות ביטוח חיים מבטיחות תשואה שאינן זכאיות לאג"ח מיועדות.
- על פי טיוטת התקנות, ידרשו חברות הביטוח להגדיל את הון עד סוף שנת 2011 באופן מדורג.
- בהתאם להוראות המפקח, עד להשלמת אישור התיקון לתקנות, חברות הביטוח מורשות לחלק דיבידנד בסכום שלא יעלה על 50% מהרווח הנקי לשנת 2007 (לעניין זה רווח הינו הרווח בניכוי הרווח הנובע מהעברה של העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים אל ההון העצמי).
- על-פי אומדן ראשוני שערכה מנורה ביטוח, לו היתה טיוטת התיקון מאומצת כדן מחייב (ועל פי שיעור ה-MPL שמנורה ביטוח הניחה), אזי נכון ליום 31 בדצמבר, 2007 היתה דרישת ההון המינימלי ממנורה ביטוח גדלה בסכום מהותי.
- בעקבות דיון בטיטה שהתקיים בין המפקח לחברות הביטוח הוציא המפקח טיוטת חוזר לפיה בכוונת המפקח להחיל את הדירקטיבה SOLVENCY II לגבי חברות ביטוח בישראל במועד יישומה במדינות החברות באיחוד האירופי.

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

א. במאזן החברה - השקעות בחברת ביטוח מאוחדת (המשך)

9. היתר שליטה לבעלי השליטה בגופים המוסדיים:

בהיתר שנתן המפקח לבעל השליטה בחברות מאוחדות שהינן גופים מוסדיים, אשר נכנס לתוקף ביום 16 בדצמבר, 2007, התחייבה החברה, בהיותה בעלת השליטה, במישרין או בעקיפין, במנורה ביטוח, במבטחים פנסיה, בשומרה ביטוח ובמנורה מבטחים גמל (להלן – הגופים המוסדיים), להשלים בכל עת את ההון העצמי של הגופים המוסדיים עד לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן.

תקרת ההתחייבות כאמור לעיל, לא תעלה על הנמוך מבין 50% מההון הנדרש ו- 846 מיליוני ש"ח לעניין מנורה ביטוח, ועל הנמוך מבין 50% מההון הנדרש ו- 32 מיליוני ש"ח לעניין שומרה ביטוח (הסכומים צמודים למדד שפורסם בחודש יולי 2007).

ההתחייבות תמומש רק כאשר ההון העצמי של הגופים המוסדיים יהיה שלילי, ובגובה סכום ההון השלילי, ובלבד שסכום ההשלמה לא יעלה על תקרת ההתחייבות כאמור. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים בכפוף לאמור להלן.

ההתחייבות כאמור לעיל, תפוג מאליה במועד המוקדם בו יתקיימו אחד משני התנאים המפורטים להלן:

1. להונה העצמי של מנורה ביטוח יוזרמו 300 מיליוני ש"ח נוספים ממקורות חיצוניים ובנוסף, לא יפחת ההון העצמי הקיים במנורה ביטוח מ-120% מההון העצמי הנדרש ממנורה ביטוח לפי תקנות ההון.

2. מנורה ביטוח ושומרה ביטוח יעמידו את מלוא ההון העצמי הנדרש לפי טיוטת תקנות ההון החדשות כפי שיאושרו (ראה סעיף 8 לעיל).

מובהר כי במועד בו יתוקנו תקנות ההון, לא יחול עוד האמור בסעיף 1. לעיל. במידה ותקנות ההון לא יתוקנו עד ליום 31 בדצמבר, 2008, מנורה ביטוח תהיה רשאית לפנות בבקשה להסרת הדרישות כאמור.

10. בחוזר ביטוח מיום, 12 במרץ 2008, בדבר "הנחיות בנוגע לאימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) בדוחות הכספיים של חברות הביטוח", נקבע כי, חברת הביטוח לא תחלק את עודפי ההון (נטו) הנובעים מהמעבר לתקינה הבינלאומית המחושבים ליום 31 בדצמבר 2007 עד לבחינת השפעת המעבר לדיווח לפי תקינה בינלאומית על ידי המפקח וקביעת כללים על ידו.

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. במאזן החברה - השקעות בחברות מאוחדות אחרות

1. פירוט שיעורי ההחזקה:

בהון המונפק, ברווחים ובזכויות ההצבעה באחוזים			
31 בדצמבר			
2006	2007	הערה	
מוחזקות על-ידי החברה:			
100	100	(א)	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (להלן - מנורה פיננסים)
			מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (לשעבר: מנורה דורות חברה לייזום פרויקטים והשקעות בנדל"ן בע"מ) (להלן - מנורה נדל"ן)
100	100	(ב)	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ
100	100	(ג)	מנורה ניהול קופות גמל בע"מ
100	100	(ג)	מנורה שירותי סוכנים (1994) בע"מ
100	100	(ג)	מנורה בריאות בע"מ
מוחזקות על-ידי מנורה פיננסים:			
100	100	(ד)	מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ (להלן - ניהול תיקים)
100	100	(ה)	מנורה מבטחים גמל בע"מ - חברה מנהלת (להלן - מבטחים גמל)
100	100	(ו)	מנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ (להלן - חיתום)
100	100	(ז)	מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ (להלן - קרנות נאמנות)
מוחזקת על ידי מנורה נדל"ן:			
-	100	(3)(ב)	MMB Holdings LTD (להלן - MMB)
מוחזקת על ידי MMB:			
-	100	(3)(ב)	MML Enterprises SARL (להלן - MML)

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. במאזן החברה - השקעות בחברות מאוחדות אחרות (המשך)

1. פירוט שיעורי ההחזקה: (המשך)

(א) מנורה פיננסים התאגדה ביום 21 ביוני, 2005, ועוסקת, באמצעות חברות בשליטתה, בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים.

ביום 31 בדצמבר, 2006 הומרו 11 מיליוני ש"ח מתוך סך הלוואות הבעלים שניתנו למנורה פיננסים, לשני שטרי הון בסך של 5 מיליוני ש"ח ו-6 מיליוני ש"ח. שטרי ההון אינם נושאים הצמדה וריבית. מועד פרעון שטרי ההון יהיה לא לפני יום 31 בדצמבר, 2007. לאחר המועד האמור, יחודשו שטרי ההון באופן אוטומטי לתקופות של שנה בכל פעם.

(ב) (1) בחודש מאי, 2004 התקשרה מנורה נדל"ן, בהסכם (להלן - ההסכם) לייזום והקמה של חברה משותפת (בשיעור החזקה של 50% כל צד) שתאוגד בספרד ותעסוק בייזום והקמת פרויקטים בנדל"ן. על-פי תנאי ההסכם, כל צד התחייב להעמיד לרשות החברה המשותפת מסגרת הון עצמי ו/או הלוואות בעלים עד לסך כולל של 5 מיליוני יורו. בחודש אוקטובר, 2004 הוקמה החברה המשותפת בספרד תחת השם Blue Storm Menorah S.L. (להלן - בלו סטורם) ובמקביל העבירה מנורה נדל"ן לחברה המשותפת סך 450 אלפי יורו, מתוכם 400 אלפי יורו כהלוואות בעלים ו-50 אלפי יורו כתקבולים על חשבון מניות.

בחודש אוגוסט, 2007 חתמה מנורה נדל"ן על הסכם למכירת מלוא החזקותיה בבלו סטורם תמורת 50,000 אירו. בנוסף נקבע בהסכם כי הרוכשת תשיב למנורה נדל"ן הלוואה בסך 400,000 אירו שנתנה מנורה נדל"ן לבלו סטורם בתוספת ריבית שנצברה.

עד לתאריך הדוח שילמה הרוכשת למנורה נדל"ן 75% מהתמורה שנקבעה.

(2) בחודש פברואר, 2005 הקימה מנורה נדל"ן, ביחד עם חברה פרטית אחרת, חברה משותפת שאוגדה בקפריסין תחת השם Blue Storm Menorah Enterprises LTD שעיסוקה ייזום והקמת פרויקטים בנדל"ן בגרמניה. שיעור ההחזקה של כל צד הינו 50%. בשנת 2006 שינתה החברה המשותפת את שמה ל-Belltrend Menorah Enterprises LTD (להלן - בלטרנד). בלטרנד, ביחד עם שותפים נוספים, חתמה בשנת 2005 על עסקאות לרכישת 2,681 דירות באזור האנובר ודורטמונד בגרמניה. היקף ההשקעה הינו 89.2 מיליוני אירו, מזה הושקע על ידי בלטרנד סך כ-1.5 מיליוני אירו. שיעור ההחזקה של בלטרנד נע בין 29% ל-32%. מרבית ההשקעה מומנה באשראי מבנקים, ללא זכות חזרה.

בשנת 2006 רכשה בלטרנד, בשיתוף עם משקיעים נוספים, קומפלקס מסחרי בעיר קלן בשטח בנוי של כ-70,000 מ"ר. בנוסף רכשה בלטרנד, ביחד עם משקיעים נוספים, זכויות במרכז לוגיסטי באזור דורטמונד, בשטח בנוי של כ-90,000 מ"ר המושכר למוכרת לתקופה של 15 שנים. היקף ההשקעה הינו כ-212 מיליוני אירו, מזה הושקע על ידי בלטרנד סך כ-8 מיליוני אירו. שיעור ההחזקה של בלטרנד נע בין 42% ל-62%. מרבית ההשקעה מומנה באשראי מבנקים ללא זכות חזרה.

בחודש יוני, 2007 מכרה בלטרנד את חלקה בפורטפוליו המגורים שהחזיקה מאז שנת 2005 בערים דורטמונד והנובר בגרמניה. חלקה של מנורה נדל"ן ברווח שנבע מהמכירה הסתכם בכ-4.5 מיליוני ש"ח

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. במאזן החברה - השקעות בחברות מאוחדות אחרות (המשך)

1. פירוט שיעורי ההחזקה: (המשך)

(ב) (3) בחודש אוגוסט, 2007 הקימה מנורה נדל"ן באיי הבתולה הבריטיים את חברת MMB, באמצעות חברה המוחזקת על ידה ב- 100% ואשר נתאגדה בלוקסמבורג, MML Enterprises SARL (להלן - MML), הקימה ביחד עם חברה פרטית אחרת, חברה שנתאגדה בקפריסין תחת השם Yatelsis Development LTD (להלן - Yatelsis), שעיסוקה בייזום והקמת פרויקטים בנדל"ן ברוסיה.

שיעור החזקת MML במניות Yatelsis הינו 60%.

בחודש אוגוסט, 2007 חתמה Yatelsis, ביחד עם שותפים נוספים, על הסכם לרכישת חברה תעשייתית שמחזיקה במקרקעין בעיר סנט פטרסבורג ברוסיה בשטח של כ- 35,500 מ"ר לשימוש תעשייה, מחסנים ומשרדים. היקף השקעתה של מנורה נדל"ן בפרויקט, באמצעות החזקתה ב-MML, הינו כ- 11.5 מיליוני דולר. העסקה הושלמה בחודש אוקטובר 2007.

בחודש ספטמבר, 2007 הקימה מנורה נדל"ן ביחד עם חברה פרטית אחרת, חברה שנתאגדה בקפריסין תחת השם MXR Development Ltd. (להלן - MXR), לצורך מתן שירותי ניהול לפרויקט. שיעור החזקת מנורה נדל"ן ב-MXR הינו 50%.

(ג) חברות לא פעילות.

(ד) ניהול תיקים התאגדה ביום 7 באוגוסט, 2005 כחברה פרטית במטרה לעסוק בניהול תיקי השקעות, בייעוץ השקעות, בביצוע פעולות בבורסה ובביצוע פעולות נלוות הדרושות לשם כך. ניהול תיקים החלה בפעילות העסקית בחודש אוקטובר, 2005.

(ה) מבטחים גמל הוקמה בשנת 1999 במטרה להקים ולנהל קופות גמל לתגמולים, פיצויים, השתלמות, מחלה ולכל מטרה אחרת. בחודש יוני 2003 קיבלה מבטחים גמל את אישור הממונה לניהול קופות גמל.

במהלך השנים 2005 ו-2006 רכשה מבטחים גמל זכויות לניהול קופות גמל בעלות כוללת של כ- 58.8 מליון ש"ח (ראה באור 13 להלן).

(ו) חיתום התאגדה ביום 5 בספטמבר, 2005 והתחילה בפעילותה העסקית בחודש נובמבר, 2005. חיתום עוסקת בתחום החיתום ובתחום בנקאות השקעות.

(ז) קרנות נאמנות התאגדה ביום 17 באוגוסט, 2005 כחברה פרטית במטרה לנהל קרנות נאמנות. קרנות נאמנות החלה בפעילותה העסקית במהלך שנת 2006. במהלך שנת 2006 רכשה קרנות נאמנות זכויות לניהול קרנות נאמנות בעלות כוללת של כ- 225 מליון ש"ח (ראה באור 13 להלן).

באור 6: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. במאזן החברה - השקעות בחברות מאוחדות אחרות (המשך)

2. הרכב ההשקעות:

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	
2,908	3,738
3,630	11,908
6,538	15,646
11,000	10,471
205,116	164,797
222,654	190,914

השקעה במניות:

עלות

חלק החברה בתוצאות, נטו ובקרנות הון שנצברו מיום הרכישה

סך הכל השקעה במניות

השקעה בשטר הון לא צמוד (*)
הלוואות (ראה 4 להלן)

3. התנועה בהשקעות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	
63,782	222,654
-	830
7,286	8,278
11,000	-
140,586	(40,848)
222,654	190,914

יתרה לתחילת השנה

השקעה במניות

חלק החברה בתוצאות ובקרנות הון, נטו

השקעה בשטר הון

שינוי בשטר הון ובהלוואות

יתרה לסוף השנה

4. תנאי ההלוואות לחברות מאוחדות:

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	
165,782	81,000
3,021	1,760
36,313	16,670
-	65,367
205,116	164,797

שיעור ריבית
שנתית נקובה
לתאריך המאזן
%

הלוואות למנורה פיננסים:

צמודות מדד

צמודות מדד

הלוואות למנורה נדל"ן:

נקובות באירו

נקובות בדולר

5.0

(*)

5.53

5.11

ההלוואות ניתנו במהלך השנים 2007 - 2004 וטרם נקבע מועד לפרעון.

(*) שטר הון אינו נושא ריבית ולא נקבע לו מועד פרעון ועל כן הוצג בערכו הנוכחי על פי הוראות תקן חשבונאות מספר 23.

באור 6: -

השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ג. במאזן המאוחד - השקעות בחברות כלולות

1. פירוט שיעורי ההחזקה:

בהון המונפק, ברווחים ובזכויות ההצבעה	
ליום	
31 בדצמבר	
2006	2007
באחוזים	

חברות כלולות של חברה מאוחדת - מנורה נדל"ן

(ראה סעיף ב(1)(ב) לעיל):

50	-	בלו סטורם - ספרד
50	50	בלטרנד מנורה - קפריסין
-	60	Yatelsis - קפריסין
-	50	MXR - קפריסין

לבעלי מניות המיעוט ב-Yatelsis, ולבעלי המניות המחזיקים ב- 50% ממניות בלטרנד ו-MXR, זכויות הכרעה בהחלטות מהותיות לפעילות החברות כגון: זכויות וטו על כניסה לפרוייקטים חדשים, מינוי מנהלים וקביעת תנאי עבודתם, אישור התקציב השוטף וכיוצ"ב. לאור הנסיבות שתוארו לעיל, נמנע ממנורה נדל"ן יישום השליטה בפועל ב-Yatelsis והשליטה המשותפת בבלטרנד וב-MXR, ובשל כך הוצגו ההשקעות בחברות הנ"ל בדוחותיה הכספיים של מנורה נדל"ן על פי שיטת השווי המאזני.

2. הרכב ההשקעות:

31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

השקעה במניות:

282	17	עלות
3,355	5,337	חלק החברה ברווחים ובקרנות הון, נטו שנצברו מיום הרכישה
3,637	5,354	סך הכל השקעה במניות
36,845	60,528	הלוואות לחברות כלולות (*)
40,482	65,882	

(*) נקובות באירו ובדולר ונושאות ריבית שנתית בשיעור 6% להלוואות הדולריות ו- 3% להלוואות באירו.

3. התנועה בהשקעות:

לשנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

6,657	40,482	יתרה לתחילת השנה
-	12	השקעה בחברה כלולה
-	(267)	מימוש השקעה בחברה כלולה
3,623	1,972	חלק החברה ברווחים ובקרנות הון, נטו
30,202	23,683	גידול בהלוואות, נטו
40,482	65,882	יתרה לסוף השנה

באור 7: -

מקרקעין

א. להלן ההרכב:

מקרקעין	מאוחד			החברה
	מקרקעין	פנויים	להשכרה (**)	
	סך-הכל	אלפי ש"ח מדווחים		
27,004	45,284	43,796	(*)	1,488
7,384	7,506	7,506		-
-	14,888	14,888		-
29,217	37,185	12,673		24,512
63,605	104,863	78,863		26,000
-	550	550		-
-	550	550		-
63,605	104,313	78,313		26,000

יתרה ליום 1 בינואר, 2007

תוספות במשך השנה:

רכישות

תוספות בגין חברה שאוחדה לראשונה

התאמת שווי הוגן [ראה באור 2(ט)(10)(ב)]

סך הכל תוספות

גריעות במשך השנה:

שינוי יעוד לבנייני משרד (***)

סך הכל גריעות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007

מקרקעין	מאוחד			החברה
	מקרקעין	פנויים	להשכרה (**)	
	סך-הכל	אלפי ש"ח מדווחים		
24,798	59,404	58,294	(*)	1,110
-	55	55	(*)	-
-	(6,704)	(6,704)		-
24,798	52,755	51,645		1,110
1,503	17,928	17,928	(*)	-
14	809	809	(*)	-
-	(3,472)	(3,472)		-
1,517	15,265	15,265		-
4,686	9,569	9,191		378
(963)	(963)	(963)		-
-	(667)	(667)		-
-	(145)	(145)		-
3,723	7,794	7,416		378
27,004	45,284	43,796	(*)	1,488

עלות

יתרה ליום 1 בינואר, 2006

רכישות

גריעות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006

פחת שנצבר

יתרה ליום 1 בינואר, 2006

פחת

גריעות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006

הערכה מחדש

יתרה ליום 1 בינואר, 2006

הפחתת ערך

גריעות

הפחתה

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006

יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2006

(*) סוג מחדש בגין שינוי יעוד.

(**) מזה מוחזקים על חשבון עסקי ביטוח חיים סך של 26,370 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2006 - 18,280 אלפי ש"ח).

(***) בגין מקרקעין להשכרה המושכרים לחברה שאוחדה לראשונה.

באור 7: - מקרקעין (המשך)

ב. הזכויות במקרקעין הן כדלקמן:

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר			
2007	2006	2007	2006
אלפי ש"ח מדווחים			
103,688	44,776	63,395	26,772
625	508	210	232
104,313	45,284	63,605	27,004

זכויות בבעלות החברה
והחברות המאוחדות
זכויות בחכירה מהוונת

חלק מהזכויות רשומות על שם חברות נדל"ן בשליטה מלאה של החברה והחברות המאוחדות.

ג. המקרקעין ברובו מושכר לעסקים, אך כולל גם מספר דירות המושכרות למגורים.

המקרקעין נכללו על בסיס שווי הוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריך שווי חיצוני בלתי תלוי – מר יגאל אברהמוב, שהינו בעל כישורים מקצועיים מוכרים ונסיון רב בנוגע למיקום וסוג המקרקעין שהוערך. השווי הוגן נקבע בהתבסס על עסקאות שנערכו לאחרונה בשוק ביחס למקרקעין דומה ובמיקום דומה לזה של המקרקעין שבעלות החברה והחברות המאוחדות, וכן בהתבסס על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהנכס. באמידת תזרימי המזומנים הובא בחשבון הסיכון המובנה שלהם. בחישוב השווי ההוגן השתמש מעריך השווי בשיעורי היוון שבין 8% ו-9%.

ד. לחברה ולחברה מאוחדת זכויות חכירה מהוונות מאת מינהל מקרקעי ישראל על שטח של כ- 142 מ"ר. תקופות החכירה מסתיימות בשנים 2012-2056, זכויות החכירה נרשמו על שם החברה וחברה מאוחדת בספרי רשם המקרקעין.

באור 8: - בנייני משרד ורכוש קבוע אחר

מאוחד					
סך הכל	ריהוט	שיפורים	כלי רכב	מחשבים	בנייני משרד
רכוש קבוע אחר	וציוד משרדי	במושכר	אלפי ש"ח מדווחים		

להלן ההרכב:

186,325	10,496	18,847	31,363	125,619	123,622 (*)
28,591	1,065	11,535	1,972	14,019	5,689
12,971	540	3,479	3,492	5,460	15,770
-	-	-	-	-	550
(3,026)	-	(3,026)	-	-	(334)
224,861	12,101	30,835	36,827	145,098	145,297
133,968	5,107	4,783	21,732	102,346	28,800 (*)
18,055	348	3,615	1,667	12,425	3,314
6,053	214	155	1,733	3,951	3,217
(1,298)	-	(1,298)	-	-	(9)
156,778	5,669	7,255	25,132	118,722	35,322
-	-	-	-	-	(818)
-	-	-	-	-	818
-	-	-	-	-	(116)
-	-	-	-	-	(116)
68,083	6,432	23,580	11,695	26,376	109,859

עלות

יתרה ליום 1 בינואר, 2007

רכישות

תוספות בגין חברה שאוחדה לראשונה

שינוי יעוד מקרקעין להשכרה (***)

גריעות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007

פחת שנצבר

יתרה ליום 1 בינואר, 2007

פחת

תוספות בגין חברה שאוחדה לראשונה

גריעות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007

הפחתת ערך

יתרה ליום 1 בינואר, 2007

גריעות

תוספות בגין חברה שאוחדה לראשונה

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007

יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2007

(*) סווג מחדש בגין שינוי יעוד.

(**) סווג מחדש בהתאם לתקן חשבונאות מספר 30.

(***) בגין מקרקעין להשכרה המושכרים לחברה שאוחדה לראשונה.

באור 8 : - בנייני משרד ורכוש קבוע אחר (המשך)

להלן הרכב: (המשך)

מאוחד						עלות
סך הכל	שיפורים	כלי רכב	ריהוט	מחשבים	בנייני	
רכוש קבוע	במושכר	אלפי ש"ח	וציוד	(**)	משרד	
אחר		מדווחים	משרדי			
166,023	9,270	14,083	29,437	113,233	(*) 114,946	יתרה ליום 1 בינואר, 2006
21,327	1,226	5,775	1,940	12,386	(*) 8,676	רכישות
(1,025)	-	(1,011)	(14)	-	-	גריעות
186,325	10,496	18,847	31,363	125,619	123,622	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006
119,700	4,498	2,685	20,243	92,274	(*) 25,736	פחת שנצבר
14,683	609	2,500	1,502	10,072	(*) 3,064	יתרה ליום 1 בינואר, 2006
(415)	-	(402)	(13)	-	-	פחת
133,968	5,107	4,783	21,732	102,346	28,800	גריעות
						יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006
-	-	-	-	-	(852)	הפחתת ערך
-	-	-	-	-	34	יתרה ליום 1 בינואר, 2006
-	-	-	-	-	(818)	הפחתה
52,357	5,389	14,064	9,631	23,273	94,004	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006
						יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2006

(*) סווג מחדש בגין שינוי יעוד.
 (**) סווג מחדש בהתאם לתקן חשבונאות מספר 30.

באור 9: - חברות ביטוח ותוכני ביטוח

א. להלן ההרכב:

1. יתרות חובה:

מאוחד	
31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

108,880	119,709
138,807	182,704

247,687	302,413
---------	---------

חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

23,983	28,485
393,539	438,927

417,522	467,412
---------	---------

חשבונות אחרים:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

2,815	1,337
41,472	23,813

44,287	25,150
--------	--------

709,496	794,975
---------	---------

סך-הכל יתרות חובה

2. יתרות זכות:

פקדונות של מבטחי משנה:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

111,745	101,809
64,064	74,507

175,809	176,316
---------	---------

חשבונות אחרים:
בביטוח חיים
בביטוח כללי

33,157	41,147
13,904	20,349

47,061	61,496
--------	--------

222,870	237,812
---------	---------

סך-הכל יתרות זכות

באור 9: - חברות ביטוח ותוכני ביטוח (המשך)

ב. מידע בדבר חשיפה למבטחי משנה:

בביטוח כללי - במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר, 2007: (ו)

חובות שוטפים בפיגור		סה"כ חשיפה (א)	שנתקבלו ממבטחי משנה	סכום כתבי אשראי	חלקם של מבטחי משנה			ייתרות שוטפות בחובה (בזכות) נטו (א)	סך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2007 (ו)
					בתביעות תלויות		בעתודות ביטוח		
					פיקדונות מבטחי משנה	רכוש חבויות			
מל שנה	שנה לשנה				אלפי ש"ח מדווחים				
-	-	52,620	-	19,165	23,508	21,851	25,945	481	48,926
-	-	53,535	-	-	32,356	10,733	13,748	(3,302)	42,055
-	-	122,912	1,323	4,170	70,368	22,520	37,221	(1,704)	68,354
-	-	44,901	-	16,351	26,118	14,638	21,265	(769)	46,044
230	2,052	206,445	-	32,019	82,018	81,104	76,648	(1,306)	168,800
230	2,052	480,413	1,323	71,705	234,368	150,846	174,827	(6,600)	374,179
1	69	12,915	-	2,341	5,950	4,558	4,850	(102)	7,737
68	1,575	53,187	-	461	40,416	2,789	3,027	7,416	9,003
299	3,696	546,515	1,323	74,507	280,734	158,193	182,704	714	390,919

קבוצת הדירוג A- ומעלה
Everest Re.
Lloyd's
Swiss Re.
Transe Re.
אחרים

BBB- עד BBB+

דירוג נמוך מ-BBB או לא מדורג

סך-הכל

הערות:

- (א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפקדונות ובתוספת (בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות), נטו. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח משותף.
- (ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על-ידי S&P, נקבע הדירוג על-ידי חברות דירוג אחרות שדירוגן הומר לפי מפתח שנקבע בתקנות ההשקעה.
- (ג) סך-כל החשיפה של מבטחי משנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של 2% (MPL) הינה 2,485 מיליוני ש"ח, ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זה הינו 13%.
- (ד) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה בביטוח כללי או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה בביטוח כללי לשנת 2007.
- (ה) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם הינה 2,119 אלפי ש"ח.
- (ו) סך הפרמיות לביטוח משנה מתייחס לפעילות החברה בלבד שכן דוחותיה של שומרה ביטוח אוחדו ביום 31 בדצמבר, 2007. יתרות מבטחי משנה וחלקם בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות כולל ליום 31 בדצמבר, 2007 יתרות בגין חברה שאוחדה לראשונה - שומרה ביטוח.

באור 9: - חברות ביטוח ותוכני ביטוח (המשך)

ב. מידע בדבר חשיפה למבטחי משנה: (המשך)

בביטוח כללי - במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר, 2006:

חלקם של מבטחי משנה							יִתְרוֹת שוֹטְפוֹת בְּחוּבָה (בְּזִכּוֹת) נֶטוּ (א)	סך הִפְרָמִיּוֹת לְבִיטּוּחַ מִשְׁנֵה לִשְׁנַת 2006
פְּקֻדוֹנוֹת מִבְטָחִי מִשְׁנֵה			בְּתִבְעִיּוֹת תְּלוּיּוֹת		בְּעֵתוֹדוֹת בִּיטּוּחַ			
חֻבוֹת שׁוֹטְפִים בְּפִיגוּר		סֶה"כ חֲשִׁיפָה (א)	מִבְטָחִי מִשְׁנֵה	רְכוּשׁ		חֻבוֹת		
מִעַל שָׁנָה	בֵּין חֲצִי שָׁנָה לִשְׁנָה			אֶלֶף ש"ח מְדוּוּחִים				
-	-	14,664	14,244	138	14,641	14,762	(633)	38,353
-	-	80,418	3,610	20,146	47,426	16,379	77	59,035
-	-	53,347	-	19,093	18,320	13,522	2,412	37,128
-	-	52,850	-	43,857	10,162	-	(1,169)	1,960
357	1,339	200,130	40,134	130,747	18,943	83,138	7,436	214,540
357	1,339	401,409	57,988	213,981	109,492	127,801	8,123	351,016
-	269	8,785	6,076	1,235	4,305	7,797	1,524	19,782
1,529	5,218	82,256	-	58,848	5,678	3,209	14,521	8,753
1,886	6,826	492,450	64,064	274,064	119,475	138,807	24,168	379,551

קבוצת הדירוג
A- ומעלה:
Everest Reinsurance CO.
GE Frankona
Lloyd's
Partner Re. CO.
אחרים

BBB- עד BBB+

דירוג נמוך מ-BBB או לא מדורג

סך-הכל

הערות:

- (א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפקדונות ובתוספת (בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות), נטו. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בביטוח משותף.
- (ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על-ידי S&P, נקבע הדירוג על-ידי חברות דירוג אחרות שדירוגן הומר לפי מפתח שנקבע בתקנות ההשקעה.
- (ג) סך-כל החשיפה של מבטחי משנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של 2% (MPL) הינה 2,068 מליוני ש"ח, ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זה הינו 13%.
- (ד) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה בביטוח כללי או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה בביטוח כללי לשנת 2006.
- (ה) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם הינה 2,456 אלפי ש"ח.

באור 9: - חברות ביטוח ותוכני ביטוח (המשך)ב. מידע בדבר חשיפה למבטחי משנה: (המשך)

בביטוח חיים - במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר, 2007:

חובות שוטפים בפיגור		סה"כ חשיפה (א)	פקדונות מבטחי משנה	חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות		יתרות שוטפות בחובה (בזכות) נטו	סך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2007
מעל שנה	בין חצי שנה לשנה			אלפי ש"ח מדווחים	ביטוח		
-	-	(3,204)	51,688	17,166	57,585	(26,267)	65,390
-	-	3,188	17,346	4,240	21,312	(5,018)	16,531
-	-	6,806	29,482	5,747	37,097	(6,556)	28,259
-	-	(179)	3,028	1,024	3,119	(1,295)	5,780
-	-	6,611	101,544	28,177	119,113	(39,136)	115,960
-	-	872	265	308	596	233	633
-	-	7,483	101,809	28,485	119,709	(38,903)	116,593

קבוצת הדירוג

A- ומעלה:
Swiss Re
General & Cologne Life Re
Munich Re
אחרים

לא מדורג:

אחרים

סך-הכל

הערות:

- (א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפקדונות ובתוספת(בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות), נטו. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות בביטוח משותף.
- (ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על-ידי S&P, נקבע הדירוג על-ידי חברות דירוג אחרות שדירוגן הומר לפי מפתח שנקבע בתקנות ההשקעה.
- (ג) החשיפה למבטחי המשנה נמוכה משמעותית עקב שמירת פקדונות של מבטחי המשנה אצל החברה.
- (ד) משקלם של מבטחי המשנה אשר פורטו לעיל, מהווה כ-94.5% מהפרמיה הכוללת שהועברה למבטחי המשנה.

באור 9: - חברות ביטוח ותוכני ביטוח (המשך)ב. מידע בדבר חשיפה למבטחי משנה: (המשך)

בביטוח חיים - במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר, 2006:

סך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2006	יתרות שוטפות בחובה (בזכות) נטו	חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח	פקדונות מבטחי משנה	סה"כ חשיפה (א)	חובות שוטפים בפיגור בין חצי שנה לשנה	מעל שנה
אלפי ש"ח מדווחים						

קבוצת הדירוג

A- ומעלה

Swiss Re

GE Frankona

General & Cologne Life Re

Munich Re

אחרים

47,908	(16,365)	40,110	12,463	41,558	(5,350)	-
16,718	(2,149)	17,134	2,471	16,729	727	-
14,522	(2,027)	17,377	2,359	17,816	(108)	-
27,293	(2,568)	31,679	5,684	32,180	2,614	-
579	(6,636)	2,032	947	2,865	(6,520)	-
107,020	(29,745)	108,332	23,924	111,148	(8,637)	-

לא מדורג

758	1,490	548	59	597	1,500	-
107,778	(28,255)	108,880	23,983	111,745	(7,137)	-

אחרים

סך-הכל

הערות:

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות, בניכוי הפקדונות ובתוספת (בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות), נטו. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות בביטוח משותף.

(ב) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על-ידי S&P, נקבע הדירוג על-ידי חברות דירוג אחרות שדירוגן הומר לפי מפתח שנקבע בתקנות ההשקעה.

(ג) החשיפה למבטחי המשנה נמוכה משמעותית עקב שמירת פקדונות של מבטחי המשנה אצל החברה המאוחדת.

(ד) משקלם של מבטחי המשנה אשר פורטו לעיל, מהווה כ-98.8% מהפרמיה הכוללת שהועברה למבטחי המשנה.

באור 10: - פרמיות לגבייה

מאוחד	
31 בדצמבר	
2006	2007 (**)
אלפי ש"ח מדווחים	

להלן ההרכב:

299,291	399,664
36,644	32,391

ביטוח כללי:

צמודות למדד

נקובות בדולר או בהצמדה לו

335,935	432,055
---------	---------

3,650	4,733
-------	-------

בניכוי - הפרשה לחובות מסופקים

332,285	427,322
---------	---------

סך-הכל ביטוח כללי (*)

69,274	91,780
--------	--------

ביטוח חיים:

צמודות למדד

401,559	519,102
---------	---------

סך-הכל

285,363	371,465
---------	---------

(*) כולל ממסרים לגביה והוראות קבע למשיכה מחשבונות הבנקים של לקוחות

(**) כולל חברה שאוחדה לראשונה - שומרה ביטוח.

באור 11: - חייבים ויתרות חובה

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2006	2007	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים			

להלן ההרכב:

-	2,138	47,588	56,658
---	-------	--------	--------

מס הכנסה חברה

-	-	52,222	53,166
---	---	--------	--------

מקדמות לסוכני ביטוח בגין עמלות

150	371	25,382	32,610
-----	-----	--------	--------

הוצאות מראש והכנסות לקבל

4,141	5,178	-	-
-------	-------	---	---

חברות קשורות

-	2	1,008	17,331
---	---	-------	--------

מסים נדחים לקבל (ראה באור 15) (א) להלן

-	-	3,384	-
---	---	-------	---

חייבים בגין מימוש מקרקעין

2,553	3,384 (*)	9,391	11,594
-------	-----------	-------	--------

אחרים

6,844	11,073	138,975	171,359
-------	--------	---------	---------

(*) סווג מחדש בגין מיון הוצאות הנפקת כתבי התחייבות נדחים בהתאם להוראות תקן 22 - ראה באור 2 (כ) לעיל.

באור 12: - הוצאות רכישה נדחות

א. בביטוח חיים:

1. להלן התנועה:

מאוחד			
סך-הכל	ניכוי צילמר	הוצאות רכישה נדחות D.A.C	
אלפי ש"ח מדווחים			
640,447	69,993	570,454	יתרה ליום 1 בינואר, 2006
			התנועה בשנת 2006:
113,911	-	113,911	תוספות [ראה 2(ב) להלן]
(79,829)	-	(79,829)	הפחתה בגין ביטולים
(49,402)	(13,497) *	(35,905)	הפחתה שוטפת
625,127	56,496	568,631	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006
			התנועה בשנת 2007:
132,744	-	132,744	תוספות [ראה 2(א) להלן]
(110,609)	-	(110,609)	הפחתה בגין ביטולים
(45,167)	(8,927) *	(36,240)	הפחתה שוטפת
602,095	47,569	554,526	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007
			הרכב לפי שנות חיתום
			ליום 31 בדצמבר, 2007:
			בגין עסקים שנחתמו בשנים 1999 עד 2003
		298,656	
		255,870	בגין עסקים שנחתמו החל משנת 2004
		554,526	

(*) כולל הפחתה בגין ביטולים.

2. פירוט התוספות להוצאות רכישה נדחות:

(א) בשנת 2007:

מאוחד				סה"כ הוצאות בשנת הדוח		
תוספות להוצאות רכישה נדחות שנות חיתום				שיעור באחוזים	אלפי ש"ח מדווחים	
עד וכולל 2005	2006	2007 (*)	סה"כ			
אלפי ש"ח מדווחים				%		
11,710	19,654	61,175	92,539	48.8	189,758	עמלות
-	-	40,205	40,205	24.4	164,524	הוצאות הנהלה וכלליות
11,710	19,654	101,380	132,744	37.5	354,282	סך-הכל

(*) התוספות להוצאות הרכישה הנדחות בגין שנת החיתום השוטפת הינן בגין פוליסות בתוקף לתאריך המאזן (לאחר הפחתה בגין ביטולים).

באור 12: - הוצאות רכישה נדחות (המשך)

א. בביטוח חיים: (המשך)

2. פירוט התוספות להוצאות רכישה נדחות: (המשך)

(ב) בשנת 2006:

מאוחד					סה"כ הוצאות בשנת הדוח	אלפי ש"ח מדווחים
תוספות להוצאות רכישה נדחות						
שנות חיתום					שיעור באחוזים	אלפי ש"ח מדווחים
עד וכולל 2004	2005	2006 (*)	סה"כ			
אלפי ש"ח מדווחים					%	
18,877	3,161	50,083	72,121	44.9	160,554	עמלות הוצאות הנהלה וכלליות
-	-	41,790	41,790	25.4	164,676	
18,877	3,161	91,873	113,911	35.0	325,230	סך-הכל

(*) התוספות להוצאות הרכישה הנדחות בגין שנת החיתום השוטפת הינן בגין פוליסות בתוקף לתאריך המאזן (לאחר הפחתה בגין ביטולים).

3. בהתאם להוראות המפקח, אקטואר מנורה ביטוח בודק מידי שנה את ברות השבת ה-DAC. בחישוב זה נערכת בדיקה שהעתודה בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מאז שנת 1999 מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות המכסות את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות. הבדיקה נערכת במקובץ לכל שנות החיתום.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, הכוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמורת ותחלואה, נקבעות על-ידי האקטואר מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים. הנחות אלו מבוססות על הציפייה של האקטואר.

במידה ושיעור הביטולים יחמיר, ביחס לשיעור הביטולים הקיים כיום, מעבר ל- 200% תיפגע רמת ברות ההשבה של ה-DAC ויהיה צורך להקטין את יתרתו.

4. בהתאם להוראות המפקח נתקבלה הצהרה מאקטואר מנורה ביטוח לפיה בהתאם לחישובים האקטואריים, סך כל הרווחים העתידיים הצפויים, מפוליסות ביטוח החיים שבגינן שולמו הוצאות נדחות אינו נמוך מיתרת הוצאות הרכישה הנדחות ליום 31 בדצמבר, 2007.

באור 12: - הוצאות רכישה נדחות (המשך)

ב. בביטוח מפני מחלות ואישפוז:

1. ההרכב בשייר:

מאוחד	
31 בדצמבר	
2007	2006 (**)
אלפי ש"ח מדווחים	

הוצאות רכישה בביטוח מפני מחלות ואישפוז:
יתרה לתחילת השנה

25,139 15,514

התנועה בשנה:
תוספות (*)

11,168 14,058

(7,057) (316)

(4,560) (4,117)

ביטולים
הפחתה (ראה 3 להלן)

24,690 25,139

4,663 4,064

ביטוח משנה

20,027 21,075

9,050 8,811

הוצאות רכישה נדחות בענפי בריאות אחרים

29,077 29,886

יתרה לסוף השנה

(*) התוספות להוצאות הרכישה הנדחות בגין שנת החיתום השוטפת הינן בגין פוליסות בתוקף לתאריך המאזן (לאחר הפחתה בגין ביטולים).

(**) סווג מחדש על מנת לשקף את התנועה בברוטו ובשייר העצמי.

2. החל מיום 1 בינואר, 2005 בהתאם להנחיות המפקח ותיקון לתקנות פרטי דין וחשבון, מחושבות הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואישפוז, כאמור בבאור 2(ז)(6)(ב) לעיל. הוצאות רכישה בגין פוליסות שהופקו עד לאותו תאריך נכללו כהוצאה שוטפת. בענפי בריאות אחרים (תאונות אישיות, נסיעות לחו"ל, עובדים זרים, שיניים ואחרים), שבהם מופקות הפוליסות לתקופות של עד שנה, מחושבות הוצאות רכישה נדחות כאמור בבאור 2(ז)(6)(א).

3. לענין מדיניות ההפחתה, ראה באור 2(ז)(6)(ב).

4. בהתאם להוראות המפקח, אקטואר מנורה ביטוח בודק מדי שנה את ברות השבת ה-DAC. בחישוב זה נערכת בדיקה שהעתודה בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מאז שנת 2005 מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות המכסות את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול ועמלות בגין אותן פוליסות. הבדיקה נערכת במקובץ לכל שנות החיתום ביחד.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמורה ותחלואה, נקבעות על-ידי האקטואר מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים. הנחות אלו מבוססות על הציפייה של האקטואר.

5. בהתאם להוראות המפקח נתקבלה הצהרה מאקטואר מנורה ביטוח לפיה בהתאם לחישובים האקטואריים, סך כל הרווחים הצפויים, מפוליסות ביטוח מחלות ואישפוז שבגין שולמו הוצאות הרכישה הנדחות, אינו נמוך מיתרת ההוצאות הנדחות ליום 31 בדצמבר, 2007.

באור 13: - נכסים בלתי מוחשיים

מאוחד						
31 בדצמבר						
2006			2007			
אלפי ש"ח מדווחים						
יתרה	הפחתה	סכום מקורי	יתרה	הפחתה	סכום מקורי	באור
111,365	71,583	182,948	137,057	98,673	235,730	
-	-	-	65,944	-	65,944	
173,932	22,049	195,981	164,132	31,849	195,981	(א)(ט)2
39,786	4,785	44,571	37,002	9,302	46,304	1,2,3,4
30,852	4,317	35,169	23,818	11,351	35,169	5,6
-	-	-	26,056	-	26,056	
244,570	31,151	275,721	251,008	52,502	303,510	
-	-	-	8,920	5,896	14,816	
221	25	246	216	61	277	1,2,3,4
5,123	496	5,619	4,572	1,047	5,619	5,6
-	-	-	11,494	-	11,494	
5,344	521	5,865	16,282	1,108	17,390	
605	72	677	519	158	677	
3,196	-	3,196	3,196	-	3,196	(א)2(א)6
384,929	25,662	410,591	384,929	25,662	410,591	(ב)1(ט)2
13,283	-	13,283	14,244	-	14,244	1,2,3,4
183,745	-	183,745	183,745	-	183,745	5,6
-	-	-	13,955	-	13,955	(ב)4(א)6
585,153	25,662	610,815	600,069	25,662	625,731	
947,037	128,989	1,076,026	1,079,799	183,999	1,263,798	

תוכנות מחשב

תזרים הכנסות
שומרה ביטוח

תיקי לקוחות וקשרי סוכנים
מבטחים פנסיה
קופות גמל
קרנות נאמנות
שומרה ביטוח

תיקי ביטוח
סוכנויות ביטוח מאוחדות

מותגים ושמות מסחריים
קופות גמל
קרנות נאמנות
שומרה ביטוח

עלויות נוספות שהוננו
קופות גמל

מוניטין
בגין הגדלת שיעור החזקה במנורה ביטוח
בגין רכישת מבטחים פנסיה
בגין רכישת קופות גמל
בגין רכישת קרנות נאמנות
בגין רכישת שומרה ביטוח

סך הכל

באור 13: - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

א. ההרכב: (המשך)

- (1) ביום 1 בנובמבר, 2005 רכשה מבטחים גמל ממבטחים מוסד לביטוח סוציאלי של העובדים בע"מ (בניהול מיוחד) (להלן - מבטחים מוסד) את זכויות הניהול של מבטחים-מרכזית לפיצויים, מבטחים - קופת גמל למטרות חופשה, חגים והבראה ומבטחים קופה לפיצויים ותגמולים. היקף נכסי שלוש הקופות למועד הרכישה הסתכם לסך של 1.1 מיליארד ש"ח.
 - (2) ביום 29 בדצמבר, 2005 רכשה מבטחים גמל את זכויות הניהול של ארבע קופות גמל - מנורה גמל אלדר, מנורה מרכזית לפיצויים-מורג, מנורה גמל-מיתר ומנורה מסד השתלמות מבנק מסד בע"מ (להלן - קופות מסד). היקף נכסי קופות מסד למועד הרכישה הסתכם לסך של 390 מליוני ש"ח. זכויות העמיתים מנוהלות על-ידי בנק מסד וזאת בתמורה לדמי ניהול חודשיים.
 - (3) ביום 4 באפריל, 2006 התקשרה מבטחים גמל עם בנק הפועלים בע"מ ומבטחים מוסד, בהסכם לפיו תרכוש מהן החברה את מכלול הזכויות וההתחייבויות הקשורות בניהולה של קופת הגמל "אמיר קרן גמולים בע"מ". ביום 31 באוקטובר 2006 הושלמה עסקת המכירה. ניהול הקופות הועבר למבטחים גמל החל מיום 1 בנובמבר, 2006.
 - (4) ביום 6 במרס, 2007 התקשרה מבטחים גמל עם בנק הפועלים בע"מ והאיגוד הארצי למסחר בישראל (להלן - המוכרות), בהסכם לפיו תרכוש מהן מבטחים גמל את מכלול הזכויות וההתחייבויות הקשורות בניהולה של קופת הגמל "פלס קרן גמולים לעצמאיים בע"מ". ביום 30 בספטמבר, 2007 הושלמה עסקת הרכישה. ניהול הקופה הועבר למבטחים גמל החל מיום 1 באוקטובר, 2007.
 - (5) ביום 28 בנובמבר, 2005 הגיעה קרנות נאמנות יחד עם אפריקה ישראל השקעות בע"מ או חברה בשליטתה, בשיעורי השתתפות שנקבעו ביניהם בהמשך, להסכמה עם בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן - הבנק) לפיה הן ירכשו את פעילות ניהול קרנות הנאמנות של הבנק.
- העסקה כוללת 41 קרנות נאמנות בהיקף נכסים מנוהל של כ-5.6 מיליארד ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר, 2005.
- בחודש יוני, 2006 הושלמה העסקה וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים על-פי כל דין במסגרתה רכשה החברה את פעילות הניהול של 38 קרנות נאמנות בהיקף נכסים מנוהל של כ-4.6 מיליארד ש"ח.
- (6) ביום 1 בפברואר, 2006 נחתם הסכם בין קרנות נאמנות לבנק איגוד לישראל בע"מ (להלן - הבנק) ואיגוד ניהול קרנות נאמנות בע"מ (להלן - א.ק.נ.) הסכם לרכישת פעילות ניהול קרנות הנאמנות של הבנק המנוהלת באמצעות א.ק.נ. העסקה כוללת 34 קרנות נאמנות בהיקף נכסים מנוהל של כ-0.8 מיליארד ש"ח.
- בחודש פברואר, 2006 הושלמה העסקה וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים על-פי כל דין.

באור 13: - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

ב. התנועה:

מאוחד							
תוכנות מחשב (*)	תזרים הכנסות	תיקי לקוחות וקשרי סוכנים	תיקי ביטוח אלפי ש"ח מדווחים	מותגים ושמות מסחריים	עלויות נוספות	מוניטין	סה"כ
עלות							
יתרה ליום 1 בינואר,							
129,092	-	233,415	-	210	677	422,247	785,641
53,856	-	42,306	-	5,655	-	188,568	290,385
תוספות							
יתרה ליום 31 בדצמבר,							
182,948	-	275,721	-	5,865	677	610,815	1,076,026
46,881	65,944	27,789	-	11,525	-	14,916	167,055
5,901	-	-	14,816	-	-	-	20,717
חברה שאוחדה לראשונה							
235,730	65,944	303,510	14,816	17,390	677	625,731	1,263,798
יתרה ליום 31 בדצמבר,							
2007							
הפחתה שנצברה (**)							
יתרה ליום 1 בינואר,							
55,986	-	12,559	-	-	-	25,662	94,207
15,597	-	18,592	-	521	72	-	34,782
תוספות							
יתרה ליום 31 בדצמבר,							
71,583	-	31,151	-	521	72	25,662	128,989
23,368	-	21,351	-	587	86	-	45,392
3,722	-	-	5,896	-	-	-	9,618
חברה שאוחדה לראשונה							
98,673	-	52,502	5,896	1,108	158	25,662	183,999
יתרה ליום 31 בדצמבר,							
2007							
יתרה בספרים נטו:							
137,057	65,944	251,008	8,920	16,282	519	600,069	1,079,799
111,365	-	244,570	-	5,344	605	585,153	947,037

(*) סווג מחדש בהתאם לתקן חשבונאות מספר 30.

(**) פחת בגין תוכנות מחשב נכלל בסעיף הוצאות הנהלה וכלליות במסגרת דוחות עסקי הביטוח ודוחות רווח והפסד. הפחתות בגין יתר מרכיבי הנכסים הבלתי מוחשיים נכללו בסעיף הוצאות הפחתת נכסים בלתי מוחשיים בדוחות רווח והפסד.

באור 14 - אגרות חוב, כתבי התחייבות והתחייבויות לבנקים

א. להלן ההרכב:

1. במאזן המאוחד:

31 בדצמבר		שיעור הריבית השנתית %	בסיס הצמדה	הערה	
2006	2007				
אלפי ש"ח מדווחים					
53,749	47,356	6.60	מדד	(א)	כתב התחייבות נדחה
58,757	53,686	5.84	מדד	(ב)	כתבי התחייבות נדחים
299,197 (*)	307,475	5.45	מדד	(ג)	כתבי התחייבות נדחים
-	203,597	4.05	מדד	(ד)	תעודות התחייבות נדחות
-	2,528	6.30	מדד	(ה)	כתבי התחייבות נדחים
-	50,000	6.60	לא צמוד		הלוואה מבנק
17,407	14,315	4.90	מדד		הלוואה מבנק
-	1,970	4.50	מדד		הלוואה מבנק
-	98	5.40	מדד		הלוואה מבנק
429,110	681,025				

מזה כתבי התחייבות נדחים

המהווים הון משני:

384,115	582,299			(ו)	במנורה ביטוח
-	2,528			(ו)	בשומרה ביטוח
-	563,041	4.78	מדד	(ז)	אגרות חוב (סדרה א')

(*) סוג מחדש בגין מיון הוצאות הנפקת כתבי התחייבות נדחים בהתאם להוראות תקן 22 - ראה באור 2(כ) לעיל.

(א) כתב התחייבות נדחה שהונפק על-ידי מנורה ביטוח לבנק ביום 20 בינואר, 2000. כתב ההתחייבות נפרע בעשרה תשלומים שנתיים שווים החל מיום 20 בינואר, 2004. זכויות הבנק לקבלת סכומים כלשהם נדחית מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח.

(ב) כתבי התחייבויות נדחים שהונפקו על-ידי מנורה ביטוח למשקיעים מוסדיים ביום 8 ביולי, 2001 ושאינם סחירים בבורסה. כתבי ההתחייבות יפרעו בעשרה תשלומים שנתיים שווים, החל מיום 8 ביולי, 2006. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח.

(ג) כתבי התחייבות נדחים שהנפיקה מנורה ביטוח למשקיעים מוסדיים בחודשים מאי וספטמבר 2004 ושאינם סחירים בבורסה. כתבי ההתחייבות דורגו על-ידי חברת מידרוג בדירוג Aa2. כתבי ההתחייבות יפרעו בששה תשלומים שנתיים שווים החל מיום 6 במאי, 2010. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח.

(ד) תעודות התחייבות נדחות שהונפקו על-ידי מנורה גיוס הון למשקיעים מוסדיים ולציבור בחודש מאי, 2007. תמורת הנפקת תעודות ההתחייבות הופקדה במנורה ביטוח, לשימוש, על-פי שיקוליה ועל אחריותה.

מנורה ביטוח התחייבה לשלם לבעלי תעודות ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית על-פי תנאי תעודות ההתחייבות. תעודות ההתחייבות דורגו על-ידי חברת מידרוג בדירוג Aa2 והינן סחירות בבורסה.

תעודות ההתחייבות תיפרענה באחד עשר תשלומים שנתיים שווים החל מיום 1 ביולי, 2012. שיעור הריבית השנתית האפקטיבית הינו 4.15%. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנכסים האחרים של מנורה ביטוח.

(ה) כתבי התחייבות נדחים שהנפיקה שומרה ביטוח לבנק בחודשים אוגוסט ונובמבר 2007. כתבי ההתחייבות עומדים לפרעון בתשלום אחד בחודשים אוגוסט ונובמבר 2012. זכויות הבנק לקבל סכומים כלשהם על פי כתבי ההתחייבות אלו, נדחית מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של שומרה ביטוח.

(ו) על-פי תקנות ההון, החלק של כתבי ההתחייבות הנדחים שזמן פרעונם לאחר שנתיים מתאריך הדוח הכספי, נחשב כהון משני לעניין תקנות ההון [ראה באור 6(א)(5)].

(ז) אגרות חוב שהונפקו על-ידי החברה למשקיעים מוסדיים ביום 12 ביולי, 2007.

אגרות החוב דורגו על-ידי חברת מידרוג בדירוג Aa2.

אגרות החוב תפרענה בתשעה תשלומים שנתיים שווים החל מחודש יולי, 2011. במסגרת תנאי ההנפקה התחייבה החברה לפעול לרישום אגרות החוב למסחר בבורסה תוך תשעה חודשים מיום ההנפקה. עד מועד הרישום למסחר תשלם החברה תוספת ריבית בשיעור שנתי של 0.5%. אגרות החוב נרשמו למסחר ביום 6 במרס, 2008.

באור 14: - אגרות חוב, כתבי התחייבות והתחייבויות לבנקים (המשך)

א. להלן ההרכב: (המשך)

2. במאזן החברה:

31 בדצמבר		שיעור הריבית %	בסיס הצמדה
2006	2007		
אלפי ש"ח מדווחים			
-	563,833	4.78	מדד
-	792		
-	773		
-	1,565		
-	562,268		
17,407	14,315	4.90	מדד
3,481	3,579		
13,926	10,736		

אגרות חוב (סדרה א')
יתרת הוצאות הנפקה נדחות:
ששולמו לגורמים חיצוניים
ששולמו לחברה מאוחדת

הלוואה מבנק
בניכוי - חלויות שוטפות

ב. להלן מועדי הפרעון:

1. כתבי התחייבות והתחייבויות לבנקים

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר			
2007	(* 2006)	2007	2006
אלפי ש"ח מדווחים			
23,046	17,589	3,579	3,481
24,712	17,589	3,579	3,481
75,704	17,589	3,579	3,481
75,704	67,593	3,578	3,481
93,137	67,595	-	3,483
388,722	241,155	-	-
657,979	411,521	10,736	13,926
681,025	429,110	14,315	17,407

שנה ראשונה -
חלות שוטפת

שנה שניה
שנה שלישית
שנה רביעית
שנה חמישית
שנה שישית ואילך

(*) סווג מחדש בהתאם להוראות תקן 22.

2. אגרות חוב

מאוחד	חברה
31 בדצמבר, 2007	
אלפי ש"ח מדווחים	
-	-
-	-
-	-
62,560	62,474
62,560	62,474
437,921	437,320
563,041	562,268
563,041	562,268

שנה ראשונה - חלות שוטפת

שנה שניה
שנה שלישית
שנה רביעית
שנה חמישית
שנה שישית ואילך

באור 14: - אגרות חוב, כתבי התחייבות והתחייבויות לבנקים (המשך)

ג. להלן פרטים על-פי תקן חשבונאות מספר 22 לגבי הלוואות מתאגידים בנקאיים שהתקבלו ואגרות חוב שהונפקו על-ידי חברות שאינן חברות ביטוח ואינן חברות מוחזקות על-ידי חברת ביטוח.

הלוואות מתאגידים בנקאיים:

מאוחד וחברה 31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	
17,407	14,315
17,932	14,694
4.90%	4.90%
4.90%	3.65%

צמוד מדד

יתרת מאזן

שווי הוגן

שיעור ריבית נקובה

שיעור ריבית אפקטיבית

מאוחד 31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	
-	50,000
-	47,408
-	6.60%
-	7.74%

לא צמוד

יתרת מאזן

שווי הוגן

שיעור ריבית נקובה

שיעור ריבית אפקטיבית

אגרות חוב:

31 בדצמבר, 2007 אלפי ש"ח מדווחים	
חברה	מאוחד
562,268	563,041
546,194	546,945
4.78%	4.78%
5.26%	5.26%

צמוד מדד

יתרת מאזן

שווי הוגן

שיעור ריבית נקובה

שיעור ריבית אפקטיבית

באור 15: - מסים נדחים

א. מסים נדחים לקבל

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2006	2007	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים			
17,331	1,008	2	-
8,396	6,334	-	-
2,366	6,817	-	-
10,762	13,151	-	-

מוצג בסעיף חייבים ויתרות חובה:
בגין הפרשי עיתוי לזמן קצר

מוצג בסעיף מסים נדחים:
בגין הפרשי עיתוי לזמן ארוך
בגין עתודה לסיכונים יוצאים מן
הכלל [ראה באור 23(א)(4)]

ב. התחייבויות למסים נדחים

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2006	2007	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים			
3,577	5,770	2,088	1,600
141,877	154,079	-	-
36,285	-	-	-
17,173	3,854	8,825	1,389
3,538	3,657	-	-
198,873	161,590	8,825	1,389

מוצג בסעיף זכאים ויתרות זכות:
בגין הפרשי עיתוי לזמן קצר

בגין הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
בגין נכסים לא מוחשיים
בגין מקרקעין ורכוש קבוע
בגין הפרשי עיתוי אחרים לזמן ארוך

באור 15: - מסים נדחים (המשך)

ג. להלן התנועה:

בסעיף התחייבויות לזמן ארוך למסים נדחים	בסעיף זכאים ויתרות זכות	בסעיף רכוש אחר אלפי ש"ח מדווחים	בסעיף חייבים ויתרות חובה
--	----------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------------

1. במאזן המאוחד

164,191	3,567	6,435	690	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2006</u>
2,076	-	-	-	עתודה למס שנוצרה ברכישת נכסים לא מוחשיים
(4,677)	2,203	6,716	318	סכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד
161,590	5,770	13,151	1,008	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006</u>
5,828	-	-	-	סכומים שנזקפו ליתרת עודפים [ראה באור 2(ט)(10)(ב)]
40	-	-	-	סכומים שנזקפו לזכויות מיעוט [ראה באור 2(ט)(10)(ב)]
				עתודה למס שנוצרה ברכישת נכסים לא מוחשיים בגין
36,285	-	-	-	שומרה ביטוח
387	-	-	1,146	בגין חברה שאוחדה לראשונה
(5,257)	(2,193)	(2,389)	15,177	סכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד
198,873	3,577	10,762	17,331	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007</u>

2. במאזן החברה

1,622	-	-	99	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2006</u>
(233)	1,600	-	(99)	סכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד
1,389	1,600	-	-	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006</u>
-	4,034	-	-	עתודה למס בגין העמדת הלוואה לחברה מוחזקת על
4,567	-	-	-	פי שוויה ההוגן
2,869	(3,546)	-	2	סכומים שנזקפו ליתרת עודפים [ראה באור 2(ט)(10)(ב)]
				סכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד
8,825	2,088	-	2	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007</u>

באור 16: - התחייבויות בשל סיום יחסי עובד-מעביד

1. התחייבויות חברות הקבוצה לעובדיהן בשל סיום יחסי עובד-מעביד מכוסות במלואן על-ידי פוליסות ביטוח מנהלים, שהוצאו ברובן על-ידי החברות המאוחדות ועל ידי הפרשה משלימה הכלולה בסעיף זה. הסכומים הכלולים בפוליסות ביטוח המנהלים אינם כלולים במאזן, מאחר ואינם בשליטת החברות.

2. להלן ההרכב:

מאוחד	
31 בדצמבר	
2006	2007
(*)	
אלפי ש"ח מדווחים	
18,950	24,021
14,351	17,505
4,599	6,516

התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד
בניכוי - הפקדות בקופת פיצויים
יתרה

(*) סווג מחדש.

באור 17: - עתודות ביטוח חיים

א. הרכב

1. עתודות ביטוח לפי בסיסי הצמדה:

מאוחד	
31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

בגין פוליסות הכוללות מרכיבי חסכון וריסק:

3,394,671	3,442,315
7,435,168	8,420,319
49,679	53,381
10,879,518	11,916,015

צמודות למדד
משתתפות ברווחי השקעה לרבות פוליסות במסלולי
השקעה אישיים
לא צמודות או נקובות במטבע חוץ

בגין פוליסות חסכון טהור:

353,032	795,821
11,498	19,012
364,530	814,833
11,244,048	12,730,848

משתתפות ברווחי השקעה, לרבות פוליסות במסלולי
השקעה אישיים
צמודות למדד - מבטיחות תשואה

2. סוגי העתודות העיקריים:

מאוחד			
31 בדצמבר			
2006	2007	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		אחוזים	
6,931,836	8,335,559	61.6	65.5
4,312,212	4,395,289	38.4	34.5
11,244,048	12,730,848	100.0	100.0

עתודות בגין פוליסות מסוג עדיף
עתודות בגין פוליסות מסוג
מעורב ואחרות

ב. פירוט סוגי עתודות הביטוח והשיטות לקביעתן

1. א. פוליסות מסוג עדיף:

פוליסות אלו הינן מוצרי ביטוח עם מרכיב חיסכון מזהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:

- קרן צמודה לתשואת תיק ההשקעות שמנורה ביטוח מנהלת (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה).

- קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת (פוליסות מבטיחות תשואה). בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לפוליסות עדיף (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת עתודה כאמור בסעיף 2 להלן.

ב. פוליסות מסוג חוזי השקעה:

העתודה היא בגובה החסכון שנצבר בתוספת תשואה, נטו.

באור 17: - עתודות ביטוח חיים (המשך)

ב. פירוט סוגי עתודות הביטוח והשיטות לקביעתן (המשך)

2. פוליסות מסוג מסורתי (מעורב ואחרות): (המשך)

בפוליסות מסוג מעורב משולב מרכיב חיסכון עם מרכיב ביטוחי של סיכון מוות. בפוליסות אחרות נכללים מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה-מוות, סיעודי וכו'), וכן מרכיבי סיכון כאמור המצורפים לפוליסות מסוג עדיף. בפוליסות אלה מחושבת עתודה מתמטית. בנוסף, מחושבות עתודות בגין תביעות בתשלום על פני תקופה מתמשכת בפוליסות מסוג אובדן כושר עבודה וסיעודי.

עתודות הביטוח כוללות גם הפרשות בגין תביעות IBNR בפוליסות מסוג אובדן כושר עבודה וסיעודי ועתודות בביטוח קבוצתי, כאמור בסעיף ג(6) להלן.

ג. להלן פירוט השיטות לחישוב העתודות של פוליסות מסוג מעורב ואחרות, לפי סוגי העתודה והמוצרים השונים:

1. כ- 34% מהעתודה המתמטית הינו בגין מוצרים מסורתיים עם מרכיב חיסכון (בעיקר המוצר "מעורב")

ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה (בעיקר אובדן כושר עבודה וסיעודי). עתודה זו מחושבת לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים, כולל שיעור הריבית (להלן - ריבית תעריפית), לוח התמורות או התחלואה. החישוב נעשה על-ידי חישוב תיאורטי, הידוע בשם "Net Premium reserve", לפיו במקום להתחשב בהוצאות ועמלות באופן ישיר, החישוב מבוסס על "פרמיה נטו" אשר כוללת את העלות הצפויה במרכיב התביעות בלבד ואינה כוללת את שיעור העמלות וההוצאות, וזאת לפי הנחות החישוב.

שיעורי הריבית להיוון הינם בין 3.5% לבין 4.8% לפוליסות צמודות מדד (פוליסות שהעתודות בגיןן מושקעות בעיקר באגרות חוב מיועדות), ו-2.5% לפוליסות משתתפות ברווחי השקעה (הנמכרות משנת 1991).

2. נוסף על עתודה זו, עבור מוצרים מסורתיים המשתתפים ברווחי השקעה, מחושבת עתודה בגובה יתרת הבונוס המצטבר בפועל. הבונוס משקף את הפער שבין התשואה בפועל לבין הריבית התעריפית.

3. בגין תביעות מתמשכות בתשלום הביטוח סיעודי ואובדן כושר עבודה, חושבה עתודה בהתאם לתקופת התשלום הצפויה המהוונת לפי שיעור ריבית המותאם לסוג הפוליסה כפי שתואר בסעיף 1 לעיל.

4. בגין גימלאות בתשלום חושבה עתודה לכל פוליסה בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים המומלצים על-ידי אקטואר האוצר ושיעורי ריבית מתאימים לכל סוג פוליסה והכל לפי הוראות המפקח (בנושא זה ראה גם באור 2(3)).

עתודות לגימלא בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגימלא מחושבות בהתאם להסתברות למשיכת הגימלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים כאמור. בעת עדכון לוחות התמורות נעשית הגדלה הדרגתית של העתודות לגימלא בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגיע המבוטחים למועד הפרישה.

5. עתודה ל- IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו) ולתביעות מתמשכות (אובדן כושר עבודה וסיעודי) מחושבת בהתבסס על ניסיון העבר.

6. העתודה בגין ביטוח חיים קבוצתי מורכבת מעתודה לפרמיה שטרם הורווחה, הפרשה להשתתפות ברווחים, עתודה לתביעות בתשלום, עתודה ל- IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו), עתודה להמשכיות והפרשה להפסדים עתידיים ככל שנדרשת.

ד. ההנחות המשמשות בחישוב העתודות מסוג אקטוארי

1. בגין מוצרים מסורתיים עם מרכיב חיסכון ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה, כמפורט בסעיף ב(2) לעיל, הריבית המשמשת להיוון העתודה היא הריבית התעריפית.

2. עבור העתודות המפורטות בסעיף ב(2) לעיל, במרבית המקרים שיעורי התמורות והתחלואה הינם זהים לשיעורים אשר שימשו לקביעת התעריף המאושר על-ידי המפקח. בענפי סיעוד, אובדן כושר עבודה וגימלא בהתאם לניסיון מנורה ביטוח ו/או מחקרים כלליים או מחקרים של מבטחי משנה המצביעים על כך שיש לעדכן את שיעורי התמורות או התחלואה בחישובים. מנורה ביטוח מגדילה בהתאמה את העתודה.

3. עבור יתר העתודות, האקטואר קובע את ההנחות לפי הוראות המפקח במידה וקיימות הוראות, על בסיס ניסיון העבר (אשר נבדק מעת לעת) ו/או לפי מחקרים של מבטחי משנה או לוחות סטנדרטיים כאשר אין מספיק היסטוריה בחברה להשתמש בניסיון העבר.

באור 17: - עתודות ביטוח חיים (המשך)ה. שינויים בהנחות ובמודלים האקטואריים והשפעתם על העתודות

בשנת 2006 שינתה מנורה ביטוח את שיטת חישוב העתודה בגין פוליסות אובדן כושר עבודה עם פרמיה קבועה, לשיטת "Incidence and Continuity", המבוססת על הנחות וניסיון מנורה ביטוח.

ו. בדיקת נאותות - Liability Adequacy

אקטואר מנורה ביטוח בודק מדי שנה כי סך סכום העתודה, בניכוי הוצאות רכישה נדחות, מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי: תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות והכנסות מהשקעות. התזרים נבדק לאחר ניכוי ביטולים צפויים ומהוון בריבית ריאלית חסרת סיכון בגין הפוליסות הקיימות, תחת הנחות סבירות. בדיקה זו נעשית במספר מישורים, כדלקמן:

1. בדיקה של ברות השבת ה-DAC (על פי חוזר המפקח). ראה באור 12(א)(3).
 2. מנורה ביטוח עורכת בדיקה לגבי הלימות העתודה. במידה והבדיקה מעלה כי הפרמיות המתקבלות אינן מספיקות לכיסוי העלויות הצפויות, מבצעת מנורה ביטוח הפרשה מיוחדת לצורך כך. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. במקרה של פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת המוצר ובמקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד.
- ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל ואשר כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, נקבעות על-ידי האקטואר מדי שנה על-פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד בפועל ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה.

באור 18: - התחייבויות ביטוחיות תלויות בביטוח כללי

א. להלן הרכב ההתחייבויות הביטוחיות במאוחד לפי סוגים:

שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2006	2007	2006	2007	2006	2007	
אלפי ש"ח מדווחים						
527,701	735,930	123,950	146,359	651,651	882,289	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
8,838	20,465	14,857	36,345	23,695	56,810	הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח בריאות
536,539	756,395	138,807	182,704	675,346	939,099	סה"כ עתודה לסיכונים שטרם חלפו תביעות תלויות
1,247,850	1,817,308	275,938	308,075	1,523,788	2,125,383	יתרת הפרשה בגין מעבר לשיטה אקטוארית בביטוח בריאות [באור 2 (ג)(4)(ז)]
13,385	-	22,256	-	35,641	-	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
310,623	249,125	95,345	130,852	405,968	379,977	הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות [באור 2(ז)(2)]
8,601	26,607	-	-	8,601	26,607	סה"כ תביעות תלויות
1,580,459	2,093,040	393,539	438,927	1,973,998	2,531,967	סה"כ התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי
2,116,998	2,849,435	532,346	621,631	2,649,344	3,471,066	

ב. להלן הרכב התביעות התלויות במאוחד לפי ענפים עיקריים:

שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2006	2007	2006	2007	2006	2007	
		אלפי ש"ח מדווחים				
1,002,306	1,381,851	127,642	126,706	1,129,948	1,508,557	ענף רכב חובה
130,025	155,169	21,095	24,179	151,120	179,348	ענף צד שלישי
299,297	343,702	105,893	129,673	405,190	473,375	ענפי חבויות אחרים
1,431,628	1,880,722	254,630	280,558	1,686,258	2,161,280	סך כל ענפי חבויות
123,656	198,289	99,525	135,925	223,181	334,214	ענפי רכוש
25,175	14,029	39,384	22,444	64,559	36,473	ביטוח בריאות המדווח בביטוח כללי
1,580,459	2,093,040	393,539	438,927	1,973,998	2,531,967	סה"כ תביעות תלויות

להלן ההרכב במאוחד לפי סוגי הפרשות:

שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2006	2007	2006	2007	2006	2007	
		אלפי ש"ח מדווחים				
1,227,332	1,798,441	229,723	252,924	(*)1,457,055	2,051,365	הערכות אקטואריות
42,504	45,474	68,471	55,151	110,975	100,625	הערכות אחרות
310,623	249,125	95,345	130,852	405,968	379,977	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
1,580,459	2,093,040	393,539	399,787	1,973,998	2,531,967	סה"כ הפרשות לתביעות תלויות

(*) סווג מחדש.

באור 18: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ג. תביעות תלויות בביטוח כללי במאוחד לפי שיטות חישוב

שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2006	2007	2006	2007	2006	2007	
		אלפי ש"ח מדווחים				
						הערכות אקטואריות:
-	1,489,205	-	217,382	-	1,706,587	מר עמיר פלד
-	309,236	-	35,542	-	344,778	פרופ' יהודה כהנא
1,227,332	-	229,723	-	(*)1,457,055	-	ד"ר אברהם לוונגליק
1,227,332	1,798,441	229,723	252,924	1,457,055	2,051,365	סה"כ הערכות אקטואריות (**)
						תוספת בין ההערכות
1,218	(53)	-	292	(*) 1,218	239	האקטואריות לבין הסכום
						שנכלל בדוחות הכספיים
						הפרשות על בסיס הערכות
						אחרות:
21,542	35,471	40,242	49,504	61,784	84,975	הערכת מחלקת תביעות בגין
						התביעות התלויות הידועות
						תוספת לתביעות התלויות בגין
6,767	8,239	5,186	5,355	11,953	13,594	תביעות שאירעו אך טרם
12,977	1,817	23,043	-	36,020	1,817	דווחו (IBNR)
						הערכות אחרות
310,623	249,125	95,345	130,852	405,968	379,977	עודף הכנסות על הוצאות
						(צבירה)
1,580,459	2,093,040	393,539	438,927	1,973,998	2,531,967	סך כל התביעות התלויות
						בביטוח כללי

(*) סווג מחדש.

(**) ראה הצהרות האקטוארים בנספח לדוחות הכספיים.

ד. התפתחות התביעות התלויות במאוחד בענף רכב רכוש לגבי התביעות שאירעו לפני שנת הנזק האחרונה

31 בדצמבר				
2006		2007		
ברוטו	בשייר	ברוטו	בשייר	
אלפי ש"ח מדווחים				
70,593	92,019	69,312	87,881	תביעות תלויות לתחילת השנה
50,039	60,085	71,809	87,741	תשלום תביעות
5,294	8,413	3,213	5,076	תביעות תלויות לסוף השנה
15,260	23,521	(5,710)	(4,936)	עודף (גרעון) בהערכות

(*) העודף בשנת 2006 כולל הכנסה חריגה כתוצאה מתביעת שיבוב גדולה בענף רכב רכוש.

באור 18: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ה. התפתחות תביעות התלויות במאוחד בענפי רכוש וסיכונים אחרים (למעט ענף רכב רכוש), לגבי תביעות שאירעו לפני שנת הנזק האחרונה

31 בדצמבר				
2006		2007		
בש"ר	ברוטו	בש"ר	ברוטו	
49,957	136,181	57,708	139,428	תביעות תלויות לתחילת השנה
24,731	64,713	22,942	61,450	תשלום תביעות במשך השנה
26,309	76,561	31,508	82,347	תביעות תלויות לסוף השנה
(1,083)	(5,093)	3,258	(4,369)	עודף (גרעון) בהערכות

ו. התפתחות תביעות התלויות במאוחד בענפי ביטוח חבויות ורכב חובה לגבי תביעות שאירעו בשנות החיתום שהחלו לפני שנת החיתום האחרונה

31 בדצמבר				
2006		2007		
בש"ר (*)	ברוטו (*)	בש"ר	ברוטו	
1,460,251	1,752,272	1,609,506	1,885,880	הפרשות לתחילת השנה
71,435	78,471	100,641	107,477	הכנסות מפרמיות ומהשקעות
16,256	16,052	14,333	14,333	עמלות והוצאות
205,435	256,276	257,033	287,003	תשלומי תביעות
1,172,407	1,398,543	1,290,689	1,508,589	הפרשות לסוף השנה
137,588	159,872	148,093	183,432	עודף בהפרשות
110,878	146,229	165,398	193,918	סכום העודף בהפרשות הנובע משחרור הצבירה לרווח (**)

(*) סווג מחדש.

(**) בשנת הדוח - שחרור הצבירה של שנת חיתום 2004. בשנת 2006 - שחרור הצבירה של שנת חיתום 2003.

באור 18: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ז. בדיקת הערכת התביעות התלויות ברוטו

1. בענף רכב חובה:

במאוחד:

שנת חיתום							
סה"כ	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר, 2007 (**)							
	8,770	8,654	8,665	6,297	5,285	5,115	3,818
	-	59,765	62,949	50,079	34,626	32,032	28,329
	-	-	120,232	104,478	66,532	56,511	51,602
	-	-	-	147,643	98,677	74,364	67,668
	-	-	-	-	128,597	94,943	83,495
	-	-	-	-	-	107,877	96,095
	-	-	-	-	-	-	111,977
תביעות ששולמו (מצטבר):							
							לאחר שנה ראשונה
							לאחר שנתיים
							לאחר שלוש שנים
							לאחר ארבע שנים
							לאחר חמש שנים
							לאחר שש שנים
							לאחר שבע שנים
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים):							
	340,098	339,088	373,789	353,812	257,836	179,491	137,779
	-	344,560	386,384	369,865	280,547	198,316	201,101
	-	-	396,306	386,627	291,300	208,848	206,118
	-	-	-	291,734	231,448	165,690	158,274
	-	-	-	-	231,892	163,874	151,479
	-	-	-	-	-	163,481	156,048
	-	-	-	-	-	-	162,245
							לאחר שנה ראשונה (*)
							לאחר שנתיים
							לאחר שלוש שנים
							לאחר ארבע שנים (***)
							לאחר חמש שנים
							לאחר שש שנים
							לאחר שבע שנים
	(2,206)				(444)	2,209	(3,971)
	(0.4%)				(0.19%)	1.33%	(2.51%)
	1,930,316	340,098	344,560	396,306	291,734	231,892	162,245
	684,861	8,770	59,765	120,232	147,643	128,597	107,877
	1,245,455	331,328	284,795	276,074	144,091	103,295	55,604
	79,559						
	1,325,014						
	145,047						
	1,179,967						
	1,325,014						

תביעות ששולמו (מצטבר):

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים):

לאחר שנה ראשונה (*)

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים (***)

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

עודף (חוסר) לאחר שחרור הצבירה

שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה

אומדן תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2007

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2007

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2000

סה"כ התחייבויות ביטוחיות ליום 31 בדצמבר, 2007

הרכב ההתחייבויות הביטוחיות:

עתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי הוצאות רכישה

נדחות

תביעות תלויות (כולל צבירה)

(*) כולל עתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(**) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים למדד בהתאם להוראת המפקח, וזאת על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(***) הירידה באומדן התביעות המצטברות לאחר ארבע שנים נובעת משחרור צבירה

באור 18: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ז. בדיקת הערכת התביעות התלויות ברוטו

2. בענף צד שלישי:

במיוחד:

שנת חיתום							
סה"כ	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר, 2007 (**)							
	505	562	613	330	588	270	371
	-	2,647	2,258	1,780	2,181	1,827	1,828
	-	-	3,770	2,768	3,290	3,720	3,448
	-	-	-	5,157	5,713	6,933	4,691
	-	-	-	-	7,923	8,612	6,216
	-	-	-	-	-	10,632	8,371
	-	-	-	-	-	-	11,626
	43,000	40,831	38,569	35,421	33,108	25,666	22,345
	-	41,097	44,995	35,515	31,027	25,290	17,496
	-	-	45,521	37,331	32,224	26,578	19,232
	-	-	-	15,015	13,851	17,782	15,312
	-	-	-	-	18,142	18,383	17,038
	-	-	-	-	-	21,514	17,020
	-	-	-	-	-	-	19,720
(12,431)					(4,291)	(3,732)	(4,408)
(26.48%)					(30.98%)	(20.99%)	(28.79%)
204,009	43,000	41,097	45,521	15,015	18,142	21,514	19,720
42,260	505	2,647	3,770	5,157	7,923	10,632	11,626
161,749	42,495	38,450	41,751	9,858	10,219	10,882	8,094
19,827							
181,576							
16,625							
164,951							
181,576							

תביעות ששולמו (מצטבר):

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים):

לאחר שנה ראשונה (*)

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים (***)

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

עודף לאחר שחרור הצבירה

שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה (****)

אומדן תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2007

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2007

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2000

סה"כ התחייבויות ביטוחיות ליום 31 בדצמבר, 2007

הרכב ההתחייבויות הביטוחיות:

עתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי הוצאות רכישה

נדחות

תביעות תלויות (כולל צבירה)

(*) כולל עתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(**) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים למדד בהתאם להוראת המפקח, וזאת על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(***) הירידה באומדן התביעות המצטברות לאחר ארבע שנים נובעת משחרור צבירה.

(****) הגידול באומדן התביעות בשנת חיתום 2001 נובע מהתפתחות חריגה של מספר תביעות. הגידול באומדן התביעות בשנות החיתום 2002-2003 נובע בעיקר מתביעות שנפתחו בשנת 2007.

באור 18: - התחייבויות ביטוחיות בביטוח כללי (המשך)

ח. עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית

- קיימת התחשבות הן בהתפתחות של התשלומים והן בהתפתחות של סכום התשלומים וההערכות הפרטניות.
- הערכת התביעות התלויות נעשתה ברמת הברוטו וברמת ביטוח המשנה בנפרד.
- הערכת חלקו של מבטח המשנה נעשה בהתאם לסוג הכיסוי, תנאי הפוליסה ונסיון התביעות בפועל.
- השיבובים וההשתתפות העצמית שתגבה מהמבוטחים, מחושבים על בסיס ניסיון העבר המשתקף בנתוני המודל האקטוארי.
- הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות חושבה על-פי הוראות המפקח, ראה באור 2(ז2).
- הערכת התביעות התלויות עבור חלק מנורה ביטוח במאגר הישראלי לביטוחי רכב (להלן - הפול) ובביטוחי משנה וביטוחים משותפים המתקבלים מחברות ביטוח אחרות (מבטחים מובילים) התבססה על חישוב שבוצע על-ידי הפול או על-ידי המבטחים המובילים.
- נכללו הפרשות בעקבות פסיקת בתי המשפט בענין ה"שנים האבודות".

ט. ההנחות והמודלים המהותיים לצורך קביעת ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי

1. תביעות תלויות:

לצורך הערכת התביעות התלויות נעשה שימוש במודלים האקטואריים המפורטים להלן, בשילוב ההנחות השונות. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח, סוג של אירוע ולכל שנת אירוע/פתיחה, נקבעת על סמך שיקול דעת לפי מידת ההתאמה של השיטה למקרה ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. במקרים מסוימים האקטואר מעדכן את המודלים בגין מגמות, פסיקה, שינויי חקיקה או גורמים אחרים שעשויים להשפיע על התביעות בעתיד באופן שונה מאשר התפתחות בעבר.

א. chain ladder:

שיטה זו מתבססת על התפתחות התביעות ההיסטוריות (התפתחות התשלומים ו/או התפתחות סך התביעות, התפתחות כמות התביעות ועוד), כדי להעריך את ההתפתחות הצפויה לתביעות הקיימות והעתידיות.

ב. הממוצעים:

לעיתים, כאשר ניסיון התביעות בתקופות האחרונות אינו מספיק בשל, משתמשים בשיטת ממוצעים היסטוריים.

שיטה זו מתבססת על חישוב סכום ממוצע לתביעה פתוחה או סגורה (חומרת התביעה), ולפעמים גם במשך הזמן מיום פתיחת התביעה ועד לסילוקה/סגירתה.

2. ההנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית:

- בכל הענפים הערכת תביעות תלויות מבוססת בעיקרה על שתי שיטות ה- chain ladder הנ"ל. ההנחה העיקרית במודלים אלה הינה יציבות התפתחות התביעות, כלומר שדפוס התנהגות העבר ימשיך גם בעתיד.
- החישובים האקטואריים אינם כוללים הפחתה בשל היוון תשלומי התביעות העתידיים. מאידך, לא נכללה תוספת בעד מרווח לסיכון (סטיית תקן).
- בהערכת תביעות תלויות גדולות במיוחד, מנורה ביטוח מתבססת על הערכות פרטניות של מומחי מחלקת התביעות.

3. שינויים בהנחות, עובדות (פסיקה וחקיקה) ובמודלים האקטואריים והשפעתם על ההפרשות:

החל מיום 1 בינואר, 2006 מיישמת מנורה ביטוח את הנחיות המפקח לגבי הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות.

4. רגישות ההפרשות לשינויים בהנחות:

ההערכה האקטוארית מבוססת על אומדנים סטטיסטיים הכוללים מרכיב של אי וודאות. האומדן הסטטיסטי מבוסס על הנחות שונות, אשר לא בהכרח יתממשו. ההנחות בשימוש בתחזית האקטוארית משפיעות על התוצאה הסופית של ההפרשה. לכן, עלות התביעות בפועל עשויה להיות גבוהה או נמוכה יותר מהאומדן הסטטיסטי.

הנחות שנקבעו בעבר עשויות להשתנות בהתאם למידע חדש שיתקבל בעתיד. במקרים כאלה העתודה תשתנה בהתאם לשינוי בהנחות ובתוצאות בפועל, וההפרשים שנוצרו בתקופת הדוח יכללו בדוח עסקי ביטוח כללי.

באור 19: - אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים

31 בדצמבר		שיעור ריבית שנתית נקובה לתאריך המאזן
2006	2007	
אלפי ש"ח מדווחים		%

3,481	3,579	4.9
-------	-------	-----

במאזן החברה

חלויות שוטפות של הלוואות לזמן ארוך
צמוד למדד [ראה באור 14(א)(2) לעיל]

במאזן המאוחד

בלתי צמוד

96,039	115,033	5.0
--------	---------	-----

באור 20: - זכאים ויתרות זכות

להלן ההרכב:

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2006	2007	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים			
-	-	48,685	98,475
-	-	15,262	25,772
-	-	109,267	145,243
-	-	43,400	52,575
13	44	49,476	61,427
-	-	24,535	37,427
-	-	45,214	47,618
150	12,676	15,826	33,354
550	1,026 (*)	13,561	19,418
752	-	1,772	10,345
1,600	2,088	5,770	3,577
-	-	31,478	8,829
148	21 (*)	33,608	42,028
3,213	15,855	437,854	586,088

תביעות לתשלום
פרמיות מראש
סוכני ביטוח בגין עמלות
ספקים ונותני שירותים
התחייבות לעובדים והתחייבויות אחרות
בשל שכר ומשכורת
התחייבות בגין מכירת ניירות ערך בחסר
הפרשה להחזר דמי ניהול לקרנות פנסיה
ריבית לשלם בגין התחייבות לזמן ארוך
הוצאות לשלם
מס הכנסה חברה
מסים נדחים [ראה באור 15(ב)]
הפרשה להשתתפות בהוצאות ורכישת
כיסויים ביטוחיים בקרן פנסיה
אחרים

(*) סווג מחדש.

באור 21: - הכנסות, נטו מניהול קרנות פנסיה ומשירותים פיננסיים

א. הכנסות נטו, מניהול קרנות פנסיה

מאוחד		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		
153,922	173,604	188,553
7,449	8,231	13,554
161,371	181,835	202,107
88,863	96,451	105,836
72,508	85,384	96,271

הכנסות:

דמי ניהול קרנות פנסיה
אחרות

הוצאות:

הנהלה וכלליות

הכנסות, נטו

ב. הכנסות נטו, משירותים פיננסיים

מאוחד		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		
1,905	71,843	122,162
3,379	44,711	81,281
722	4,161	6,302
4,101	48,872	87,583
(2,196)	22,971	34,579

הכנסות:

שירותים פיננסיים

הוצאות:

הנהלה וכלליות
מימון

הכנסות (הוצאות), נטו

באור 22: - הוצאות הנהלה וכלליות

א. להלן ההרכב במאוחד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		
164,889	187,617	192,755
53,622	77,342	82,525
10,818	11,829	12,616
3,864	3,778	4,427
841	1,628	695
6,894	7,002	12,141
6,926	5,196	7,784
11,509	11,676	14,037
5,717	6,345	6,217
10,581	10,363	10,434
22,530	29,149	25,740
298,191	351,925	369,371
-	10,689	17,707
298,191	341,236	351,664

שכר עבודה ונלוות
מיכון ועיבוד נתונים (כולל פחת)
שכר דירה והחזקת משרדים
תקשורת
שיווק ופרסום
ייעוץ מקצועי ומשפטי
פחת
משרדיות
אחזקת רכב
הוצאות בנק
אחרות

בניכוי הוצאות שנזקפו לתביעות - ראה באור 2(ז)(2)

ההוצאות לעיל נכללו בדוחות הכספיים המאוחדים כדלקמן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		
135,535	164,676	164,524
157,406	168,814	176,634
5,250	7,746	10,506
298,191	341,236	351,664

דוחות עסקי ביטוח חיים
דוחות עסקי ביטוח כללי
דוחות רווח והפסד

ב. להלן ההרכב בחברה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		
553	666	670
359	636	423
84	84	81
753	622	950
201	189	297
116	104	125
14	15	-
79	115	141
2,159	2,431	2,687

שכר עבודה ונלוות
מיכון ועיבוד נתונים (כולל פחת)
שכר דירה והחזקת משרדים
ייעוץ מקצועי ומשפטי
ביטוח
אגרות ודמי חבר
פחת
אחרות, נטו

באור 23: -

מיסים על ההכנסה

א. חוקי המס החלים:

1. על החברה והחברות המוחזקות חלות הוראות חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן – חוק התיאומים). על פי חוק התיאומים, נמדדות התוצאות לצורכי מס כשהן מותאמות לשינויים במדד.
- בחודש פברואר, 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 המגביל את תחולתו של חוק התיאומים משנת 2008 ואילך. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצרכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד המחירים לצרכן בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר, 2007. התיקון לחוק כולל בין היתר את ביטול התוספת והניכוי בשל אינפלציה והניכוי הנוסף בשל פחת החל משנת 2008.
2. חלק מהחברות המאוחדות (חברת ביטוח, חברות לניהול קרנות פנסיה ואחרות) הינן "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח.
- על הכנסות החברה ויתר החברות המוחזקות חל מס חברות.
3. בין חברות הביטוח לבין שלטונות המס קיים הסכם (להלן – הסכם המס) המתחדש מדי שנה, המסדיר סוגיות מס ייחודיות לענף כמפורט להלן:
 - תקופת הפחתת הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים (D.A.C.) לצורכי מס.
 - שיעור ייחוס הוצאות להכנסות החייבות בשיעורי מס מועדפים (הכנסות ריבית ודיבידנד מניירות ערך החייבות על-פי חוק בשיעור מס נמוך משיעור מס חברות).
 - מיסוי הכנסות מנכסים המוחזקים כהשקעות חופפות להתחייבויות בגין פוליסות משתתפות ברווחי השקעה.
 - סכום הפרשה לעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים המותר לניכוי לצורכי מס.
 - מיסוי הכנסות מניירות ערך.
- לאחר תאריך המאזן הגיעו חברות הביטוח להסכם עם שלטונות המס לשנת המס 2006.
4. בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007) התשס"ז-2007 מיום 11 בינואר, 2007, נקבעו כללים לגבי המס החל על סיווג של העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים להון העצמי (ראה באור 2(ו)4) לעיל). על-פי הכללים, חלק העתודה המחושב בגובה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי הקיים בביטוח חיים ואשר היה רשום כעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בדוחות ליום 31 בדצמבר, 2006 יהיה פטור ממס. יתרת העתודה העולה על 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי כאמור תחויב במס בארבעה חלקים שווים בשנים 2007 עד 2010.
- ליום 31 בדצמבר, 2006 יתרת העתודה הקיימת במנורה ביטוח מהווה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי.

ב. להלן שיעורי המס החלים על החברה והחברות המאוחדות:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
		%	
2004	35	17.17	44.52
2005	34	17.00	43.59
2006	31	16.25	40.65
2007	29	15.50	38.53
2008	27	15.50	36.80
2009	26	15.50	35.93
2010 ואילך	25	15.50	35.06

בשנת 2005 התקבל בכנסת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 147), התשס"ה-2005, אשר הפחית את שיעורי מס החברות באופן הדרגתי. השפעת חוק זה על הדוחות הכספיים לשנת 2005 היתה קיטון בהוצאות מיסים על ההכנסה בסך של כ-9.1 מליוני ש"ח במאוחד.

בחודש יוני, 2006 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים (תיקון), התשס"ו-2006 (להלן – התיקון). התיקון קובע הפחתה בשיעור מס הרווח החל על מוסדות כספיים מ-17% ל-15.5%, החל מיום 1 ביולי, 2006. השפעת התיקון על הדוחות הכספיים לשנת 2006 הינה קיטון בהוצאות מיסים על ההכנסה בסכום של כ-4.2 מליון ש"ח במאוחד.

לאחר תאריך המאזן התקבל בכנסת חוק לפיו בחישוב מס הרווח החל על מוסדות כספיים, יותרו בניכוי החל משנת 2009 מלוא תשלומי מס השכר ששולמו. בשנת המס 2008 יותרו בניכוי מחצית מתשלומי מס השכר ששולמו בגין אותה שנה.

באור 23: - מיסים על ההכנסה (המשך)

ג. הרכב מיסים על הכנסה

מאוחד			החברה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2007	2006	2005	2007	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים					
149,216	204,281	166,168	358	2,570	115
(20,238)	(9,508)	24,239	(679)	1,466	385
128,978	194,773	190,407	(321)	4,036	500

מיסים שוטפים

מיסים נדחים

סך-הכל מיסים על ההכנסה (הטבת מס)

ד. התאמה בין סכום המס התיאורטי שהיה חל אילו הרווח מפעולות שוטפות היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל בישראל לבין הפרשה למסים על הרווח מפעולות שוטפות, כפי שנזקפה בדוחות רווח והפסד:

מאוחד			החברה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2007	2006	2005	2007	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים					
354,945	462,399	462,595	358,218	267,417	262,725

רווח לשנה לפני מיסים על ההכנסה

שיעור המס הסטטוטורי החל בישראל

38.53%	40.65%	43.59%	29%	31%	34%
--------	--------	--------	-----	-----	-----

סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי

136,760	187,965	201,645	103,883	82,899	89,327
---------	---------	---------	---------	--------	--------

מס (חסכון במס) בגין:

חלק החברה בתוצאות של חברות מוחזקות

הקטנה במסים נדחים עקב הפחתת שיעורי המס

(ראה סעיף ב' לעיל)

שיעור מס נמוך יותר

בחברות מוחזקות

הוצאות לא מוכרות

הכנסות פטורות ממס

ומועדפות

הפרשים במדידת נכסים

והתחייבויות לצרכי מס

ולצרכי הדוחות הכספיים

הפרשי תיאום פחת

והפחתות

מס רווח על מס שכר

הפסדים להעברה שבגינם לא

חושבה הטבת מס

מיסים (הטבת מס) בגין שנים

קודמות

-	-	-	-	(78,561)	(88,914)
-	(4,159)	(9,147)	-	-	-
(1,183)	(1,453)	83	-	-	-
1,698	1,683	2,002	86	8	39
(6,376)	(4,874)	(4,775)	-	-	-
(10,661)	(413)	(2,442)	(2,875)	(310)	(23)
782	11,718	4,272	(2)	-	-
3,178	3,033	2,948	-	-	-
210	1,139	-	-	-	-
4,570	134	(4,179)	(23)	-	71

מיסים על ההכנסה (הטבת מס)

128,978	194,773	190,407	(321)	4,036	500
---------	---------	---------	-------	-------	-----

שיעור מס אפקטיבי

36.34%	42.1%	41.2%	-	28.6%	38.5%
--------	-------	-------	---	-------	-------

ה. לחברה, למנורה ביטוח ולמבטחים פנסייה שומות מס סופיות עד ליום 31 בדצמבר, 2003. לשומרה ביטוח הוצאו שומות מס סופיות עד ליום 31 בדצמבר, 2005. הדוחות של חברות מאוחדות אחרות עד וכולל שנת 2003 נחשבים כשומות סופיות לפי סעיף 145 לפקודת מס הכנסה ובכפוף לתנאים הקבועים בפקודת מס הכנסה.

באור 24: - צדדים קשורים ובעלי עניין

א. יתרות של צדדים קשורים נכללו במאזנים בסעיפים הבאים

מאוחד		החברה	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2007	2006	2007	2006
אלפי ש"ח מדווחים			

סכומים לקבל

חייבים ויתרות חובה - - 5,178 4,141

ב. הכנסות והוצאות שלא במהלך עסקי ביטוח

מאוחד			החברה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2007	2006	2005	2007	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים					

הכנסות:

השתתפות בהוצאות

ודמי ניהול מחלקת ההלוואות - - - 2,907 2,074 1,762

השתתפות בהוצאות שכר - - - 956 597 418

ריבית והפרשי הצמדה (בערכים נומינליים):

מחברות מאוחדות בגין הלוואות - - - 22,882 6,225 839

הוצאות:

משכורות והוצאות

נלוות: למנכ"ל החברה וי"ר הדירקטוריון

1,468 1,409 1,341 - - -

למנכ"ל מנורה ביטוח:

משכורות והוצאות

נלוות [ראה סעיף ג(1) להלן]

3,511 2,614 2,488 - - -

שווי מניות שהומרו

[ראה סעיף ג(2) להלן]

- - 18,658 - - -

שכר חברי דירקטוריון 2,568 1,644 1,093 863 847 623

ריבית והפרשי

הצמדה (בערכים נומינליים):

לחברה מאוחדת - - - 1,021 15 409

באור 24 - צדדים קשורים ובעלי עניין (המשך)

ג. הסכם העסקה ותוכנית להקצאת מניות למנכ"ל מנורה ביטוח

ביום 27 באוגוסט, 2003 אישרו ועדת הביקורת, הדירקטוריון של החברה והדירקטוריון של מנורה ביטוח הסכם העסקה עם מר ארי קלמן, מנכ"ל מנורה ביטוח (להלן - המנכ"ל), ותוכנית להקצאת מניות כמפורט להלן:

1. הסכם העסקה

בהתאם להסכם יכהן מר ארי קלמן כמנכ"ל מנורה ביטוח למשך תקופה של שלוש עשרה שנים שמוארכת אוטומטית. מנורה ביטוח רשאית להביא את ההסכם לידי סיום בהודעה מוקדמת של 12 חודשים מראש. על פי ההסכם עלות שכרו השנתית של המנכ"ל תהיה כ-2,300 אלפי ש"ח צמוד למדד חודש יוני, 2003 והוא יועלה מדי שנה באחוז אחד מעבר לעליית המדד. בחודש אוגוסט 2007 אישר דירקטוריון מנורה ביטוח מתן מענק נוסף למנכ"ל בסך מליון ש"ח.

במקרה של הפסקת עבודתו יהיה זכאי המנכ"ל למרכיב הפיצויים שיועבר לו מפוליסת ביטוח המנהלים ולפיצוי נוסף בשיעור של 50% מפיצויי הפיטורין המגיעים לו על-פי דין.

2. תוכנית להקצאת מניות

במסגרת התכנית הקצתה מנורה ביטוח לנאמן, עבור המנכ"ל, מניות המהוות 4% מהונה המונפק של מנורה ביטוח לאחר ההקצאה. המניות הוקצו ללא תמורה והינן זכאיות לכל דיבידנד או הטבה אחרת, שתחלק מנורה ביטוח ממועד אישור התכנית. מניות אלה אינן ניתנות להעברה, מכירה או שעבוד. ערכן המאזני של המניות שהוקצו כאמור במועד הקצאתן הינו 19,239 אלפי ש"ח.

הנאמן יעביר את המניות למנכ"ל בעשר מנות שנתיות שוות, החל מתום שנה ממועד חתימת התוכנית. כמו כן, ממועד הזכאות, תהיה למנכ"ל הזכות להמיר את מניות מנורה ביטוח למניות של החברה, המהוות 4% מהונה של החברה לאחר ההמרה, כפוף להתאמות. לחברה הזכות לחייב את המנכ"ל להמיר את המניות כאמור לעיל.

החברות קיבלו משלטונות המס אישור לתכנית בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, במסלול הכנסת עבודה.

תוכנית הקצאת המניות כוללת תנאים אשר בקרות אחד מהם יהיה המנכ"ל זכאי לכל המניות והפירות מהן באופן מיידי וכן ניתנה ליו"ר הדירקטוריון הסמכות להקדים את זכאות העובד בגין המניות בכמות שלא תעלה על 20% מהמניות.

התכנית להקצאת המניות אושרה באסיפה הכללית של החברה ביום 19 בנובמבר, 2003 וקיבלה את כל האישורים הנדרשים לפי החוק.

בשנת 2005 המיר המנכ"ל שתי מנות (מתוך עשר) של מניות מנורה ביטוח שהוענקו לו למניות החברה.

ד. שיפוי וביטוח דירקטורים ונושאי משרה

תקנות החברה והחברות המאוחדות שלה מאפשרות שיפוי וביטוח של דירקטורים ונושאי משרה על-פי דין. בהתאם לכך, קבעו החברה והחברות המאוחדות שלה מדיניות שיפוי והחליטו לבטח את אחריותם של דירקטורים ונושאי משרה והכל בכפוף להוראות הדין ולהגבלות נוספות.

מאוחד			החברה		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2007	2006	2005	2007	2006	2005
אלפי ש"ח מדווחים					

סכום ההוצאות עבור שיפוי
וביטוח דירקטורים ונושאי
משרה

באור 25: -

פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים

א. פירוט פעילות מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים

1. נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007

במאחד:

פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה								
סך-הכל	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון							
	סיכון הנמכר		כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003 (2)	עד שנת 1990 (1)
	סיעודי				מבטיח	משתתף		
	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תשואה			
151,181	-	-	-	-	-	-	84,609	66,572
823,903	-	-	-	-	-	359,207	434,657	30,039
616,978	508	36,942	34,826	218,987	-	70,275	233,399	22,041
1,592,062	508	36,942	34,826	218,987	-	429,482	752,665	118,652
סה"כ								
550,808	-	-	-	-	7,790	543,018	-	-
137,407	-	-	-	-	416	16,873	81,212	38,906
102,259	(1,515)	4,530	14,001	16,839	1,251	(74,809)	69,258	72,704
333,428	-	3,337	-	63,416	-	262,140	4,144	391
54,226	-	-	-	-	-	34,015	20,211	-
פרמיות ברוטו:								
מסורתי/מעורב								
מרכיב החיסכון								
אחר								
סה"כ								
פרמיות בגין חוזי השקעה שנוזקפו ישירות לעתודות ביטוח								
מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)								
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים								
פרמיה משוננת (*):								
- חדשה								
- הגדלות								

(1) פרמיות ברוטו:
מסורתי/מעורב
מרכיב החיסכון
אחר

(2) פרמיות בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות
לעתודות ביטוח

(3) מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)

(4) רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים

(5) פרמיה משוננת (*):
- חדשה

- הגדלות

(*) לא כולל פוליסות קבוצתיות.

הערות:

(1) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיעדות.

(2) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם במסגרת פוליסות משתתפות ברווחים.

(3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של מנורה ביטוח הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בפוליסות משתתפות ברווחים המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

א. פירוט פעילות מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים (המשך)

1. נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006

במאות:

פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה										
סך-הכל	אחר (4)	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון				פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				
		סיכון הנמכר		סיכון הנמכר		משנת 2004		עד שנת 2003 (2)	עד שנת 1990 (1)	
		כפוליסה בודדת		כפוליסה בודדת		מבטיח תשואה	משתתף			
		פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי					
אלפי ש"ח מדווחים										
172,313	-	-	-	-	-	-	97,848	74,465	פרמיות ברוטו: מסורתי/מעורב מרכיב החיסכון אחר	
754,824	-	-	-	-	-	260,551	465,516	28,757		
564,871	-	308	34,811	26,946	187,794	54,914	228,463	31,635		
1,492,008	-	308	34,811	26,946	187,794	-	315,465	791,827	134,857	סה"כ
281,450	-	-	-	-	-	11,430	270,020	-	-	פרמיות בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
187,299	-	-	-	-	-	60	4,896	123,516	58,827	
155,458	(30,771)	(1,411)	5,990	(1,028)	46,293	-	(22,825)	61,793	97,417	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)
321,551	-	-	4,401	-	52,247	-	257,510	7,018	375	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
35,454	-	-	-	-	-	-	20,864	14,590	-	פרמיה משוננת (*): - חדשה
										- הגדלות

(*) לא כולל פוליסות קבוצתיות.

הערות:

- (1) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
- (2) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם במסגרת פוליסות משתתפות ברווחים.
- (3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של מנורה ביטוח הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. כמו כן, הוא אינו כולל את מרכיב הרווח מהשקעות העומדות כנגד העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחות לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בפוליסות משתתפות ברווחים המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.
- (4) מתייחס להשלמת העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל לשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי, ראה באור 2(ו)4.

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

א. פירוט פעילות מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים (המשך)

1. נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2005

במאות:

סך-הכל	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון				פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				
	סיכון הנמכר								
	סיעודי		כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003 (2)	עד שנת 1990 (1)	
	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	מבטיח תשוואה	משתתף			
							אלפי ש"ח מדווחים		
176,112	-	-	-	-	-	-	99,961	76,151	
746,093	-	-	-	-	-	188,963	521,301	35,829	
502,201	249	31,392	18,940	146,092	-	17,579	255,601	32,348	
1,424,406	249	31,392	18,940	146,092	-	206,542	876,863	144,328	
96,332	-	-	-	-	-	96,332	-	-	
191,793	-	-	-	-	-	1,359	135,460	54,974	
222,180	(601)	(13,999)	(5,290)	12,858	-	(20,947)	178,613	71,546	
291,322	-	5,396	-	55,640	-	221,071	6,070	3,145	
29,775	-	-	-	-	-	9,497	20,278	-	

(1) פרמיות ברוטו:
מסורתי/מעורב
מרכיב החיסכון
אחר

סה"כ

(2) פרמיות בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח

(3) מרווח פיננסי כולל דמי ניהול (3)

(4) רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים

(5) פרמיה משוננת (*):
- חדשה

- הגדלות

(*) לא כולל פוליסות קבוצתיות.

הערות:

(1) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.

(2) המוצרים שהונפקו בתקופה זו היו בעיקרם במסגרת פוליסות משתתפות ברווחים.

(3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של מנורה ביטוח הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. כמו כן, הוא אינו כולל את מרכיב הרווח מהשקעות העומדות כנגד העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בפוליסות משתתפות ברווחים המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

א. פירוט פעילות מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים (המשך)

2. נתונים ליום 31 בדצמבר, 2007

במיוחד:

סך-הכל	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה					
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		מסנת 2004					
	סיעודי		מבטיח		עד שנת			
	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	משתתף	תשואה	2003 (2)	1990 (1)
אלפי ש"ח מדווחים								
4,099,013	-	-	-	-	-	-	2,939,818	1,159,195
273,012	-	-	-	-	-	107,683	165,329	-
57,669	-	-	-	-	-	-	36,855	20,814
6,690,821	-	-	-	-	-	748,311	3,731,957	2,210,553
795,500	6,993	140,373	29,811	132,733	-	75,774	317,319	92,497
11,916,015	6,993	140,373	29,811	132,733	-	931,768	7,191,278	3,483,059
814,833	-	-	-	-	19,012	795,821	-	-
12,730,848	6,993	140,373	29,811	132,733	19,012	1,727,589	7,191,278	3,483,059
3,458,892	-	-	-	25,248	-	-	-	3,433,644
8,420,319	-	140,373	-	107,485	-	931,768	7,191,278	49,415
36,804	6,993	-	29,811	-	-	-	-	-
11,916,015	6,993	140,373	29,811	132,733	-	931,768	7,191,278	3,483,059
109,895	-	-	5,791	47,891	-	8,899	40,559	6,755

(1) עתודות ביטוח ברוטו:

א) לפי חשיפה ביטוחית:
קצבה נדחית עד חודש מאי 2001
קצבה נדחית מיוני 2001 ואילך
קצבה בתשלום
הוני
אחר

סה"כ

עתודות חסכון טהור (*)

ב) לפי חשיפה פיננסית:
מבטיח תשואה
משתתף
אחר

סה"כ

(2) תביעות תלויות

(*) ראה באור 17(א)(1).

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

א. פירוט פעילות מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים (המשך)

2. נתונים ליום 31 בדצמבר, 2006

במאוחד:

סך-הכל	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה					
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		מסגרת 2004					
	סיעודי		מבטיח		עד שנת			
	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	משתתף	תשואה	2003 (2)	1990 (1)
אלפי ש"ח מדווחים								
3,807,557	-	-	-	-	-	-	2,738,301	1,069,256
191,748	-	-	-	-	-	56,842	134,906	-
47,774	-	-	-	-	-	-	28,347	19,427
6,140,045	-	-	-	-	-	441,453	3,449,055	2,249,537
692,394	5,302	112,277	25,730	106,403	-	29,460	314,217	99,005
10,879,518	5,302	112,277	25,730	106,403	-	527,755	6,664,826	3,437,225
364,530	-	-	-	-	11,498	353,032	-	-
11,244,048	5,302	112,277	25,730	106,403	11,498	880,787	6,664,826	3,437,225
3,413,318	-	-	-	23,170	-	-	-	3,390,148
7,435,168	-	112,277	-	83,233	-	527,755	6,664,826	47,077
31,032	5,302	-	25,730	-	-	-	-	-
10,879,518	5,302	112,277	25,730	106,403	-	527,755	6,664,826	3,437,225
103,489	-	-	7,438	36,067	-	4,270	45,094	10,620

(1) עתודות ביטוח ברוטו:

א) לפי חשיפה ביטוחית:
קצבה נדחית עד חודש מאי 2001
קצבה נדחית מיוני 2001 ואילך
קצבה בתשלום
הוני
אחר

סה"כ

עתודות חסכון טהור (*)

ב) לפי חשיפה פיננסית:
מבטיח תשואה
משתתף
אחר

סה"כ

(2) תביעות תלויות

(*) ראה באור 17(א)(1).

באור 25: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

א. פירוט פעילות מנורה ביטוח בענף ביטוח חיים (המשך)

2. נתונים ליום 31 בדצמבר, 2005

במאוחד:

פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה					פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון				סך-הכל
עד שנת (1) 1990		עד שנת (2) 2003	משנת 2004		סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		סיכודי		אלפי ש"ח מדווחים
משתתף	מבטיח תשואה	פרט	קבוצתי	פרט	קבוצתי	קבוצתי			
1,033,782	2,454,785	-	-	-	-	-	-	-	3,488,567
-	104,769	20,846	-	-	-	-	-	-	125,615
13,330	21,514	-	-	-	-	-	-	-	34,844
2,341,552	3,164,532	197,397	-	-	-	-	-	-	5,703,481
103,771	300,297	13,714	-	107,535	20,929	83,608	4,732	634,586	
3,492,435	6,045,897	231,957	-	107,535	20,929	83,608	4,732	9,987,093	
-	-	103,309	-	-	-	-	-	103,309	
3,492,435	6,045,897	335,266	-	107,535	20,929	83,608	4,732	10,090,402	
3,437,786	-	-	-	23,841	-	-	-	-	3,461,627
54,649	6,045,897	231,957	-	83,694	-	83,608	-	-	6,499,805
-	-	-	-	-	20,929	-	4,732	25,661	
3,492,435	6,045,897	231,957	-	107,535	20,929	83,608	4,732	9,987,093	
11,414	41,189	2,083	-	33,146	2,446	-	-	90,278	

(1) עתודות ביטוח ברוטו:

א) לפי חשיפה ביטוחית:
קצבה נדחית עד חודש מאי 2001
קצבה נדחית מיוני 2001 ואילך
קצבה בתשלום
הוני
אחר

סה"כ

עתודות חסכון טהור (*)

ב) לפי חשיפה פיננסית:
מבטיח תשואה
משתתף
אחר

סה"כ

(2) תביעות תלויות

(*) ראה באור 17(א)(1)

באור 25-- פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

ב. הרכב הפרמיות לפי סוגי ביטוח

מאוחד		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		

הרכב הפרמיות לפי סוגי ביטוח:

			ביטוח מנהלים:
			מסורתי
52,335	46,595	40,215	עדיף
469,083	451,170	425,630	פוליסות שהונפקו החל מיום 1 בינואר, 2004
117,896	193,837	282,558	
			ביטוח פרט:
			מסורתי
159,751	125,718	110,966	עדיף
175,286	135,942	121,903	פוליסות שהונפקו החל מיום 1 בינואר, 2004
35,996	102,103	122,773	
			ביטוח ריסק טהור:
			פרט
127,900	142,764	162,454	קבוצתי
15,987	15,016	15,844	
			ביטוח אובדן כושר עבודה
144,661	154,579	176,608	ביטוח סיעודי
30,919	35,581	37,923	ביטוח מחלות קשות
62,558	58,317	61,420	אחר
32,034	30,386	33,768	
1,424,406	1,492,008	1,592,062	סה"כ בדוחות עסקי ביטוח
			פרמיות בגין פוליסות חוזי השקעה שנקפו ישירות לעתודת ביטוח חיים
96,332	281,450	550,808	
1,520,738	1,773,458	2,142,870	סה"כ פרמיות

ג. ביטוח משתתף ברווחים - מידע נוסף

מאוחד			
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007			
ליום 31 בדצמבר, 2007		התחייבויות בגין ביטוח משתתף ברווחים	
גימלאות	תביעות ותוס	פרמיות / תקבולים	תקופה
פדיונות	תקופה	תקבולים	אלפי ש"ח מדווחים
22,613	8,825	21,343	397,947
281,573	219,603	974,447	7,090,508
49,357	9,957	418,006	879,922
3,664	97	20,419	51,942
105,349	-	543,018	795,821
462,556	238,482	1,977,233	9,216,140

קרן ט'
קרן י'
קרן י' לאחר 2004
סלי השקעות
חוזי השקעה
סה"כ

באור 25--

פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

ג. ביטוח משתתף ברווחים - מידע נוסף (המשך)

מאוחד				
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2006			ליום 31 בדצמבר 2006	
גימלאות			התחייבויות בגין ביטוח	
פדיונות	תביעות ותום תקופה	פרמיות / תקבולים	משתתף ברווחים	
אלפי ש"ח מדווחים				
26,490	7,619	20,190	392,172	קרן ט'
281,350	175,582	982,511	6,515,221	קרן י'
25,072	5,913	297,676	478,729	קרן י' לאחר 2004
4,323	-	17,789	49,046	סלי השקעות
32,657	-	270,020	353,032	חוזי השקעה
369,892	189,114	1,588,186	7,788,200	סה"כ

ד. תשואות לשנים 2007 - 2003 באחוזים לפוליסות משתתפות ברווחים של מנורה ביטוח:

מאוחד									
תשואה שנתית ממוצעת נומינלית				תשואה שנתית נומינלית ברוטו					
שיעור דמי ניהול לשנה שהסתיימה	סטיית תקן	למשך 5 שנים	לפני דמי ניהול	אחוזים					
ביום 31 בדצמבר, 2007	לפני דמי ניהול 5 שנים	אחרי דמי ניהול	לפני דמי ניהול	2003	2004	2005	2006	2007	
1.14	4.11	9.24	11.21	16.27	10.89	14.56	7.89	6.77	קרן ט'
1.16	5.38	10.24	12.37	20.36	11.15	15.17	8.74	6.92	קרן י'
1.24	3.57	9.51	10.46	-	11.15	15.17	8.74	6.92	קרן י' לאחר 2004 (*)
1.50	3.42	19.68	20.92	-	30.92	28.28	17.59	8.26	סלי השקעות: (*)
1.40	1.56	2.68	3.69	-	3.34	11.15	1.48	(0.87)	מניות
1.42	0.62	5.67	6.79	-	9.01	7.01	6.87	4.31	מט"ח
1.32	0.80	8.02	9.11	-	10.85	10.27	7.68	7.78	שקלים
1.19	0.21	3.65	4.63	-	4.63	3.92	5.99	3.96	צמוד מדד
1.45	4.12	3.30	4.85	-	-	-	15.52	(8.15)	טווח קצר
									מניות חו"ל (**)

(*) מאחר והפוליסות הונפקו החל מ-1.04.1 ואלך, השיעור הממוצע לפני דמי ניהול ואחרי דמי ניהול חושב ל-4 שנים בלבד שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2007.

(**) הפוליסות במסלול זה הונפקו החל מ-1.7.06. והתשואות לעיל מתייחסות לתקופה שהחלה מתאריך זה.

בחודש דצמבר, 2007 נפתחו 4 מסלולי השקעה נוספים אשר הצבירה בהן ליום 31 בדצמבר, 2007 אינה מהותית.

באור 25-- פרטים נוספים בעסקי ביטוח חיים (המשך)

ה. דמי ניהול ועמלות שנגבו בתיק המשתתף ברווחים

מאוחד				
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
שעור				
(1) השינוי	2006	2007	2006	2007
באחוזים מתוך הנכסים על בסיס ממוצע שנתי			אלפי ש"ח מדווחים	
(38.67%)	1.85%	1.13%	128,412	98,085
29.14%	0.04%	0.05%	2,762	4,441
10.64%	0.07%	0.08%	5,166	7,118
17.08%	0.11%	0.13%	7,928	11,559
(35.42%)	1.96%	1.27%	136,340	109,644

דמי ניהול (2)
עמלות:
עמלות קניה ומכירה של ניירות ערך
עמלות ניהול חיצוני
סך העמלות
סך כל דמי הניהול והעמלות

(1) באחוזים ביחס ליתרה ממוצעת של נכסי השקעה על בסיס שנתי.

(2) דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח על בסיס התשואה וצבירת החסכון של המבוטחים בתיק המשתתף ברווחים.

דמי הניהול כוללים את המרכיבים כדלקמן:

בגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.

בגין פוליסות שנמכרו החל מיום 1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.

ו. תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפייד רי"

מאוחד		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2005	2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים		
(11,888)	(8,035)	(3,066)

בגין שנות חיתום לפני שנת 1997

באור 26: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח כללי

א. להלן תוצאות עסקי ביטוח כללי מאוחדים לפי ענפי הביטוח העיקריים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007

סך-הכל	אחרים	בראות		אחרים	רכב חובה	חבויות			אחרים	רכוש		רכב רכוש	אובדן רכוש	פרמיות דמים
		מחלות ואישפוז	תאונות אישיות			צד שלישי מדווחים	אחריות מקצועית	אחריות מעבידים		בתי עסק	מקיף דירות			
1,518,814	19,582	212,887	7,750	14,601	321,074	41,980	88,648	29,332	72,887	71,700	133,372	443,020	61,981	
416,243	6,178	12,324	2,598	2,310	52,844	12,907	27,887	8,303	15,325	21,725	44,390	202,720	6,732	
1,935,057	25,760	225,211	10,348	16,911	373,918	54,887	116,535	37,635	88,212	93,425	177,762	645,740	68,713	סך-הכל דמי ביטוח
390,919	4,154	60,728	6,055	6,835	9,403	4,043	45,898	2,845	61,870	31,055	52,634	48,852	56,547	בניכוי ביטוח משנה
1,544,138	21,606	164,483	4,293	10,076	364,515	50,844	70,637	34,790	26,342	62,370	125,128	596,888	12,166	סך-הכל דמי ביטוח בשייר
(66,199)	(1,310)	(13,322)	(412)	(581)	(6,211)	(1,623)	855	(1,663)	60	(2,120)	(4,081)	(35,496)	(295)	שינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי ביטוח משנה
1,477,939	20,296	151,161	3,881	9,495	358,304	49,221	71,492	33,127	26,402	60,250	121,047	561,392	11,871	דמי ביטוח שהורווחו הכנסות מהשקעות
157,973	1,110	7,226	479	1,576	80,317	10,615	13,233	9,284	2,017	2,636	5,142	23,774	564	
1,635,912	21,406	158,387	4,360	11,071	438,621	59,836	84,725	42,411	28,419	62,886	126,189	585,166	12,435	סך-הכל הכנסות לשנה
1,224,915	12,499	73,904	4,169	7,102	292,086	35,785	44,452	48,400	37,695	75,578	91,667	446,501	55,077	תביעות ששולמו ותלויות בניכוי ביטוח משנה
238,867	(236)	18,734	4,223	2,452	(913)	4,490	21,504	1,251	27,967	32,397	34,943	44,760	47,295	
986,048	12,735	55,170	(54)	4,650	292,999	31,295	22,948	47,149	9,728	43,181	56,724	401,741	7,782	סך-הכל תביעות לשנה
649,864	8,671	103,217	4,414	6,421	145,622	28,541	61,777	(4,738)	18,691	19,705	69,465	183,425	4,653	עודף הכנסות על התביעות לשנה
327,647	1,012	48,392	2,978	1,478	16,453	9,517	24,201	6,058	19,248	16,500	52,378	125,038	4,394	דמי עמלה בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
51,837	656	8,666	1,129	131	-	139	1,239	13	15,304	6,235	9,079	2,976	6,270	
275,810	356	39,726	1,849	1,347	16,453	9,378	22,962	6,045	3,944	10,265	43,299	122,062	(1,876)	הוצאות הנהלה וכלליות
176,634	1,887	25,568	951	1,375	36,689	4,395	8,985	3,412	6,912	10,046	17,168	55,759	3,487	
452,444	2,243	65,294	2,800	2,722	53,142	13,773	31,947	9,457	10,856	20,311	60,467	177,821	1,611	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
(11,545)	(339)	809	(133)	(233)	(621)	(379)	173	(432)	(23)	(397)	(1,224)	(8,511)	(235)	
440,899	1,904	66,103	2,667	2,489	52,521	13,394	32,120	9,025	10,833	19,914	59,243	169,310	1,376	סך-הכל הוצאות לשנה, נטו
208,965	6,767	37,114	1,747	3,932	93,101	15,147	29,657	(13,763)	7,858	(209)	10,222	14,115	3,277	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח כללי לשנה

באור 26: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח כללי (המשך)

א. להלן תוצאות עסקי ביטוח כללי מאוחדים לפי ענפי הביטוח העיקריים: (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2006

אוברדן רכוש	רכב רכוש	מקיף דירות	בתי עסק	אחרים	אחריות מעבידים	אחריות מקצועית	צד שלישי אלפי ש"ח מדווחים	רכב חובה	אחרים (*)	חביוות		בריאות		סה"כ
												תאונות אישיות	מחלות ואישפוז	
60,048	385,750	115,062	62,235	67,777	25,343	86,263	38,273	307,180	12,649	7,356	200,954	16,639	1,385,529	פרמיות דמים
6,926	176,587	56,319	18,578	15,293	7,516	26,741	12,257	51,509	2,248	2,458	11,508	5,218	393,158	
66,974	562,337	171,381	80,813	83,070	32,859	113,004	50,530	358,689	14,897	9,814	212,462	21,857	1,778,687	סה"כ דמי ביטוח
56,152	46,097	63,327	27,666	56,485	1,695	41,219	3,727	9,686	7,412	6,379	57,213	2,493	379,551	
10,822	516,240	108,054	53,147	26,585	31,164	71,785	46,803	349,003	7,485	3,435	155,249	19,364	1,399,136	סה"כ דמי ביטוח בשייר
(310)	(24,589)	9,183	(4,645)	(1,247)	(1,154)	6,748	(2,895)	7,737	(199)	308	(4,491)	(2,493)	(18,047)	
10,512	491,651	117,237	48,502	25,338	30,010	78,533	43,908	356,740	7,286	3,743	150,758	16,871	1,381,089	שינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו בניכוי ביטוח משנה
443	17,456	3,932	1,637	1,333	6,872	9,468	8,150	60,165	1,099	412	6,075	658	117,700	
10,955	509,107	121,169	50,139	26,671	36,882	88,001	52,058	416,905	8,385	4,155	156,833	17,529	1,498,789	דמי ביטוח שהורווחו הכנסות מהשקעות
30,193	362,796	88,664	62,939	58,616	30,343	41,183	30,587	302,324	6,593	6,399	65,324	8,768	1,094,729	
25,024	40,484	31,834	23,400	46,745	1,600	(1,179)	10,064	16,557	3,887	4,830	15,683	(1,078)	217,851	סה"כ הכנסות לשנה
5,169	322,312	56,830	39,539	11,871	28,743	42,362	20,523	285,767	2,706	1,569	49,641	9,846	876,878	
5,786	186,795	64,339	10,600	14,800	8,139	45,639	31,535	131,138	5,679	2,586	107,192	7,683	621,911	תביעות ששולמו ותלויות בניכוי ביטוח משנה
3,934	107,748	55,216	14,869	18,620	5,204	15,997	8,518	16,830	1,353	2,903	55,191	392	306,775	
5,435	4,103	9,477	5,254	13,068	34	1,394	236	-	450	451	8,620	224	48,746	סה"כ תביעות לשנה
(1,501)	103,645	45,739	9,615	5,552	5,170	14,603	8,282	16,830	903	2,452	46,571	168	258,029	
3,642	51,713	14,032	9,238	6,533	3,223	9,534	4,685	40,042	1,271	925	23,001	975	168,814	עודף הכנסות על התביעות לשנה
2,141	155,358	59,771	18,853	12,085	8,393	24,137	12,967	56,872	2,174	3,377	69,572	1,143	426,843	
(216)	(6,218)	2,754	(1,384)	(162)	(239)	(1,200)	(822)	774	(106)	108	(6,844)	54	(13,501)	דמי עמלה בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
1,925	149,140	62,525	17,469	11,923	8,154	22,937	12,145	57,646	2,068	3,485	62,728	1,197	413,342	
3,861	37,655	1,814	(6,869)	2,877	(15)	22,702	19,390	73,492	3,611	(899)	44,464	6,486	208,569	הוצאות הנהלה וכלליות

רווח (הפסד) מעסקי ביטוח כללי לשנה

(*) סווג מחדש.

באור 26: - פרטים נוספים בעסקי ביטוח כללי (המשך)

א. להלן תוצאות עסקי ביטוח כללי מאוחדים לפי ענפי הביטוח העיקריים: (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2005

אוברדן רכוש	רכב רכוש	מקיף דירות	בתי עסק (*)	אחרים (*)	אחריות מעבידים	אחריות מקצועית	צד שלישי אלפי ש"ח מדווחים	רכב חובה	אחרים (*)	חביונות		בריאות		סה"כ
												מחלות ואישפוז	תאונות אישיות	
49,737	363,820	122,523	54,370	60,408	23,557	83,077	36,655	341,205	11,050	7,114	7,114	191,883	8,279	1,353,678
5,714	166,463	55,667	16,130	13,462	6,877	27,069	11,601	54,675	1,811					
55,451	530,283	178,190	70,500	73,870	30,434	110,146	48,256	395,880	12,861	9,519	9,519	204,378	11,345	1,731,113
47,913	45,168	45,291	33,198	52,826	1,278	40,054	7,187	7,731	5,465					
7,538	485,115	132,899	37,302	21,044	29,156	70,092	41,069	388,149	7,396	3,987	3,987	150,729	8,980	1,383,456
825	(42,419)	(5,580)	(1,000)	2,278	(1,492)	(983)	(490)	(11,011)	(1,107)					
8,363	442,696	127,319	36,302	23,322	27,664	69,109	40,579	377,138	6,289	4,948	4,948	137,948	5,484	1,307,161
504	23,454	6,835	2,060	1,720	9,346	11,257	10,869	75,583	1,176					
8,867	466,150	134,154	38,362	25,042	37,010	80,366	51,448	452,721	7,465	5,599	5,599	148,016	6,041	1,461,241
46,668	351,838	73,443	46,762	39,082	30,824	38,010	33,438	348,360	10,887					
40,690	58,387	23,981	16,104	31,711	1,273	(6,249)	6,267	4,918	5,519	3,177	3,177	25,711	1,087	1,052,740
5,978	293,451	49,462	30,658	7,371	29,551	44,259	27,171	343,442	5,368					
2,889	172,699	84,692	7,704	17,671	7,459	36,107	24,277	109,279	2,097	2,422	2,422	116,783	4,125	588,204
3,833	101,952	49,855	12,904	17,440	5,211	18,238	8,525	17,084	1,217					
4,556	6,781	6,778	4,945	13,769	14	220	286	223	(91)	1,308	1,308	60,598	336	300,077
(723)	95,171	43,077	7,959	3,671	5,197	18,018	8,239	16,861	1,308					
2,836	45,427	13,988	8,040	5,412	2,515	8,838	4,125	37,909	1,119	3,324	3,324	75,210	873	408,394
2,113	140,598	57,065	15,999	9,083	7,712	26,856	12,364	54,770	2,427					
181	(11,363)	(1,673)	(507)	616	(405)	(738)	(199)	(1,359)	(96)	3,667	3,667	58,007	627	375,745
2,294	129,235	55,392	15,492	9,699	7,307	26,118	12,165	53,411	2,331					
595	43,464	29,300	(7,788)	7,972	152	9,989	12,112	55,868	(234)	(1,245)	(1,245)	58,776	3,498	212,459

רווח (הפסד) מעסקי ביטוח כללי לשנה

(*) סוג מחדש.

ב. למנורה ביטוח אין הכנסות מדמי ביטוח שנתקבלו מגורם אחד העולות על 5% מדמי הביטוח.

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות

הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות מספר 5 ו-8 המפורטות להלן הוסרו. הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות האחרות המפורטות עד סעיף 11 להלן, אשר בהן, להערכת הנהלת מנורה ביטוח וכן הנהלת שומרה ביטוח (לעניין תובענה 11 בלבד) המתבססת בין היתר, על חוות דעת משפטיות שקיבלו, יותר סביר (more "likely than not") כי טענות ההגנה של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח תתקבלנה והבקשה לאישור התובענות כייצוגיות תדחנה, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן יותר סביר כי טענות ההגנה של מנורה ביטוח ידחו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי מנורה ביטוח.

להערכת הנהלת מנורה ביטוח, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי מנורה ביטוח. ההפרשות שכללה מנורה ביטוח הינן בסכומים לא מהותיים.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 12-15 להלן, אשר הוגשו לאחר תאריך המאזן, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי אישורן, ולפיכך לא נכללה בדוחות הפרשה בגין תובענות אלו.

1. ביום 21 בספטמבר, 2004 הוגשה כנגד מנורה ביטוח וסוכנות ביטוח הפועלת עימה תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק הפיקוח. לטענת התובע הטענה מנורה ביטוח, כמו גם סוכנות הביטוח, את מבוטחיה בביטוח כלי שייט, בכך שהנפיקה פוליסות לביטוח כלי שייט בלא שהיה בידיה רשיון מבטח בענף זה. במסגרת התביעה, מבקש התובע להשיב את הפרמיות ששולמו למנורה ביטוח על ידו ועל-ידי מבוטחים אחרים כאמור, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית של התובע עומד על סך של 330 דולר. סכום התובענה הייצוגית לא כומת על-ידי התובע, והוא מבקש לכמתו לאחר קבלת פריטים ממנורה ביטוח.

ביום 5 בינואר, 2005 הגישה מנורה ביטוח את תגובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית וביום 3 במרס, 2005 הגיש התובע תשובה לתגובת מנורה ביטוח. ביום 12 באפריל, 2005 הגישו מנורה ביטוח וסוכנות הביטוח בקשה למחיקת סעיפים מתשובת התובע. עד למועד זה לא ניתנה החלטה בבקשה זו. ביום 13 בדצמבר 2007 הגיש התובע בקשה לצרף מבקש ייצוגי בנוסף לו. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה זו ביום 3 בפברואר 2008, במסגרתה התבקש בית המשפט לדחות את בקשת הצירוף. דיון בבקשת הצירוף נקבע ליום 1 באפריל 2008.

ביום 21 במרס, 2005 הגיש התובע עתירה לבית המשפט העליון כנגד המפקח, הועדה המייעצת למפקח וכן כנגד מנורה ביטוח וסוכנות הביטוח. העתירה הוגשה על רקע העובדה כי ביום 27 בספטמבר, 2004 העניק המפקח רשיון למנורה ביטוח לפעול, בין היתר בענפי הביטוח לכלי שייט ולכלי טייס וכן השית עליה קנס מנהלי. בעתירה מבקש העותר, בין היתר, כי המפקח ייתן טעם מדוע לא יפעיל את סמכותו וימנה ועדה בלתי תלויה אשר תחקור כיצד הנפיקה מנורה ביטוח פוליסות כאמור ללא רשיון וכן ליתן טעם מדוע המפקח והועדה לא יפעילו את סמכותם ויורו על ביטול או התליית הרשיון שניתן כאמור. בעתירה לא נתבקשו סעדים כלשהם כנגד מנורה ביטוח. ביום 31 במאי, 2005 הגישה המדינה את תגובת המפקח והועדה המייעצת לעתירה. ביום 1 ביוני, 2005, הגישו מנורה ביטוח וסוכנות הביטוח את תגובתן לעתירה. ביום 19 באפריל, 2007 התקיים דיון בעתירה, ובהמלצת בית המשפט העליון משך התובע את עתירתו.

2. ביום 18 באוקטובר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד מנורה ביטוח ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות). התביעה והבקשה לאישורה כתובענה ייצוגית הוגשו מכוח חוק הפיקוח וחוק הגנת הצרכן התשנ"ה-1995. לטענת התובעים הטעו הנתבעות את התובעים ומבוטחים נוספים בביטוח בריאות אשר הינם חיילים בשירות צבאי, בכך שלא הביאו לידיעתם כי החל ממועד גיוסם היקף הכיסוי הביטוחי הינו זניח, מכיוון שהשימוש בכיסוי הביטוחי על-ידי חייל, מותנה בהסכמה מוקדמת של הצבא וכן בשל העובדה שקבלת טיפול מגורם אזרחי תשלול את אחריות הצבא לפציעת החייל. במסגרת התביעה, מבקשים התובעים להשיב את הפרמיות ששולמו לנתבעות על ידם ועל-ידי מבוטחים נוספים כאמור בתקופת היותם חיילים, במהלך שבע השנים שקדמו להגשת כתב התביעה. סכום התביעה האישית כנגד כל הנתבעות עומד על סך של 4,883 ש"ח. סכום התביעה הייצוגית לא כומת על ידי התובעים והם מבקשים לכמתו לאחר קבלת פריטים מהנתבעות. עם זאת, מציינים התובעים כי הם מעריכים את סכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות בסדר גודל של כ- 70 מיליון ש"ח. ביום 10 באפריל, 2005 הגישה מנורה ביטוח את תגובתה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 2 ביולי, 2005 הגישו התובעים את תשובתם לתגובה לבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 21 ביוני, 2006 איפשר בית המשפט ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בנדון. בקדם משפט אשר התקיים ביום 22 בינואר, 2007 הסכימו הצדדים לוותר על חקירות בתיק ולהגיש את סיכומיהם. ביום 3 ביולי, 2007, בטרם הגישה מנורה ביטוח סיכומים מטעמה, הגישו התובעים בקשה להוספת ראיה. מנורה ביטוח הגישה את תגובתה ביום 7 באוקטובר, 2007. ביום 23 באוקטובר, 2007 התיר בית המשפט הוספת הראיות והורה על הגשת הסיכומים על ידי התובעים תוך 60 ימים. הצדדים הגישו את סיכומיהם לבית המשפט. בשלב זה נדרשים התובעים להגיש סיכומי תשובה.

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

3. ביום 19 בדצמבר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה כנגד מנורה ביטוח ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התביעה הינה טענה של הטעיה צרכנית במכירת הרחבות לפוליסת דירה ללא בקשת המבוטח ו/או הסכמתו.

הסעד העיקרי המבוקש בתובענה הינו להשיב לתובעים את דמי הביטוח שנגבו בגין ההרחבות כאמור במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. מנורה ביטוח הגישה תשובה לבקשה. התובע הגיש בקשה לתיקון הבקשה והתביעה. בקשה זו לתיקון התביעה והבקשה התקבלו ועל כך הגישה מנורה ביטוח ערעור שנדחה. בהתאם, הגיש התובע בקשה מתוקנת ומנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה המתוקנת. ביום 22 בנובמבר, 2007 התקיים דיון ראשוני בתיק. דיונים נוספים נקבעו למחצית שנת 2008.

4. ביום 21 בנובמבר, 2005 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). עניינה של התובענה הוא בפרשנות נספח לפוליסת ביטוח חיים המתייחס לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית (להלן - נספח נכות תאונתית). הטענה המרכזית בתובענה הינה כי מנורה ביטוח מסייגת את חבותה בכל הקשור לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית הכלול בנספח נכות תאונתית, וזאת דרך חישוב תגמולי הביטוח שלא בהתאם להוראות הנספח, ולפיכך מפרה מנורה ביטוח את חובת הגילוי הקבועה בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו, פעולה שהינה, לפי הטענה, גם בבחינת הטעיה לאחר קרות האירוע הביטוחי בנוגע להיקף הכיסוי הביטוחי ובניגוד להוראות החוק האמור.

הסעד המבוקש על ידי התובע הינו תשלום הפער בין סכום הפיצוי המגיע לו לטענתו לפי פרשנותו את הפוליסה ובין סכום הפיצוי ששולם לו בפועל לפי פרשנות מנורה ביטוח את הפוליסה, וזאת לגבי כלל המבוטחים שהיו זכאים לפיצוי על-פי נספח נכות תאונתית והתשלום בוצע בשבע השנים האחרונות. סכום התביעה האישית של התובע הועמד על סך של 17,599 ש"ח, בעוד שלגבי כלל חברי הקבוצה אין בידי התובע נתונים המאפשרים עריכת אומדן של הנזק הכולל. מנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה בחודש אפריל, 2006. הדיון בבקשה הועבר לבית המשפט במחוז מרכז וקבוע לתזכורת ליום 13 באפריל, 2008. התלוונה בעניין העולה בתובענה שהגיש המבקש למפקח נמצאה מוצדקת, בהחלטת סגנית המפקח מיום 17 במאי, 2006 (להלן - ההכרעה). על-פי ההכרעה, על מנורה ביטוח לחשב ממועד ההכרעה ואילך, את תגמולי הביטוח על-פי הפוליסה בדרך שנקבעה בהכרעה ולא בדרך בה נהגה מנורה ביטוח לחשב את תגמולי הביטוח. על הכרעה זו הגישה מנורה ביטוח ערעור ביום 30 באוקטובר, 2006. התיק בערעור קבוע לסיכומים בכתב.

5. ביום 20 בדצמבר, 2005 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). התובע הינו עובד זר המבוטח בפוליסת ביטוח רפואי לעובדים זרים של מנורה ביטוח. לטענת התובע, במקרים של אי כשירות לעבודה או מצב רפואי קודם, מנורה ביטוח אינה נוהגת על-פי הוראות צו עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין ובהבטחת תנאים הוגנים) (סל שירותי בריאות לעובד), התשס"א-2001 (להלן - הצו), בכך שאין היא מכסה את מלוא הטיפולים הנדרשים לעובד עד סיום בירור סוגיית אי הכשירות או המצב הרפואי הקודם.

הסעד המבוקש על ידי התובע עבור עצמו ועבור כל אחד מהעובדים הזרים המבוטחים במנורה ביטוח, או שהיו מבוטחים בה בשבע השנים האחרונות, עבור להגשת התביעה ואשר ניתנה לגביהם קביעת אי כשירות או מצב רפואי קודם הינו פיצוי בסך של 50 אלפי ש"ח כל אחד (25 אלפי ש"ח בגין התעשרות עקב חסכון במתן שירותים רפואיים ו-25 אלפי ש"ח פיצוי בגין עוגמת נפש). הנזק הכולל לכל חברי הקבוצה המוגדרת בבקשה נאמד על ידי התובע בסך של 47 מליון ש"ח. בנוסף, מבקש התובע סעד הצהרתי כי הפוליסה שהוצאה על ידי מנורה ביטוח מנוגדת לצו ויש לבטל/לשנות את סעיפיה.

ביום 1 בפברואר, 2006 הגישה מנורה ביטוח את תגובתה לבקשה וביום 5 במרס, 2006 הגיש התובע את תשובתו לתגובת מנורה ביטוח. בדיון שהתקיים ביום 24 בדצמבר, 2006 הודיע ב"כ התובע כי מרשו נפטר. לאחרונה הוגשה בקשה לתיקון כתב התביעה והבקשה בשם תובעת חדשה שנטען כי ירשה מהמנוח את זכות התביעה. מנורה ביטוח הגישה התנגדות לבקשה. עוד יצוין, כי נוסח הפוליסה תוקן והותאם ללשון הצו. בית המשפט קבע כי התובעת החדשה אינה רשאית להמשיך בתביעה הייצוגית במקום המנוח אולם איפשר לב"כ המנוח לעתור להחלפת המנוח בתובע אחר.

ביום 5 ביולי, 2007 הוגשה בקשה חדשה לחילוף בעל דין ובקשה לתיקון כתב התביעה. התובעים המוצעים (החליפיים) הם עיזבון התובע המקורי, ידועתו בציבור וכן עיזבון עובדת זרה נוספת שנפטרה וירשיה. בכתב התביעה המתוקן מועלות טענות חדשות ושונות, ובין היתר, כי מנורה ביטוח אינה ממציאה למבוטחים את הפוליסה המלאה או תקציר שלה כנדרש על פי הנחיות הפיקוח, הפוליסה החדשה עדיין אינה מתאימה לצו וכי לא מולאו דרישות הפיקוח בכל הנוגע למסירת הודעה על אי כשירות וזכאות לחוות דעת נגדית. כמו-כן, הסכומים הנתבעים בתובענה המתוקנת גבוהים פי כמה מהסכומים שנדרשו במסגרת הבקשה המקורית. במהלך חודש אוקטובר 2007 הגישה מנורה ביטוח את תשובתה לבקשה והתובע הגיש את תגובתו לתשובה. ביום 13 בנובמבר, 2007 דחה בית המשפט את שתי הבקשות של התובע תוך מתן אפשרות לצדדים וליועץ המשפטי לממשלה להציג את עמדתם תוך 30 יום בדבר פעולה על פי סעיף 16ד' לחוק תובענות ייצוגיות, היינו, פרסום מודעה המאפשרת הגשת בקשה למינוי תובע מייצג אחר לתביעה המקורית. הצדדים הגישו את עמדתם. ביום 15 בפברואר 2008, מחק בית המשפט המחוזי את בקשת התובע, לאחר שלא נמצא תובע ייצוגי חליף מתאים. בית המשפט לא נעתר לבקשת ב"כ התובע להעניק לו ארכה נוספת למציאת תובע ייצוגי כאמור, ובכך הגיעה התובענה הייצוגית לידי סיום.

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

6. ביום 3 באפריל, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התביעה והבקשה בגבייה, לפי הנטען, של תשלומים בלתי חוקיים, לכאורה, אשר גבתה מנורה ביטוח מציבור מבטוחיה שהתקשרו עימה בפוליסת ביטוח בריאות או פוליסת ביטוח חיים. לטענת התובעים, מנורה ביטוח עושה לעצמה מנהג בעת התקשרותה עם מבטוחיה בפוליסה חדשה וכן בעת ביצוע שינויים ו/או הרחבות בפוליסה קיימת, לחייב את המבטוחים, ובכללם התובעים, בפרמיה למן ה-1 בחודש בו התקשרו עם מנורה ביטוח או הרחיבו את הכיסוי הביטוחי (לפי העניין) וזאת גם באותם מקרים בהם ההתקשרות בוצעה לאחר ה-1 בחודש ולעתים אף בסוף החודש. לטענת התובעים אין חולק כי בגין כל התקופה שמה-1 בחודש הרלבנטי ועד למועד בו התקשר המבטוח עם מנורה ביטוח, לא ניתן הכיסוי הביטוחי נשוא הפוליסה החדשה או ההרחבה.

לטענת התובעים, במעשיה הנטענים, הטעתה מנורה ביטוח את ציבור לקוחותיה תוך הפרת חובת תום הלב כלפיהם וכי הם והקבוצה אותה הם מבקשים לייצג זכאים להשבה של החלק העודף של הפרמיה שנגבתה מהם שלא כדין. הנזק האישי של התובעים הועמד על ידם על סך של 389 ש"ח.

הצדדים ניהלו מגעים לסיום המחלוקת ביניהם בדרך של פשרה. ביום 16 באוקטובר, 2007 חתמו הצדדים על הסכם פשרה אשר הוגש לבית המשפט בצירוף בקשה לאישורו.

ביום 28 בנובמבר 2007 התקיים דיון מקדמי, במסגרתו הורה בית המשפט לצדדים למסור לו שמות של מומחים מוצעים בלתי תלויים. ביום 12 בדצמבר 2007 מינה בית המשפט מומחה אשר בוחן בימים אלה את סבירותו של הסכם הפשרה. התיק נקבע לדיון בחודש אפריל 2008.

7. ביום 25 באפריל, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. ענינה של התובענה בפוליסת אובדן כושר עבודה (להלן-הפוליסה) של מנורה ביטוח. לטענת התובעים, בפוליסה קבוע תנאי שעניינו "תקופת המתנה" (בת שלושה חודשים), שמשמעותו היא כי תגמולי ביטוח בגין אירוע ביטוחי בתקופת הפוליסה ישולמו רק החל מתום תקופת ההמתנה ובתנאי שהמבוטח עדיין חסר כושר עבודה במועד זה וכל עוד נמשך אי הכושר. לטענת התובעים, מנורה ביטוח (כמו גם חברות ביטוח נוספות הנתבעות בתובענה, להלן ביחד - הנתבעות) גובה דמי ביטוח גם בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח וזאת למרות שלפי תנאי הפוליסה, מבטוחים לא יהיו זכאים לקבלת תגמולי ביטוח לפי הפוליסה במידה ומקרה הביטוח יארע בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח בשל תקופת ההמתנה הנזכרת.

על בסיס האמור טוענים התובעים כי הנתבעות הטעו אותם, פעלו בחוסר תום לב, הפרו חובות שבדין, פעלו ברשלנות, הפרו חובות חקוקות ועשו עושר ולא במשפט וכי התנאי בדבר "תקופת המתנה" הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד.

הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו, אישור התובענה הייצוגית, מתן צו המחייב את הנתבעות להפסיק ולגבות דמי ביטוח בגין תקופת שלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הפוליסה וכן חיוב הנתבעות להשיב את דמי הביטוח שגבו מחברי הקבוצה בגין התקופה האמורה. לטענת התובעים ובהתבסס על חוות דעת שצורפה לתובענה מטעמם, הנזק הכולל של הקבוצה לשנים 2004 - 1998 מוערך באופן ראשוני בסך של 47.6 מליון ש"ח לכלל הנתבעות ומתוכו (על-פי חוות הדעת) סך של 5.4 מליון ש"ח כנגד מנורה ביטוח. מנורה ביטוח הגישה תשובתה ביום 6 בנובמבר 2006. התיק נקבע לסיכומים בכתב.

8. ביום 19 ביוני, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). התביעה והבקשה הוגשו כנגד מדינת ישראל (אגף הוצאה לפועל - הנהלת בתי המשפט) וכן כנגד מרבית הבנקים, המבטחים (ובכללם מנורה ביטוח) וקופות הגמל בישראל (להלן - הנתבעים). עניינה של התביעה והבקשה בגבייה של תשלומים בהתאם לתקנות הוצאה לפועל (אגרות, שכר והוצאות), התשכ"ח-1968 (להלן - תקנות האגרות) במסגרת "בקשות להטלת עיקולי צד שלישי" באמצעות המדיה האלקטרונית המשולמים לצדדים שלישיים המוכרים מכוח תקנות האגרות. מנורה ביטוח הינה צד שלישי מוכר מכוח תקנות האגרות.

לטענת התובעים, הנתבעים מטעים את הזוכים בתיקי הוצאה לפועל בכך שהם מעבירים להם מידע חלקי, מטעה ו/או לא מלא לגבי כספים וזכויות של חייבים המוחזקים לכאורה בידיהם, וזאת כאמור תוך קבלת תשלום על-פי תקנות האגרות. עילות התביעה עליהן נסמכים התובעים הינן בין היתר, הטעיה אסורה בניגוד לחוק הגנת הצרכן, פעולה בניגוד לחוק הפיקוח, הפרת חובות אמון ותום לב ועשיית עושר ולא במשפט.

הנזק הכולל לקבוצה הוערך על-ידי התובעים, כנגד כלל הנתבעים, בסך של כ- 233 מליון ש"ח ומתוכו, על-פי תחשיב המבוסס על נתוני אגף הוצאה לפועל, סך של כ- 17 מליון ש"ח כנגד כלל הנתבעים שהינם מבטחים (ובכללם מנורה ביטוח). הסעדים המבוקשים על ידי הנתבעים הינם, בין היתר, השבת סך האגרות שנגבו על ידי הנתבעים בתקופה שמיום 11 ביולי, 2002 ועד למועד הגשת התובענה, וכן חיוב הנתבעים להיערכות מיידית למתן תשובות אמיתיות ונכונות ובמועד לבקשות העיקולים באמצעות המדיה המגנטית.

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

8. (המשך)

ביום 18 באוקטובר, 2006 הגישה מנורה ביטוח, יחד עם חברות הביטוח הנוספות הנתבעות עימה, בקשה מקדמית לסילוק הבקשה טרם הגשת התגובה, ובמקביל בקשת ארכה להגשת התגובה עד לאחר שתתקבל החלטה בבקשה המקדמית. ביום 31 באוקטובר, 2006 נעתר בית המשפט לבקשת הארכה וקבע כי התגובה תוגש 30 יום לאחר קבלת החלטה בבקשה המקדמית. ביום 6 בפברואר, 2007 הגישו התובעים את תגובתם לבית המשפט. ביום 1 באפריל, 2007 הגישו החברות לבית המשפט את תשובתן לתגובת המבקשים. דיון בבקשה המקדמית נקבע ליום 16 בינואר, 2008.

ביום 16 בינואר, 2008 התקיים דיון בבקשה המקדמית, במסגרתו השלימו הצדדים את טיעוניהם בעל פה. בשלהי הדיון ביקש ב"כ המבקשים למחוק את המשיבה 1, מדינת ישראל, אגף ההוצאה לפועל – הנהלת בתי המשפט, מן התביעה. בית המשפט נענה לבקשתו, על אף התנגדותם של חלק מהמשיבים. ביום 10 בפברואר, 2008 ניתנה החלטת בית המשפט אשר קיבלה את הבקשה המקדמית ודחתה את הבקשה לאישור על הסף.

9. ביום 20 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד מנורה ביטוח כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא דרישה להחזר מלוא תשלומי 3 פרמיות חודשיות ראשונות ששולמו על ידי מבוטחים חדשים שהצטרפו לביטוח בריאות ו/או "ביטוח ניתוח" (להלן - פוליסות בריאות) של הנתבעות, בגין תקופת אכשרה בת 3 חודשים שתחילתה במועד תחילת תוקפן של פוליסות הביטוח (להלן - תקופת אכשרה). לטענת התובעים, מכיוון שעל פי תנאי פוליסות הבריאות מקרה ביטוח שחל במהלך תקופת האכשרה לא מוכר כמקרה שלגביו חל כיסוי ביטוחי, אזי לכאורה המבוטח משלם דמי ביטוח עבור מוצר ו/או שירות שאיננו מסופק לו משך תקופת האכשרה, ומכאן שגביית דמי הביטוח בתקופה זו הינה שלא כדין. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר מלא של דמי הביטוח ששולמו על ידי מבוטחים בפוליסות הנ"ל במהלך תקופת האכשרה והפסקת גביית דמי ביטוח בגין תקופה אכשרה בעתיד. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח מנורה ביטוח הועמד על סך של 280 ש"ח (משוערך ליום הגשת התביעה) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (לרבות בגין פוליסות שבוטלו בעבר) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 731 מליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

10. ביום 22 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא הפחתת תגמולי ביטוח בקרות מקרה ביטוח של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה בביטוח רכב, וזאת, על פי הטענה, שלא כדין ובניגוד להנחיית המפקח לפיה על מבטח לפרט בפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח פירוט של המשתנים המיוחדים שבמחירון העשויים להשפיע על ערך הרכב לצורך חישוב תגמולי הביטוח במקרי ביטוח כאמור וזאת תוך ביצוע הטעיה, הפרת חוזה והתעשרות שלא כדין. הסעד המבוקש בתובענה הינו השבה של ההפרש בין סכום תגמולי הביטוח ללא השפעת המשתנים הנ"ל לבין סכום תגמולי הביטוח שמנורה ביטוח שילמה בפועל. הנזק האישי לתובע על פי התובענה הועמד על סך של 4,550 ש"ח, בעוד שהנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על ידי התובע בסך של 87 מליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

11. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 10 לעיל, הוגשה ביום 22 ביולי, 2007, כנגד שומרה ביטוח. הנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על ידי התובע בסך של 60 מליון ש"ח. שומרה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

12. ביום 3 בינואר, 2008, הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר סכומים שנטען כי נגבו ביתר ושלם כדין בגין מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות". על פי הטענה, הגביה ביתר נובעת הן מגביה בשיעור העולה על השיעור המותר, הן בשל גביית מרכיב התת שנתיות בגין חלקים או תשלומים בפוליסה שהתשלום אינו אמור לחול עליהם (כגון בגין חלק החיסכון בפוליסה או בגין תשלום המכונה "גורם פוליסה") וכן בשל גביית המרכיב האמור בפוליסות שאינן פוליסות ביטוח חיים, והכל בניגוד להנחיית המפקח. עילות התביעה הנתבעות הן: הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום התת שנתיות שנגבה שלא כדין כמתואר בתובענה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של כל התובעים ביחד הוערך על פי העולה מכתב התביעה בסך כולל של כ- 1,683 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 2.3 מיליארד ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 229 מליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

13. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן – הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן – הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר הסכומים שנטען כי נגבו ביתר ושללא כדין בגין מרכיב דמי הניהול בפוליסות ביטוח חיים מסוג "משתתף ברווחים", בניגוד לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח), התשמ"ב-1981 (להלן – תקנות הפיקוח). על פי הטענה, הגביה שלא כדין הינה בשתי דרכים: (א) גביית דמי ניהול קבועים בשיעור גבוה מהמותר (למעלה משיעור של 0.05% לחודש מהשווי המשוער של תיק ההשקעות) ו- (ב) גביית דמי ניהול משתנים מדי חודש במקום לגבות את דמי הניהול בסוף השנה. עילות התביעה הנטענות הן: הטעיה ומצג שווא, הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום דמי הניהול העודפים שנגבו על פי הטענה שלא כדין או התשואה שהפסידו כמתואר בתובענה, וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של התובע שהינו מבוסס של מנורה ביטוח הועמד על סך של 5.45 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת), בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על ידי התובעים בסך של כ- 244 מליון ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 18 מליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה. ישיבת קדם משפט נקבע בתיק זה ליום 30 בנובמבר, 2008.

14. ביום 18 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן – חברות הביטוח הנוספות, וביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן – הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הינה הטענה לפיה הנתבעות אינן משלמות, כביכול, כחלק מתשלום תגמולי ביטוח בביטוחי רכב רכוש וביטוח רכב צד ג' למבטוחים או ניזוקים שהינם "עוסקים" לפי חוק מס ערך מוסף, את רכיב המע"מ בגין עלות תיקוני הרכב, ירידת ערך הרכב ועלות חוות דעת השמאים, אשר בעלות תשלומם נשאו התובעים, וזאת שלא כדין, באופן בו תקבולי הביטוח שולמו, לכאורה, בחסר, מאחר ולטענת התובעים, על פי הדין אין באפשרותם של בעלי הרכבים המסחריים לנכות באופן מלא את תקבולי המע"מ ששילמו. התובעים טוענים (כנגד חברות הביטוח הנוספות בלבד) כי הן אינן כוללות את רכיב המע"מ במסגרת חישוב ירידת ערך הרכב, על אף כי החל מחודש יולי 2005, אוסרות תקנות מס ערך מוסף, על "עוסק" לנכות את רכיב המע"מ לצורכי מס התשומות בגין רכישה או יבוא של "רכב פרטי", אפילו הרכב משמש או נועד לשמש את העוסק אך ורק לצרכי עסקו. הנזק האישי לתובע מס' 2, בגין האירוע המיוחס למנורה ביטוח, מוערך על ידו, כנזכר בתביעה, בסך של 108 ש"ח, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. התובעים אומדים את סכום התביעה כנגד כל הנתבעות, בשם כל הקבוצה אותם הם מבקשים לייצג בסך של 100 מיליוני ש"ח. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל אדם ו/או תאגיד, אשר לא קיבל החזר מע"מ (מלא או חלקי) מהנתבעות במסגרת קבלת תקבולי ביטוח (על תיקונים, חו"ד שמאי וירידת ערך הרכב), אשר התקבלו במשך שבע השנים שקדמו להגשת הבקשה, ו/או כל אדם ו/או תאגיד, אשר בתחשיב הפיזי שקיבל מהנתבעות בגין ירידת ערך הרכב לא הובא בחשבון רכיב המע"מ על ערך הרכב במועד הרלבנטי לעריכת התחשיב הנ"ל, וזאת החל מיום 10.07.05 ואילך. התובעים מציינים, כי בשלב זה אין באפשרותם לדעת את המספר המדויק של יחיד הקבוצה המיוצגת. עילות התביעה הנטענות הן: הטעיה והפרת חובת גילוי על פי הוראות חוק הגנת הצרכן, הפרת חובה חקוקה לרבות חוק חוזה ביטוח, התנהגות שלא בתום לב ושלא בדרך מקובלת בניגוד לחוק החוזים (חלק כללי) ועשיית עושר ולא במשפט. הסעדים המבוקשים על ידי התובעים הינם: מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על הנתבעות להביא בחשבון את רכיב המע"מ בכלל החישוב לירידת ערך הרכב; מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על כל אחת מהנתבעות לשלם במסגרת תקבולי הביטוח, בגין תיקון הרכב, שמאות וירידת ערך הרכב, את אותו חלק המע"מ אשר על פי הדין לא ניתן לנכותו באמצעות מס תשומות; להורות לכל אחת מהנתבעות לשלם ליחיד הקבוצה המיוצגת (ובכללם לתובעים) את המע"מ על תקבולי הביטוח בגין תיקונים לרכב, בדיקת ודו"ח שמאי (וירידת ערך הרכב מיום 10.07.05 ואילך), בשיעור אותו חלק המע"מ שאינו ניתן לניכוי במס תשומות על פי הדין, וזאת לשבע השנים שקדמו להגשת בקשת האישור, בתוספת ריבית מיוחדת לפי סעיף 28א לחוק חוזה ביטוח, או הפרשי הצמדה וריבית כדין; וכן לפסוק שכר טרחה ראוי לעורכי הדין המייצגים וגמול הולם לתובעים, במעמדם כתובעים ייצוגיים. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

א. בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

15. ביום 20 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, וכנגד שומרה ביטוח, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות, וכנגד תאגיד נוסף שאיננו מבטח (להלן ביחד – הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן – התובענה). עניינה של התובענה, הינה, לפי הטענה, בהטעיה, באי גילוי ובהתעשרות שלא כדין של הנתבעות באמצעות גביית דמי ביטוח בפוליסת ביטוח מקיף לרכב, בגין כיסוי ביטוחי נוסף [ריידר] מפני גניבה ו/או החלפה של מערכת שמע לרכב בדגמי רכבים בהם מורכבת מערכת שמע אינטגרלית מקורית (להלן- מערכת שמע אינטגרלית). לטענת התובעים, מדובר בגביית שווא, שכן בפועל, הנתבעות לא נדרשות לממש הכיסוי ו/או שהן נדרשות לממשו בהיקף כה זניח, עד כי לא ראוי לחייב בגינו בדמי ביטוח בסכום כלשהו או בסכום השווה לזה הנגבה על ידן בפועל. כמו כן, טוענים התובעים כי הנתבעות לא יידעו ו/או גילו למבוטחיהן כי ניתן להסיר מפוליסת הביטוח את הכיסוי הביטוחי של מערכת השמע האינטגרלית. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבטוח אשר רכש פוליסת ביטוח מקיף ו/או מנוי לכיסוי ביטוחי של חבילה ספציפית מאת הנתבעות, ואשר שילם בשבע השנים האחרונות, במסגרת פוליסת ביטוח מקיף לרכב, דמי ביטוח ו/או דמי מנוי עבור כיסוי ביטוחי למערכת שמע אינטגרלית. התובעים מעמידים את הנזק האישי לכל אחד מחברי הקבוצה על סך של כ- 50 ש"ח, בממוצע. התובעים טרם אמדו את הנזק לקבוצה, אך מעריכים כי מדובר בעשרות רבות של מיליוני ש"ח. עילות התביעה הינן מכוח חוק החוזים (חלק כללי), חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), חוק הגנת הצרכן, חוק המכר, פקודת הנזיקין (נוסח חדש), וחוק עשיית עושר ולא במשפט. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובעים הינם ביטול ההוראה בפוליסה הנוגעת לכיסוי ביטוחי למערכת שמע אינטגרלית ברכב, מתן צו עשה כנגד הנתבעות שיורה על החזר דמי הביטוח בגין כיסוי למערכת שמע אינטגרלית, או לכל הפחות החלק היחסי מדמי הביטוח כאמור (המשקלל את שיעור הסיכון בפועל), שנגבו על ידי הנתבעות, על פי הטענה, שלא כדין וכן בקשה להמצאת מסמכים לצורך בירור וכימות הנזק הנתבע וזיהוי מדויק של הקבוצה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה וטרם נקבע מועד לדיון בבקשה.

ב. תביעות

1. ביום 4 בספטמבר, 2002 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תביעה (להלן - התביעה) כנגד מנורה ביטוח וכנגד המנהל הכללי שלה על-ידי עורך דין שייצג את מנורה ביטוח בתובענות ביטוחיות שהוגשו כנגדה (להלן - התובע). במסגרת התביעה נכללה, בין היתר, עילת תביעה בגין אובדן שכר טרחה עתידי של התובע, עקב אי העברת תובענות לטיפולו. התביעה לעניין זה, הינה על סך 15 מיליוני ש"ח. בתיק זה נוהל הליך גישור שלא צלח וטרם נקבע מועד לדיון נוסף. ביום 17 בינואר 2008 הגיש התובע כתב תביעה מתוקן (ללא שתיקן את סכום התביעה). להערכת הנהלת מנורה ביטוח, בהסתמך על הערכת יועציה המשפטיים, סיכויי עילת התביעה האמורה, נכון למועד הדוחות הכספיים הינם נמוכים. לאור האמור לעיל ומאחר והתביעה מצויה בשלב מקדמי, לא נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים בגין עילה זו.

2. בחודש דצמבר 2003, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה (להלן - התביעה) בסך 6.5 מיליוני ש"ח כנגד מנורה ביטוח, ממלא מקום המנהל הכללי שלה לשעבר ואחרים על-ידי סוכני ביטוח ואחרים (להלן - התובעים). עניינה של התביעה הוא חדירה שבוצעה לפני מספר שנים, למאגר המידע של מנורה ביטוח על-ידי מתחרים עסקיים של התובעים וטענה, כי בעקבות חדירה זאת, הושג מידע אשר שימש את המתחרים לפגוע בעסקי התובעים. מנורה ביטוח הגישה תביעה שכנגד, בגין חוב של עמלות עודפות ששולמו לתובעים בסך של 4.7 מיליוני ש"ח. הסיכוי לגבות מהתובעים סכום זה נראה קלוש. להערכת הנהלת מנורה ביטוח, בהסתמך על חוות דעת יועציה המשפטיים, היקף הנזקים הנתבע על-ידי התובעים נראה בשלב זה כמוגזם, ובכל מקרה, תעמוד למנורה ביטוח זכות קיזוז של חוב העמלות העודפות. לאור האמור לעיל, לא נרשמה הפרשה בדוחות הכספיים. ביום 8 ביולי 2007 ועל רקע העובדה כי התובעים בתובענה האמורה לא התייצבו ולא יצרו קשר עם פרקליטם שוחרר הפרקליט מייצוג ובית המשפט הורה על הפסקת התובענה וקבע כי חידוש התובענה יעשה רק אם תוגש בקשה לא יאוחר מ- 24 חודש מיום ההחלטה ובאם לא תוגש תימחק התובענה ללא צורך בהחלטה נוספת. מאידך, התובענה שכנגד תיוותר על כנה. ביום 2 בדצמבר 2007, ובהמשך להחלטת בית המשפט מיום 8 ביולי 2007, קבע בית המשפט כי לאור העובדה שהתובעים לא הגישו תצהירים ולא התייצבו במסגרת התובענה שכנגד, זכאית מנורה ביטוח ליטול פסק דין נגד הנתבעים שכנגד (התובעים בתביעה העיקרית).

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ג. התקשרויות

1. התקשרויות של מבטחים גמל

(א) התקשרות עם לאומי גמל -

ביום 11 באוגוסט, 2005 התקשרה מבטחים גמל בהסכם עם לאומי גמל בע"מ ועם משל"ב (להלן ביחד - לאומי גמל), שעניינו תפעול קופות הגמל "מנורה גמל", "מנורה השתלמות" ו"מנורה מרכזית לפיצויים" שבניהול מבטחים גמל, תמורת דמי תפעול שהיא תשלם ללאומי גמל. תוקף ההסכם הוא עד לשלוש שנים, והוא ניתן להארכה מעת לעת.

עניינו של ההסכם הינו התפעול השוטף של קופות הגמל האמורות, ובכלל זה מתן שירותים לעמיתי הקופות בסניפי בנק לאומי לישראל בע"מ ובנק ערבי-ישראלי בע"מ ודיווחים שונים לרשויות. ביצוע השקעות כספי קופות הגמל האמורות, וכל ההחלטות הנוגעות בכך, נותרו בידי מבטחים גמל בלבד. האחריות הכוללת לניהול קופות הגמל האמורות נותרה גם היא בידי מבטחים גמל.

(ב) התקשרות עם בנק הפועלים -

ביום 31 באוגוסט, 2005 התקשרה מבטחים גמל בהסכם עם בנק הפועלים בע"מ (להלן - בנק הפועלים), שעניינו תפעול קופות גמל שבניהול מבטחים גמל, תמורת דמי תפעול שתשלם מבטחים גמל לבנק הפועלים.

באוקטובר 2006 עודכן ההסכם בהתאם להוראות הדין ותוקפו הוארך עד ליום 31 באוקטובר, 2011.

ההסכם יוארך מאליה לתקופות נוספות של שנה קלנדארית או תקופה אחרת שתוסכם בין הצדדים, אלא אם כן הודיע בכתב אחד הצדדים, לפחות שמונה חודשים מראש על רצונו לסיים את ההתקשרות.

עניינו של ההסכם הינו התפעול השוטף של קופות גמל שמבטחים גמל תבקש מהבנק להפעילן, ובכלל זה מתן שירותים לעמיתי הקופות בסניפי הבנק ודיווחים שונים לרשויות. ביצוע השקעות כספי קופות הגמל, וכל ההחלטות הנוגעות בכך, נותרו בידי מבטחים גמל בלבד. האחריות הכוללת לניהול קופות הגמל נותרה גם היא בידי מבטחים גמל.

(ג) התקשרות עם בנק מסד -

ביום 14 בדצמבר, 2005 התקשרה מבטחים גמל בהסכם עם בנק מסד בע"מ (להלן - בנק מסד), שעניינו תפעול קופות הגמל שרכשה מבטחים גמל מחברות בנות של בנק מסד, תמורת דמי תפעול שתשלם מבטחים גמל לבנק. תוקף ההסכם הוא לחמש שנים, והוא ניתן להארכה מעת לעת.

עניינו של ההסכם הינו התפעול השוטף של קופות גמל שמבטחים גמל תבקש מהבנק להפעילן, ובכלל זה מתן שירותים לעמיתי הקופות בסניפי הבנק ודיווחים שונים לרשויות. ביצוע השקעות כספי קופות הגמל, וכל ההחלטות הנוגעות בכך, מסורים לידי מבטחים גמל בלבד. האחריות הכוללת לניהול קופות הגמל היא בידי מבטחים גמל.

במקביל לחתימת הסכם התפעול האמור, חתמה מבטחים גמל, באותו היום, גם על הסכם הפצה עם בנק מסד, לפיו תשולם לבנק עמלת הפצה ממבטחים גמל בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות. תוקף הסכם הפצה הוא לחמש שנים.

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ג. התקשרויות (המשך)

1. התקשרויות של מבטחים גמל (המשך)

(ד) ביום 6 במרס, 2007 התקשרה מבטחים גמל עם בנק הפועלים בע"מ והאיגוד הארצי למסחר בישראל (להלן - המוכרות), בהסכם לפיו תרכוש מהן מבטחים גמל את מכלול הזכויות וההתחייבויות הקשורות בניהולה של קופת הגמל "פס קרן גמולים לעצמאיים בע"מ". תמורת הרכישה התחייבה מבטחים גמל לשלם למוכרות סך של 2,725 אלפי ש"ח (מתוכו סך של 1,225 אלפי ש"ח לבנק הפועלים והיתרה בסך 1,500 אלפי ש"ח לאיגוד הארצי למסחר בישראל). ביום 30 בספטמבר, 2007 הושלמה עסקת המכירה. ניהול הקופה הועבר למבטחים גמל החל מיום 1 באוקטובר, 2007.

(ה) ביום 17 ביוני, 2007 התקשרה מבטחים גמל עם קופת הגמל לעובדים החדשים בתעשייה הצבאית בע"מ, בהסכם לפיו תועבר למבטחים גמל, ניהול קופת הגמל של תע"ש ללא תמורה ובכפוף להטבות בדמי ניהול לעמיתי הקופה הנוכחיים. ביום 2 במרץ, 2008 הועברה הקופה האמורה לניהול מבטחים גמל, וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים לשם כך לרבות אישור הממונה על אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן - הממונה) ואישור החשב הכללי במשרד האוצר.

(ו) ביום 1 ביולי, 2007 התקשרה מבטחים גמל עם קובץ חברה לניהול קופות גמל בע"מ - בשמו של בנק הפועלים בע"מ (להלן - המוכרת), בהסכם לפיו תרכוש מבטחים גמל את מכלול הזכויות וההתחייבויות הקשורות בניהולה של קופת הגמל "יתר" קופת גמל לתגמולים. תמורת הרכישה התחייבה מבטחים גמל לשלם למוכרת סך של 33 מיליון ש"ח בכפוף להתאמות. נכון למועד חתימת הדוחות הכספיים טרם הושלמה עסקת המכירה.

(ז) ביום 23 ביולי, 2007 התקשרה מבטחים גמל עם חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ בהסכם להקמת קופת גמל שתשמש כברירת מחדל למשרתי צבא קבע המשרתים בשירות קבע בצה"ל, לצורך הפקדות במעמד שכיר לגבי רכיבים לא פנסיוניים. תקנון הקופה נשלח לאישור הממונה על אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר. ביום 1 בינואר, 2008 הועברה הקופה לאחר קבלת אישור הממונה.

(ח) ביום 1 באוגוסט, 2007 חתמה מבטחים גמל על הסכם הפצה עם בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן - בנק מזרחי), בו נקבע כי מבטחים גמל תשלם לבנק מזרחי טפחות הפצה בהתאם להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006, תמורת ביצוע עסקאות של לקוחות עם מבטחים גמל לצורך ביצוע הפקדות בקופות הגמל שבניהול מבטחים גמל או לצורך המשך החברות של אותם לקוחות בקופות הגמל האמורות, בהתאם לייעוץ שניתן ללקוחות בידי בנק מזרחי.

(ט) ביום 15 באוגוסט, 2007 חתמה מבטחים גמל על הסכם הפצה דומה עם הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן - הבנק הבינלאומי), שתחילתו תהא במועד בו יורשה הבנק הבינלאומי לעסוק בייעוץ פנסיוני כדין. ביום 19 בדצמבר, 2007 נחתם הסכם הפצה כאמור עם בנק לאומי ובנק ערבי-ישראלי, וביום 1 בינואר, 2008 נחתם הסכם כאמור עם בנק דיסקונט.

2. התקשרויות של מבטחים פנסיה

(א) מבטחים פנסיה חתמה על הסכמי הפצה עם בנק דיסקונט לישראל בע"מ, בנק איגוד לישראל בע"מ (להלן - בנק איגוד), בנק מזרחי-טפחות בע"מ (להלן - בנק מזרחי) והבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, בהם נקבע כי מבטחים פנסיה תשלם לבנקים עמלות הפצה בהתאם להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006, תמורת ביצוע עסקאות של לקוחות עם מבטחים פנסיה לצורך ביצוע הפקדות בקרנות הפנסיה שבניהול מבטחים פנסיה או לצורך המשך החברות של אותם לקוחות בקרנות הפנסיה האמורות, בהתאם לייעוץ שניתן ללקוחות בידי הבנקים. תחילתו של כל הסכם תהא במועד בו יורשה הבנק הרלבנטי לעסוק בייעוץ פנסיוני כדין. נכון לתאריך הדוחות הכספיים, בנק איגוד ובנק מזרחי מורשים לעסוק בייעוץ פנסיוני (רשיון היעוץ של בנק איגוד ניתן לענין ייעוץ לעצמאים בלבד).

באור 27: - התחייבויות תלויות, תביעות והתקשרויות (המשך)

ג. התקשרויות (המשך)

2. התקשרויות של מבטחים פנסיה (המשך)

(ב) ביום 14 בנובמבר, 2006 נחתם הסכם קיבוצי בין מבטחים פנסיה לבין הסתדרות הפקידים, לתקופה של 4 שנים. ההסכם חל על כ-150 מעובדי מבטחים פנסיה והוא מסדיר את תנאי העסקתם.

ההסכם חל על כלל עובדי מבטחים פנסיה, למעט עובדים שהינם גמלאים, עובדים בכירים המועסקים בחוזים אישיים, מנהלי מחלקות, מומחים ועובדים זמניים.

ההסכם הקיבוצי מסדיר את תנאי העסקתם של העובדים, וקובע כללים בנושאים הבאים: סדרי העבודה, תקופת ניסיון, מועד ותנאים לקבלת קביעות, משמעת בעבודה, שעות נוספות, מסלול קידום בדרגות, שכר ותנאים נלווים לשכר, חופשה שנתית, דמי הבראה, מחלה, תנאים פנסיוניים, זכויות לקרן השתלמות, שי לחג, הפסקת עבודה, פרישה לגמלאות וכד'.

3. התקשרויות אחרות

(א) בחודש פברואר 2006 נחתם הסכם בין מנורה ביטוח ובין סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ להמשך פיתוח ותחזוקה של מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים ובריאות, פנסיה וגמל בסך של כ- 2.9 מליון דולר. בחודש אוקטובר 2006 הוגדל סכום ההסכם בכ- 1.8 מליון דולר נוספים. בחודש פברואר, 2007, נחתם הסכם המשך לשנת 2007 בהיקף של כ- 30 מליון ש"ח.

במועד אישור הדוחות הכספיים, מנורה ביטוח נמצאת במשא ומתן להמשך ההתקשרות לשנת 2008 בהיקף של כ-30 מליון ש"ח.

(ב) אגב רכישת פעילות קופות הגמל פלס אמיר ויתר מבנק הפועלים בע"מ בידי מנורה גמל ובהמשך לערבות שניתנה על ידי הבנק לעמיתיה הקופות הנ"ל ובהתאם לדרישת הממונה על שוק ההון כתנאי לאישור השלמת הרכישה של הקופות בידי מבטחים גמל, העמידה מנורה ביטוח ערבות דומה לטובת עמיתיה קופות הגמל הנ"ל שעיקרה הבטחת קרן ההפקדות של העמיתים ובחלק מהקופות הנ"ל גם הבטחת תשואה מינימלית, וזאת כל עוד מנורה גמל תפקיד אצל החשב הכללי במשרד האוצר פיקדונות בהתאם לאמור בהסדר הקיים עימו בדומה להסדר שהיה קיים בין החשב הכללי ובין בנק הפועלים לפני העברת הבעלות בקופות למנורה גמל.

ד. שעבודים

להבטחת ההלוואה שלקחה סיני סוכנות לביטוח מבנק, כאמור בבאור 15, רשמה סיני סוכנות לביטוח, שעבוד קבוע לטובת בנק לאומי לישראל בע"מ על הון המניות והמוניטין שלה ושעבוד שוטף על מפעלה ועל כל יתרת רכוש וכן על זכויות סיני סוכנות הקיימות והעתידיות מביטוח הרכוש הנ"ל.

באור 28: - אירועים מהותיים לאחר תאריך המאזן

א. בינואר 2008 נחקק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008 (להלן: "תיקון חוק הגמל"), לפיו כלל הכספים המופקדים בקופות הגמל האישיות שנוהלו כקופות הוניות עד סוף שנת 2007 (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים; פוליסות ביטוח חיים הוניות הכפופות לתקנות קופות גמל) - יהיו מיועדים למטרות קצבה בלבד, וקופות הגמל האמורות יהפכו לקופות גמל לא משלמות לקצבה, דהיינו קופות שרשאיות לשלם את כספי התגמולים שהופקדו בהן משנת 2008 ואילך רק על דרך של העברתם לקופות גמל משלמות לקצבה (שהן קופות המורשות לשלם תשלומי פנסיה/קצבה חודשיים לעמיתים, כגון קרנות הפנסיה החדשות ותכניות ביטוח חיים קצביות). בתיקון חוק הגמל נקבע כי לא יחול שינוי לענין משיכת כספי הפיצויים בסכום הוני (בהתקיים התנאים הנדרשים לשם כך) ולענין מעמדם של הכספים שהופקדו בקופות ההוניות בעבר, וכי ניתן יהיה להוון תשלומי פנסיה/קצבה ככל שהם עולים על סכום פנסיה/קצבה מזערי שנקבע לענין זה. במועד חתימת הדוח הכספי, טרם הושלמה ההסדרה הרגולטורית המתחייבת כתוצאה מתיקון חוק הגמל, ולכן לא ניתן עדין להעריך אל נכון את השפעותיו.

ב. בחודש פברואר 2008 אושרו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות הניוד"), לפיהן ניתן יהיה לבצע העברות של סכומים צבורים בין קופות הגמל השונות, גם אם הן מסוגים שונים, ובלבד שלא תהא העברה מקופת גמל משלמת לקופת גמל שאינה משלמת. התקנות האמורות ייכנסו לתוקפן באופן מלא בראשית 2009, והן צפויות להרחיב את התחרות בין הגופים המוסדיים השונים (קרנות פנסיה, חברות ביטוח וקופות גמל) גם לענין ניהול הכספים הצבורים המנוהלים על ידם, מעבר לתחרות על ההפקדות החדשות המופקדות במכשירים השונים. במקביל לפרסום תקנות הניוד פרסם המפקח חוזר בנושא בו נקבעו הוראות טכניות משלימות לתקנות האמורות.

באור 28: - אירועים מהותיים לאחר תאריך המאזן (המשך)

ג. לאחר תאריך המאזן ועד למועד פרסום הדוח הכספי נמשכה התנודתיות הגבוהה בשוקי ההון, שהתבטאה בין היתר בירידה בשווקי המניות בארץ ובעולם ובהמשך מגמת ההיחלשות של הדולר מול השקל. לתופעות כאמור השפעה שלילית הן על ההשקעות העומדות כנגד ההון העצמי וכנגד ההתחייבויות הביטוחיות בנוסטרן והן על ההשקעות כנגד התחייבויות ביטוח החיים המשתתפות ברווחים, בהם התשואה המצטברת בחודשים ינואר ופברואר הייתה שלילית.

על בסיס הנתונים עד ליום פרסום המאזן, נראה שצפויה ירידה משמעותית בהכנסות מההשקעות וברווחיות החברה ביחס לרבעון המקביל אשתקד. יצוין עוד כי בשל התשואה השלילית לא תוכל החברה לגבות דמי ניהול משתנים עד שהתשואה הריאלית המצטברת תהא חיובית.

יובהר כי בהתאם להערכות הקיימות כרגע בחברה, אין בתוצאות שידווחו משום אינדיקציה להרעה בבסיס הפעילות הביטוחית והעסקית של החברה.

מתן גילוי זה מבוסס על הערכות ונתונים חלקיים המצויים, נכון ליום החתימה על הדוחות הכספיים, בידי החברה, אשר טרם עובדו, נותחו ונבדקו באופן סופי.

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)

בהתאם להוראות תקן חשבונאות מספר 29 "אימוץ כללי דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" (להלן – תקן 29), החל מהדוחות הכספיים לרבעון הראשון לשנת 2008 מחויבת הקבוצה לערוך את דוחותיה הכספיים בהתאם לכללי הדיווח הכספי הבינלאומיים (להלן – תאריך האימוץ המנדטורי).

תקן 29 קובע כי תאגיד, אשר עורך לראשונה את דוחותיו הכספיים בהתאם לתקני ה-IFRS בתאריך האימוץ המנדטורי, יכלול בבאורים בדוחות הכספיים השנתיים לשנה המסתיימת ביום 31 בדצמבר, 2007 את נתוני המאזן ליום 31 בדצמבר, 2007 ואת נתוני הרווח וההפסד לשנה המסתיימת באותו יום, כשהם ערוכים בהתאם לתקני ה-IFRS. בהקשר לכך, פרסם סגל רשות ניירות ערך את FAQ 6, "גילוי נדרש בדוח הכספי לשנה המסתיימת ביום 31 בדצמבר, 2007 בקשר עם אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)" (להלן – FAQ 6), המפרט את מתכונת הגילוי שיש לכלול בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2007.

בחודש מאי 2007 פרסם המפקח חוזר המחיל את תקני הדיווח הבינלאומיים על הגופים המוסדיים, לרבות חברות הביטוח. בחוזר נקבע, בין השאר, כי בדוחות הכספיים לשנה המסתיימת ביום 31 בדצמבר, 2007 יש לכלול גילוי בבאורים אודות נתוני המאזן ליום 31 בדצמבר, 2007 ונתוני הדוחות התוצאתיים לשנה המסתיימת ביום 31 בדצמבר, 2007, לאחר שיושמו לגביהם כללי ההכרה והמידה של תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים.

בהקשר זה יצוין כי בחוזר שפרסם המפקח בחודש מרס 2008 נקבע כי יש לערוך את הבאור לפי מתכונת ההצגה הקיימת היום בתקינה הישראלית, תוך הוספת פירוטים לסעיפים המוצגים נטו (לפירוט הכנסות נטו מניהול קרנות פנסיה והכנסות נטו משירותים פיננסיים, ראה באור 21 לעיל).

בחוזר האמור צוין גם כי חברות הביטוח לא תחלקנה את עודפי ההון (נטו) הנובעים מהמעבר לתקינה הבינלאומית, המחושבים ליום 31 בדצמבר, 2007, עד לבחינת השפעת המעבר לדיווח לפי תקינה בינלאומית על ידי המפקח וקביעת כללים על ידו. ראה באור 6(א)(10).

בהתאם להנחיות המפקח מציגה הקבוצה להלן את מאזן הפתיחה ליום 1 בינואר, 2007 (להלן – מועד המעבר), מאזן ליום 31 בדצמבר, 2007, דוחות עסקי ביטוח ורווח והפסד לשנת 2007, בהתאם לכללי התקינה הבינלאומית.

יצוין כי בכוונת המפקח לשנות את מבנה ההצגה של הדוחות הכספיים החל משנת 2008. בנושא זה מתקיימים דיונים בין חברות הביטוח ובין המפקח.

באור זה כולל את כל הנתונים הכספיים הנדרשים בהתאם לתקן 29 ו-FAQ 6 ואשר יושמו לגביהם כללי ההכרה, המדידה וההצגה של תקני ה-IFRS.

תקן דיווח כספי בינלאומי מס' 1 "אימוץ לראשונה של תקני דיווח כספי בינלאומיים" (להלן – IFRS 1) קובע כי יישום תקני ה-IFRS במאזן הפתיחה למועד המעבר ייעשה למפרע (מאז ומעולם). להקלת היישום לראשונה נקבעו מספר נושאים, לגביהם לא חלה חובת יישום למפרע במאזן הפתיחה.

להלן ההקלות בהן בחרה הקבוצה על פי IFRS 1 ואשר לגביהן הקבוצה אינה מיישמת למפרע את המעבר לדיווח על פי תקני IFRS:

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

צירופי עסקים

הקבוצה לא יישמה למפרע את תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 3, הדן בנושא צירופי עסקים, ולפיכך מוניטין ועודפי עלות שנוצרו בצירופי עסקים שהתרחשו לפני 1 בינואר, 2007 לגבי רכישת מבטחים פנסיה לא טופלו בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IFRS 3, אלא הוצגו כפי שטופלו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בישראל.

הפרשי תרגום מפעילויות חוץ

הקבוצה לא הכירה בהפרשי תרגום מצטברים ליום 1 בינואר, 2007, לגבי כל פעילויות החוץ, ולפיכך קרן ההון מהתאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של כל פעילויות חוץ ליום 1 בינואר, 2007 הינה אפס.

תשלום מבוסס מניות

תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 2 הדן בעסקאות תשלום מבוסס מניות לא יושם לגבי מכשירים הוניים שהוענקו והבשילו לפני מועד המעבר.

ייעוד מכשירים פיננסיים שהוכרו בעבר

ביום 1 בינואר, 2007 ייעדה הקבוצה מכשירים פיננסיים לקבוצת נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, או לחילופין, לקבוצת נכסים פיננסיים זמינים למכירה, מאחר שלא בוצע ייעוד כזה במועד ההכרה הראשונית (דהיינו, במועד רכישת המכשירים הפיננסיים).

באור זה נערך על בסיס תקני חשבונאות ודיווח כספי בינלאומיים וההבהרות להם (להלן – תקני IFRS) הידועים כיום, אשר פורסמו ויכנסו לתוקף או הניתנים לאימוץ מוקדם במועד הדיווח השנתי הראשון של הקבוצה לפי IFRS, 31 בדצמבר, 2008. תקני ה-IFRS אשר יהיו בתוקף או אשר ניתנים לאימוץ בדוחות הכספיים השנתיים לשנה שתסתיים ביום 31 בדצמבר, 2008 כפופים לשינויים ולפרסומן של הבהרות נוספות ולכן לא קיימת עדיין וודאות מלאה לגבי הוראותיהם וקביעותיהם. בהתאם לכך, כללי המדיניות החשבונאית שיושמו לגבי התקופות המוצגות, ייקבעו באופן סופי רק בעת הכנת הדוחות הכספיים הראשונים על פי IFRS ליום 31 בדצמבר, 2008.

הסבר להשפעות המעבר מכללי החשבונאות המקובלים בישראל ל-IFRS על מצבה הכספי של הקבוצה ועל תוצאות פעולותיה ניתן בטבלאות והפירוטים להלן.

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

א. להלן ההתאמות למאזנים המאוחדים בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS.

31 בדצמבר, 2007			1 בינואר, 2007			באור	
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית מדווחים	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית		
645,593	-	645,593	369,091	-	369,091		השקעות מזומנים ושווי מזומנים
13,464,817	8,315	13,456,502	11,066,897	6,035	11,060,862	8	ניירות ערך
1,310,799	-	1,310,799	1,029,770	-	1,029,770		הלוואות ופקדונות בבנקים:
1,267,432	-	1,267,432	1,319,970	-	1,319,970		הלוואות פקדונות בבנקים
2,578,231	-	2,578,231	2,349,740	-	2,349,740		
65,882	-	65,882	40,482	-	40,482		השקעות בחברות כלולות
104,313	-	104,313	69,569	24,285	45,284	1	מקרקעין
16,858,836	8,315	16,850,521	13,895,779	30,320	13,865,459		סך-הכל השקעות
109,859	-	109,859	94,004	-	94,004		רכוש קבוע בנייני משרד
68,083	-	68,083	52,357	-	52,357	2	רכוש קבוע אחר
177,942	-	177,942	146,361	-	146,361		סך-הכל רכוש קבוע
302,413	-	302,413	247,687	-	247,687		סכומים לקבל חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
467,412	-	467,412	417,522	-	417,522		חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח
25,150	-	25,150	44,287	-	44,287		חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות חשבונות אחרים
794,975	-	794,975	709,496	-	709,496		
519,102	-	519,102	401,559	-	401,559		פרמיות לגביה
154,028	(17,331)	171,359	137,967	(1,008)	138,975	5	חייבים ויתרות חובה
1,468,105	(17,331)	1,485,436	1,249,022	(1,008)	1,250,030		סך-הכל סכומים לקבל
602,095	-	602,095	625,127	-	625,127		הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
143,419	-	143,419	102,888	-	102,888		הוצאות רכישה נדחות: בביטוח חיים בביטוח כללי בביטוח מפני מחלות ואישפוז
29,077	-	29,077	29,886	-	29,886		
774,591	-	774,591	757,901	-	757,901		
1,076,163	(3,636)	1,079,799	947,037	-	947,037	2,4,7,8	נכסים בלתי מוחשיים
55,465	44,703	10,762	44,528	31,377	13,151	4,5,6,7	מסים נדחים
1,906,219	41,067	1,865,152	1,749,466	31,377	1,718,089		סך-הכל הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
20,411,102	32,051	20,379,051	17,040,628	60,689	16,979,939		

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

א. להלן ההתאמות למאזנים המאוחדים בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS (המשך)

31 בדצמבר, 2007			1 בינואר, 2007			באור	
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית	תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית		
אלפי ש"ח מדווחים							
1,683,047	46,746	1,636,301	1,646,691	193,461	1,453,230		הון עצמי
-	(42,553)	42,553	-	(36,408)	36,408	9	זכויות המיעוט
681,025	-	681,025	429,110	-	429,110		התחייבויות לזמן ארוך
563,041	-	563,041	-	-	-		כתבי התחייבות נדחים
215,435	16,562	198,873	187,856	26,266	161,590	1,5,7,8	והתחייבויות לבנקים
74,704	68,188	6,516	69,616	65,017	4,599	7	אגרות חוב
							מסים נדחים
							בשל סיום יחסי עובד-מעביד,
							נטו
1,534,205	84,750	1,449,455	686,582	91,283	595,299		סך-הכל התחייבויות לזמן ארוך
12,661,326	(69,522)	12,730,848	11,183,036	(61,012)	11,244,048	7,11	עבודות ביטוח ותביעות
-	-	-	-	(141,358)	141,358	3	תלויות
109,895	-	109,895	103,489	-	103,489		ביטוח חיים:
12,771,221	(69,522)	12,840,743	11,286,525	(202,370)	11,488,895		עבודות ביטוח
							עבודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
							תביעות תלויות
							סך-הכל התחייבויות
							ביטוחיות בביטוח חיים
939,099	-	939,099	675,346	-	675,346		ביטוח כללי:
2,548,174	16,207	2,531,967	1,994,492	20,494	1,973,998	4	עבודה לסיכונים שטרם חלפו
3,487,273	16,207	3,471,066	2,669,838	20,494	2,649,344		תביעות תלויות
16,258,494	(53,315)	16,311,809	13,956,363	(181,876)	14,138,239		סך-הכל התחייבויות
							ביטוחיות בביטוח כללי
176,316	-	176,316	175,809	-	175,809		סך-הכל עבודות ביטוח ותביעות תלויות
61,496	-	61,496	47,061	-	47,061		התחייבויות אחרות
237,812	-	237,812	222,870	-	222,870		חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
115,033	-	115,033	96,039	-	96,039		פקדונות של מבטחי משנה
582,511	(3,577)	586,088	432,084	(5,770)	437,854	5	חשבונות אחרים
935,356	(3,577)	938,933	750,993	(5,770)	756,763		אשראי לזמן קצר מתאגידים
20,411,102	32,051	20,379,051	17,040,628	60,689	16,979,939		זכאים ויתרות זכות
							סך-הכל התחייבויות אחרות

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

ב. להלן ההתאמות לדוח רווח והפסד המאוחד בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007				
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית	אלפי ש"ח מדווחים	באור
הועבר מדוחות עסקי ביטוח:				
105,522	3,263	102,259	6,7,8,	רווח מעסקי ביטוח חיים
227,351	18,386	208,965	4,6,7,8	רווח מעסקי ביטוח כללי
332,873	21,649	311,224		סה"כ רווח מעסקי ביטוח
הכנסות (הוצאות) שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח:				
26,211	8,651	17,560	7,8	הכנסות מהשקעות ואחרות
96,803	532	96,271	7	הכנסות נטו, מניהול קרנות פנסיה
34,579	-	34,579		הכנסות נטו, משירותים פיננסיים
(72,159)	-	(72,159)		הוצאות ריבית בגין התחייבויות לזמן ארוך
85,434	9,183	76,251		
418,307	30,832	387,475		
(11,843)	(1,337)	(10,506)	7	הוצאות הנהלה וכלליות שלא נכללו בדוחות עסקי ביטוח
(22,024)	-	(22,024)		הוצאות הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
384,440	29,495	354,945		רווח לפני מסים על ההכנסה
138,642	9,664	128,978	4,6,7,8	מסים על ההכנסה
245,798	19,831	225,967		רווח לאחר מסים על ההכנסה
1,801	-	1,801		חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות כלולות
-	6,266	(6,266)	9	חלק המיעוט בתוצאות, נטו של חברות מאוחדות
247,599	26,097	221,502		רווח לפני פריט מיוחד
-	(137,037)	137,037	3	ביטול עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים, בניכוי חלק המיעוט
247,599	(110,940)	358,539		רווח נקי
240,857	(117,682)	358,539		מיוחס ל:
6,742	6,742	-		בעלי מניות של החברה
247,599	(110,940)	358,539		בעלי מניות המיעוט

גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך) באור 29: -

ג. להלן ההתאמות לסעיפים בדוח על השינויים בהון העצמי בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS:

באור	הון מניות	קרנות הון	זכויות מיעוט	עודפים	סה"כ
אלפי ש"ח מדווחים					
יתרה כפי שהוצגה בדוחות הכספיים ליום 1 בינואר, 2007 לפי תקני חשבונאות מקובלים בישראל					
	97,732	306,117	-	1,049,381	1,453,230
מיון זכויות המיעוט מפריט מעין הוני					
9	-	-	36,408	-	36,408
לפריט הוני בהון העצמי					
1	-	-	144	18,273	18,417
הצגת נדל"ן להשקעה בהתאם למודל השווי ההוגן, בניכוי השפעת המס ביטול עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים					
3	-	-	4,321	137,037	141,358
הפרשה להוצאות עקיפות בתביעות תלויות בביטוח כללי					
4	-	-	(407)	(12,902)	(13,309)
ייעוד מכשירים פיננסיים לקבוצת נכסים פיננסיים זמינים למכירה					
8	-	31,824	-	(31,824)	-
ייעוד מכשירים פיננסיים לקבוצת נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד					
8	-	-	117	3,697	3,814
6	-	18,097	288	(8,982)	9,403
תשלום מבוסס מניות					
התחייבויות בגין הטבות לעובדים בניכוי השפעת המס					
7	-	-	(65)	(2,566)	(2,631)
איפוס התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ					
10	-	50	-	(50)	-
	97,732	356,088	40,806	1,152,064	1,646,691
יתרה כפי שמוצגת בדוחות הכספיים ליום 1 בינואר, 2007 לפי תקני IFRS					
יתרה כפי שהוצגה בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2007 לפי תקני חשבונאות מקובלים בישראל					
	97,732	306,265	-	1,232,304	1,636,301
מיון זכויות המיעוט מפריט מעין הוני					
9	-	-	42,553	-	42,553
לפריט הוני בהון העצמי					
3	-	-	-	-	-
ביטול רווח מפריט מיוחד					
4	-	-	(282)	(8,953)	(9,235)
שינוי בתביעות תלויות בביטוח כללי רווח (הפסד) שטרם מומש בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, נטו					
8	-	17,724	-	(17,724)	-
שיערוך מכשירים פיננסיים לא סחירים לשווי הוגן					
8	-	-	(48)	2,939	2,891
6	-	19,678	292	(10,423)	9,547
תשלום מבוסס מניות					
התחייבויות בגין הטבות לעובדים בניכוי השפעת המס					
7	-	-	51	939	990
מיון התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ					
10	-	50	-	(50)	-
	97,732	343,717	42,566	1,199,032	1,683,047
יתרה כפי שמוצגת בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2007 לפי תקני IFRS					

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

ד. להלן ההתאמות לסעיפים בדוח עסקי ביטוח חיים המאוחד בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007			באור	
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית		
אלפי ש"ח מדווחים				
(1,587,758)	(4,304)	1,592,062	7	פרמיות בניכוי - ביטוח משנה
116,593	-	116,593		
1,471,165	(4,304)	1,475,469		פרמיות בשייר
817,849	105	817,744	7,8	הכנסות מהשקעות
2,289,014	(4,199)	2,293,213		סה"כ הכנסות לשנה
287,706	-	287,706		תביעות ששולמו ותלויות מקרי מוות, נכות ואחרים
71,202	-	71,202		בניכוי - ביטוח משנה
216,504	-	216,504		
89,074	-	89,074	7	פוליסות שמועדן תם
496,003	(353)	496,356		פוליסות שניפדו
3,993	-	3,993		גימלאות
2,293	-	2,293		השתתפות ברווחים בביטוח חיים קבוצתי ששולמה
807,867	(353)	808,220		סה"כ תביעות לשנה
1,481,147	(3,846)	1,484,993		עודף הכנסות על תביעות לשנה
(1,117,320)	6,433	(1,123,753)	7,11	גידול בעתודת ביטוח בניכוי ביטוח משנה
98,085	-	98,085		בניכוי - דמי ניהול בגין פוליסות משתתפות ברווחים
(1,019,235)	6,433	(1,025,668)		סה"כ גידול בעתודות
461,912	2,587	459,325		עודף הכנסות לשנה
189,758	-	189,758	6,7	דמי עמלה
163,848	(676)	164,524		הוצאות הנהלה וכלליות
353,606	(676)	354,282		
23,032	-	23,032		קיטון בהוצאות רכישה נדחות
376,638	(676)	377,314		
23,314	-	23,314		בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
353,324	(676)	354,000		סה"כ הוצאות לשנה, נטו
108,588	3,263	105,325		רווח לשנה - לפני תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפייד רי"
(3,066)	-	(3,066)		תוצאות ביטוח משנה מסוג "מודיפייד רי"
105,522	3,263	102,259		רווח מעסקי ביטוח חיים לשנה - עובר לדוחות רווח והפסד

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

ה. להלן ההתאמות לסעיפים בדוח עסקי ביטוח כללי המאוחד בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007				
תקני IFRS	השפעת המעבר לתקני IFRS	תקינה ישראלית		
אלפי ש"ח מדווחים			באור	
1,518,814	-	1,518,814		פרמיות
416,243	-	416,243		דמים
1,935,057	-	1,935,057		סה"כ דמי ביטוח
390,919	-	390,919		בניכוי - ביטוח משנה
1,544,138	-	1,544,138		
(66,199)	-	(66,199)		גידול בעתודה לסיכונים שטרם חלפו (בניכוי ביטוח משנה)
1,477,939	-	1,477,939		דמי ביטוח שהורווחו
169,192	11,219	157,973	8	הכנסות מהשקעות
1,647,131	11,219	1,635,912		סה"כ הכנסות לשנה
1,218,641	(6,274)	1,224,915	4	תביעות ששולמו ותלויות
238,867	-	238,867		בניכוי - ביטוח משנה
979,774	(6,274)	986,048		סה"כ תביעות לשנה
667,357	17,493	649,864		עודף הכנסות על תביעות לשנה
327,647	-	327,647		דמי עמלה
51,837	-	51,837		בניכוי - דמי עמלה מביטוח משנה
275,810	-	275,810		
175,741	(893)	176,634	6,7	הוצאות הנהלה וכלליות
451,551	(893)	452,444		
(11,545)	-	(11,545)		גידול בהוצאות רכישה נדחות
440,006	(893)	440,899		סה"כ הוצאות לשנה, נטו
227,351	18,386	208,965		רווח מעסקי ביטוח כללי לשנה - עובר לדוחות רווח והפסד

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

1. באורים להתאמות למאזנים לימים 1 בינואר, 2007 (להלן: מועד המעבר) ו-31 בדצמבר, 2007 (להלן: תאריך הדוח) ולדוח רווח והפסד לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2007 (להלן: שנת הדוח) בין הדיווח לפי כללי חשבונאות מקובלים בישראל לדיווח לפי תקני IFRS:

1. נדל"ן להשקעה

על פי כללי החשבונאות המקובלים בישראל, הציגה הקבוצה את המקרקעין להשכרה על פי עלותם המופחתת. בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי IAS 40 - "נדל"ן להשקעה" החליטה הקבוצה במועד המעבר להציג את המקרקעין להשכרה על פי השווי ההוגן. לפיכך, זקפה הקבוצה סך של 24,285 אלפי ש"ח ליתרת העודפים כתוצאה מההצגה לפי שווי הוגן. מהסכום הנ"ל נוכה סך של 5,868 אלפי ש"ח בגין גידול בעתודה למסים נדחים וכן סך של 144 אלפי ש"ח בגין זכויות המיעוט. בשנת הדוח סך של 2,767 אלפי ש"ח נזקף להכנסות מהשקעות בדוח עסקי ביטוח חיים, סך של 10,950 אלפי ש"ח נזקף להכנסות מהשקעות בדוח רווח והפסד, סך של 3,430 אלפי ש"ח נזקף להוצאות מס וסך של 63 אלפי ש"ח נזקף לחלק המיעוט בתוצאות נטו של חברה מאוחדת. השפעה זו קיבלה ביטוי במסגרת אימוץ תקן חשבונאות מספר 16 בישראל החל ממועד המעבר, ראה גם באור 2(ט)(10)(ב).

2. תוכנות מחשב ועלויות פיתוח תוכנה שהונו

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל, תוכנות מחשב הוצגו במסגרת רכוש קבוע אחר. על פי תקן חשבונאות בינלאומי IAS 38, תוכנות מחשב ועלויות פיתוח תוכנה שהונו ושאין מהוות חלק מהחומרה המתייחסת אליהם, יסווגו כנכסים בלתי מוחשיים. לאור האמור לעיל, רשמה הקבוצה נכון למועד המעבר גידול בנכסים בלתי מוחשיים וקיטון ברכוש קבוע אחר בסך 111,365 אלפי ש"ח. לתאריך הדוח רשמה הקבוצה גידול בנכסים בלתי מוחשיים וקיטון ברכוש קבוע אחר בסך 137,057 אלפי ש"ח. השפעה זו קיבלה ביטוי במסגרת אימוץ תקן חשבונאות מספר 30 בישראל החל מיום 1 בינואר, 2007, ראה גם באור 2(ט)(11).

3. עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים

בהתאם לחוזר המפקח מחודש פברואר 2007, אשר לפיו העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים אינה עומדת בקנה אחד עם הוראות IFRS 4, בוטלה העתודה כאמור ברבעון הראשון של שנת 2007 בדרך של רישום פריט מיוחד בדוח רווח והפסד. על פי תקני ה-IFRS, יש להציג את ביטול העתודה כתיאום ליתרת הפתיחה של העודפים במועד המעבר. לאור האמור לעיל, נכון למועד המעבר ביטלה הקבוצה את יתרת העתודה בסך 141,358 אלפי ש"ח כנגד גידול בעודפים בסך 137,037 אלפי ש"ח וגידול בזכויות מיעוט בסך 4,321 אלפי ש"ח.

4. תביעות תלויות בביטוח כללי

א. הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בביטוח כללי

בהתאם להנחיות המפקח, החל מהדוח הכספי לשנת 2006, נכללו בהפרשות לתביעות תלויות בביטוח כללי, הפרשות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות המתייחסות לפוליסות שהונפקו בגין שנת חיתום 2006 ואילך. עם המעבר לדיווח על פי IFRS, הושלם אומדן ההפרשה גם בגין שנות החיתום שקדמו לשנת חיתום 2006.

ב. ייחוס הכנסות מהשקעות לצבירה

בהתאם להנחיות המפקח, בעקבות השינוי בכללים הנוגעים להכרה בהכנסות מהשקעות עקב המעבר לכללי התקינה הבינלאומית, על חברות הביטוח לשנות את אופן חישוב ההכנסות מהשקעות אשר מתווספות לעודף ההכנסות על ההוצאות, כך שיעמדו על שיעור קבוע של 3% ריאלי לשנה, וזאת ללא תלות בתשואה שהושגה בפועל על ההשקעות. בהוראות המפקח נקבע כי אין לשנות את יתרות עתודות העודף למועד המעבר.

לאור האמור לעיל, רשמה הקבוצה נכון למועד המעבר גידול בתביעות התלויות בביטוח כללי בסך 20,494 אלפי ש"ח, גידול במסים נדחים לקבל בסך 7,185 אלפי ש"ח, קיטון בעודפים בסך 12,902 אלפי ש"ח וקיטון בזכויות מיעוט בסך 407 אלפי ש"ח. לתאריך הדוח רשמה הקבוצה גידול בתביעות התלויות בביטוח כללי בסך של 16,207 אלפי ש"ח, גידול במסים הנדחים בסך של 5,682 אלפי ש"ח, גידול במוניטין שנוצר ברכישת חברה מאוחדת בסך 1,290 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת עודפים בסך 8,953 אלפי ש"ח וקיטון בזכויות מיעוט בסך 282 אלפי ש"ח. בשנת הדוח רשמה הקבוצה קיטון בתביעות ששולמו ותלויות במסגרת דוח עסקי ביטוח כללי בסך 6,274 אלפי ש"ח, גידול במסים על ההכנסה בסך 2,200 אלפי ש"ח וגידול בחלק המיעוט ברווחי חברה מאוחדת בסך 125 אלפי ש"ח.

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

1. (המשך)

5. מסים נדחים

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל, מסים נדחים הוצגו כנכסים והתחייבויות שוטפים במסגרת סעיפי חייבים ויתרות חובה וזכאים ויתרות זכות. עם המעבר לדיווח לפי תקני IFRS, על פי תקן חשבונאות בינלאומי IAS 12 - "מסים על ההכנסה" יתרות מסים נדחים מוצגות ברכוש אחר ובהתחייבויות לזמן ארוך, בהתאמה. לאור האמור לעיל, רשמה הקבוצה במועד המעבר קיטון בסעיף חייבים ויתרות חובה בסך 1,008 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת זכאים ויתרות זכות בסך 5,770 אלפי ש"ח, גידול במסים נדחים לקבל במסגרת רכוש אחר בסך 13,415 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות למסים.

נדחים במסגרת התחייבויות לזמן ארוך בסך 18,177 אלפי ש"ח. לתאריך הדוח, רשמה הקבוצה קיטון בסעיף חייבים ויתרות חובה בסך 17,331 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת זכאים ויתרות זכות בסך 3,577 אלפי ש"ח, גידול במסים נדחים לקבל במסגרת רכוש אחר בסך 29,474 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות למסים נדחים במסגרת התחייבויות לזמן ארוך בסך 15,720 אלפי ש"ח.

6. תשלומים מבוססי מניות

בהתאם להוראות תקן חשבונאות מספר 24 של המוסד לתקינה - "תשלום מבוסס מניות", הכירה הקבוצה, בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בו, בהטבה בגין הענקות לעובדים רק לגבי עסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שבוצעו לאחר 15 במרס, 2005 ואשר טרם הבשילו ליום 1 בינואר, 2006.

עם המעבר לדיווח לפי תקני IFRS, הקבוצה מיישמת את הוראות תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 2 - "תשלום מבוסס מניות", הקובע כי גם לגבי הענקות של מכשירים הוניים כאמור שבוצעו לפני 15 במרס, 2005 אך לאחר 7 בנובמבר, 2002 ואשר טרם הבשילו ליום 1 בינואר, 2007, יש לבצע מדידה כספית של ההטבה.

בהתאם, במאזן למועד המעבר הוקטנה יתרת העודפים בסך של כ- 8,982 אלפי ש"ח כנגד הגדלת קרן הון בסך של כ- 18,097 אלפי ש"ח, הגדלת זכויות מיעוט בסך 288 אלפי ש"ח והגדלת יתרת המסים הנדחים לקבל בסך של כ- 9,403 אלפי ש"ח. כמו כן, בגין המכשירים ההוניים האמורים הכירה הקבוצה, בשנת הדוח, בהוצאות שכר נוספות בסך של כ- 1,290 אלפי ש"ח במסגרת הוצאות הנהלה כלליות בדוח עסקי ביטוח חיים, סך של כ- 1,073 אלפי ש"ח בהוצאות הנהלה וכלליות בדוח עסקי ביטוח כללי, קיטון בחלק המיעוט ברווחי חברה מאוחדת בסך 45 אלפי ש"ח ובהטבת המס המתחייבת המקטינה את סעיף מסים על ההכנסה בסך של כ- 876 אלפי ש"ח. במקביל, גדלה קרן הון בסך של כ- 1,581 אלפי ש"ח וגדלה יתרת המסים הנדחים לקבל ליום 31 בדצמבר, 2007 בסך של כ- 144 אלפי ש"ח.

7. הטבות לעובדים

בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל, נמדדת ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד על בסיס מכפלת מספר שנות העבודה במשכורת החודשית האחרונה של העובד לכל תאריך מאזן על פי שיטת ה-"SHUT DOWN METHOD" והיעודות לפיצויים נמדדות בהתאם לערכי הפדיון שלהן לכל תאריך מאזן.

בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 19 - "הטבות עובד", תוכנית הפיצויים של הקבוצה נחשבת כתוכנית הטבה מוגדרת, לכן נדרש להציג את ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד על בסיס אקטוארי. החישוב האקטוארי מביא בחשבון עליות שכר עתידיות ושיעור עזיבת עובדים וזאת על בסיס הערכה של עיתוי התשלום.

הסכומים מוצגים על בסיס היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, לפי שיעורי הריבית של אגרות חוב ממשלתיות סחירות, אשר מועד פרעונן קרוב לתקופת ההתחייבויות המתחייבות לפיצויי הפרישה. כמו כן, הנכסים בגין הטבות לעובדים נמדדים לפי שוויים ההוגן.

ככל הידוע לקבוצה, הנושא של ריבית ההיוון מצוי בבחינה ויתכן כי תתקבל לבסוף החלטה כי בישראל ריבית ההיוון הנאותה הינה זו המתבססת על אג"ח קונצרני חלף היוון בריבית של אג"ח ממשלתית. במקרה זה, הנתונים הכלולים בביאור לעיל ישתנו, ההתחייבות האקטוארית תקטן והוצאות המימון השוטפות בגין ההתחייבות יגדלו.

בנוסף, יעודות לסיום יחסי עובד-מעביד, המופקדות בחברה, אינן מהוות נכסי תוכנית ומוצגות בקיזוז מעתודות ביטוח חיים.

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (המשך)

1. (המשך)

7. (המשך)

נכון למועד המעבר, רשמה הקבוצה גידול ביתרת ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד בסך של 65,017 אלפי ש"ח, גידול ביתרת מסים נדחים לקבל בסך 1,374 אלפי ש"ח, קיטון בעתודה ביטוח חיים בסך 61,012 אלפי ש"ח, קיטון בזכויות מיעוט בסך 65 אלפי ש"ח וקיטון ביתרת העודפים בסך 2,566 אלפי ש"ח. נכון לתאריך הדוח רשמה הקבוצה גידול ביתרת ההתחייבות בשל סיום יחסי עובד-מעביד בסך של 68,188 אלפי ש"ח, גידול בהתחייבות בגין מסים נדחים בסך 595 אלפי ש"ח, קיטון בעתודת ביטוח חיים בסך 69,522 אלפי ש"ח, גידול ברכוש אחר בסך 251 אלפי ש"ח, גידול בזכויות מיעוט בסך 51 אלפי ש"ח וגידול ביתרת העודפים בסך 939 אלפי ש"ח. בשנת הדוח רשמה הקבוצה גידול ברווח מעסקי ביטוח חיים בסך 724 אלפי ש"ח, גידול ברווח מעסקי ביטוח כללי בסך 1,966 אלפי ש"ח, גידול בהוצאות הנהלה וכלליות בדוח רווח והפסד בסך 1,337 אלפי ש"ח, גידול בהוצאות מס בסך 1,988 אלפי ש"ח, גידול בהכנסות מהשקעות בדוח רווח והפסד בסך 3,724 אלפי ש"ח, גידול בהכנסות נטו מניהול קרנות פנסיה בסך 532 אלפי ש"ח וגידול בחלק המיעוט בתוצאות חברה מאוחדת בסך 117 אלפי ש"ח.

8. מכשירים פיננסיים

על פי כללי החשבונאות בישראל ניירות ערך סווגו לשתי קטגוריות: "השקעת קבע" המוצגת על פי העלות, או "השקעה שוטפת" המוצגת לפי שווי הוגן, ושינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה", הטיפול החשבונאי בהשקעות במכשירים פיננסיים מבוסס על סיווגם לאחת מארבע הקבוצות שלהלן:

- א. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- ב. השקעות המוחזקות לפידיון.
- ג. הלוואות ויתרות חובה.
- ד. נכסים פיננסיים זמינים למכירה. נכסים אלו נמדדים לפי שווי הוגן והשינוי בערך הנכסים נזקף לקרן הון.

הטיפול בהתחייבויות פיננסיות מבוסס על סיווגן לאחת משתי הקבוצות שלהלן:

- א. התחייבויות פיננסיות הנמדדות לפי שווי הוגן.
- ב. התחייבויות פיננסיות הנמדדות לפי עלות מתואמת.

עוד יצוין כי הקבוצה יישמה את ההקלה המפורטת בסעיף 25 (ד) לתקן חשבונאות IFRS 1 לפיו ניתן לייעד מחדש ניירות ערך סחירים לקבוצת נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ובלבד שהם מקיימים את התנאים האמורים בהוראות המעבר לתקן חשבונאות IFRS 4.

להלן פירוט הסיווגים עליהם החליטה הקבוצה:

- א. נכסים הכלולים בתיקי ההשקעה של פוליסות משתפות ברווחי השקעה סחירים ובלתי סחירים – סווגו כנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. משמעות הבחירה בסיווג זה הינה כי לא חל שינוי במעבר לדיווח על פי כללי ה- IFRS ביחס לדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל, זאת לאור העובדה, כי על פי הוראות המפקח, נכסים אלה נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. בנוסף, שיטה זו יוצרת הקבלה (Match) מלאה בין הנכסים להתחייבויות.
- ב. נכסי נוסטרו סחירים ולא סחירים המהווים נגזרים, או הכוללים נגזרים משובצים – סווגו כנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. השינוי ביחס לדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל בא לידי ביטוי במדידת הנכסים שאינם סחירים בקבוצה זו לפי שווי הוגן.
- ג. נכסי נוסטרו לא סחירים הכוללים: אג"ח ח"ץ, אג"ח אחר שאינו אג"ח להמרה, הלוואות ופקדונות – סווגו כהלוואות ויתרות חובה והוצגו לפי עלות מופחתת.
- ד. נכסי נוסטרו אחרים שאינם נכללים בסעיפים ב' ו-ג' לעיל הכוללים, בין השאר, מניות סחירות ובלתי סחירות ואג"ח סחירות – סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה הנמדדים בשווי הוגן הנזקף לקרן הון. משמעות הסיווג לקבוצה זו הינה כי השינויים בשווי הנכסים נזקפים לקרן הון עד למועד מימושם, וזאת בשונה מהדיווח על פי כללי חשבונאות מקובלים בישראל, בו נזקפים השינויים לרווח והפסד ללא קשר למועד המימוש.
- ה. התחייבויות פיננסיות – הוצגו לפי עלות מתואמת, ללא שינוי ביחס למצב כיום.

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)

1. (המשך)

8. מכשירים פיננסיים (המשך)

להלן פירוט הסיווגים עליהם החליטה הקבוצה: (המשך)

כל המכשירים הפיננסיים בחברה, במבטחים פנסיה ובמנורה פיננסיים הוצגו בשווי הוגן דרך רווח והפסד, ולפיכך למעבר לדיווח על פי כללי ה-IFRS, אין השפעה על החברה, על מבטחים פנסיה ועל מנורה פיננסיים.

לאור האמור לעיל, רשמה הקבוצה נכון למועד המעבר גידול בניירות ערך בסך 6,035 אלפי ש"ח, גידול בקרן הון, נטו לאחר השפעת מס בסך 31,824 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת עודפים, נטו לאחר השפעת מס בסך 28,127 אלפי ש"ח, גידול בזכויות מיעוט בסך 117 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 2,221 אלפי ש"ח. נכון לתאריך הדוח רשמה הקבוצה גידול בניירות ערך בסך 8,315 אלפי ש"ח, גידול בקרן הון, נטו לאחר השפעת מס בסך 17,724 אלפי ש"ח, קיטון ביתרת עודפים, נטו לאחר השפעת מס בסך 14,785 אלפי ש"ח, קיטון במוניטין שנוצר ברכישת חברה מאוחדת בסך 5,177 אלפי ש"ח, קיטון בזכויות מיעוט בסך 48 אלפי ש"ח וגידול בהתחייבויות בגין מסים נדחים בסך 247 אלפי ש"ח. בשנת הדוח רשמה הקבוצה גידול בהכנסות מהשקעות בדוח עסקי ביטוח כללי בסך 11,219 אלפי ש"ח, גידול בהכנסות מהשקעות בדוח עסקי ביטוח חיים בסך 3,829 אלפי ש"ח, גידול בהכנסות מהשקעות בדוח רווח והפסד בסך 4,927 אלפי ש"ח, גידול בחלק המיעוט ברווחי חברה מאוחדת בסך 280 אלפי ש"ח וגידול בהוצאת מס בסך 6,352 אלפי ש"ח.

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן

בחברה קיימות יתרות מהותיות של מכשירים פיננסיים צמודי מדד. בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בישראל, מכשירים אלו, שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים, משוערכים בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

בחודש פברואר 2008 פרסמה הוועדה המקצועית של המוסד לתקינה נייר עמדה בנושא הטיפול על פי התקינה הבינלאומית בנכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן. בהתאם לנייר העמדה האמור, תקן חשבונאות בינלאומי 39 אינו מתייחס באופן ספציפי לטיפול החשבונאי בנכסים והתחייבויות צמודי מדד. לפיכך קיימות למעשה שלוש חלופות עיקריות לטיפול החשבונאי בנושא זה:

א. בכל תאריך דיווח יש לאמוד מחדש את תזרימי המזומנים על מנת לשקף את התחזיות המעודכנות לשיעורי האינפלציה עד למועד פרעון המכשיר הפיננסי ולקבוע את שיעור הריבית האפקטיבי המעודכן לאותו מועד. שיעור ריבית אפקטיבי זה ישמש בקביעת הוצאות המימון לתקופה הבאה, עד לקביעת שיעור אפקטיבי חדש בהתאם לתחזיות המעודכנות. טיפול חשבונאי זה מבוסס על הטיפול החשבונאי לגבי נכסים והתחייבויות פיננסיים הנושאים ריבית משתנה כמפורט בסעיף AG7 לתקן 39.

ב. בכל תאריך דיווח יש לאמוד מחדש את תזרימי המזומנים על מנת לשקף את התחזיות המעודכנות לשיעורי האינפלציה עד למועד פרעון המכשיר הפיננסי ולקבוע את הערך בספרים של הנכס או ההתחייבות הפיננסית לפי שיעור הריבית האפקטיבי המקורי של המכשיר הפיננסי. התיאום של המכשיר הפיננסי יזקף לדוח רווח והפסד. טיפול חשבונאי זה מבוסס על האמור בסעיף AG8 לתקן 39.

ג. טיפול חשבונאי כפי שהיה מקובל עד היום.

בכוונת הוועדה המקצועית של המוסד לתקינה לפנות בסוגיה זו לוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) לקבלת עמדתם בנושא. בהתאם להנחיית המוסד לתקינה, המקובלת על רשות ניירות ערך, עד לקבלת עמדת IFRIC בנושא, ניתן ליישם כל אחת משלוש החלופות שתוארו לעיל.

הקבוצה בחרה בחלופה השלישית לפיה המכשירים הפיננסיים בדוחות הכספיים משוערכים בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

היה ועמדת ה-IFRIC תהא שלא ניתן להשתמש בחלופה בה בחרה הקבוצה, תידרש הקבוצה לבחון את משמעות החלטה כאמור על דוחותיה הכספיים והביאורים הנלווים להם, כפי שפורסמו ופורסמו עד קבלת ההחלטה, לפי התקינה הבינלאומית.

באור 29: - גילוי בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS)

1. (המשך)

9. זכויות מיעוט

על פי תקני ה-IFRS מוצגות זכויות המיעוט כפריט נפרד במסגרת ההון העצמי והרווח הנקי הינו הרווח הכולל של כלל בעלי המניות. לאור זאת, במועד המעבר ולתאריך הדוח, סווגו זכויות המיעוט בסך 36,408 אלפי ש"ח ובסך 42,553 אלפי ש"ח בהתאמה, והוצגו כפריט נפרד בהון העצמי. בנוסף, בוטל בשנת הדוח חלק המיעוט בתוצאות נטו של חברות מאוחדות בדוח רווח והפסד בסך 6,266 אלפי ש"ח בוטל.

10. מטבע פעילות

הקבוצה בחרה בהתאם להקלה בהוראות IFRS 1, לאפס את הפרשי התרגום המצטברים למועד המעבר.

11. במסגרת הוראות חוזר ביטוח 2007-1-3 (להלן – חוזר הקצבה) בדבר חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים ניתנה אפשרות לפרוס את ההפרש החיובי שחושב נכון ליום 31 בדצמבר 2006, בין ההפרשה לתשלום קצבה שחושבה עפ"י הוראות החוזר האמור לבין ההפרשה לתשלום קצבה אשר חושבה לפי השיטה וההנחות עליהן התבסס המבטח בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2006, החל מהרבעון האחרון של שנת 2006 ולא יאוחר מהרבעון הרביעי של שנת 2009.

בהתאם להוראות חוזר ביטוח 2008-1-1, עם המעבר לתקינה הבינלאומית, בדוחות הכספיים לשנת 2007 הערוכים בהתאם לתקינה הבינלאומית על חברת הביטוח להשלים את יתרת ההפרש החיובי ליום 31 בדצמבר 2006 בהשלמה מיידית אשר תבוצע כתיאום ליתרות הפתיחה של ההון העצמי ליום 1 בינואר 2007, או לאורך חיי הפוליסה שזוהי החלופה בה בחרה החברה.

מבדיקת העתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים ליום 31 בדצמבר, 2007 עולה כי לא נדרשת התאמה מהותית ליתרת העתודות כתוצאה מהמעבר לתקינה הבינלאומית.

12. השפעת השינויים שתוארו לעיל על יתרות מסים נדחים לקבל והתחייבויות בגין מסים נדחים

ליום 31 בדצמבר, 2007		ליום 1 בינואר, 2007		יתרה על פי התקינה הישראלית מיון מחייבים ויתרות חובה/זכאים ויתרות זכות הצגת מקרקעין להשכרה בהתאם למודל השווי ההוגן תביעות תלויות בביטוח כללי תשלום מבוסס מניות התחייבויות בגין הטבות לעובדים מדידת ניירות ערך בשווי הוגן יתרה על פי ה-IFRS
התחייבויות בגין מסים נדחים	מסים נדחים לקבל	התחייבויות בגין מסים נדחים	מסים נדחים לקבל	
198,873	10,762	161,590	13,151	
15,720	29,474	18,177	13,415	
-	-	5,868	-	
-	5,682	-	7,185	
-	9,547	-	9,403	
595	-	-	1,374	
247	-	2,221	-	
215,435	55,465	187,856	44,528	

באור 30: -

תמצית דוחות כספיים בערכים נומינליים היסטוריים לצורכי מס

א. החברה כוללת נתונים נומינליים היסטוריים לצורכי מס הכנסה בלבד.

ב. עיקרי המדיניות החשבונאית

הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, על בסיס המוסכמה של העלות ההיסטורית, ללא התחשבות בשינויים בכוח הקנייה הכללי של המטבע הישראלי.

ג. מאזני החברה

ליום 31 בדצמבר	
2006	2007
אלפי ש"ח מדווחים	

		<u>השקעות</u>
		השקעות בחברות מאוחדות:
		חברת ביטוח
		חברות אחרות
1,146,715	1,900,447	
222,654	190,914	
1,369,369	2,091,361	סך-הכל השקעות בחברות
16,017	14,643	ניירות ערך
27,049	63,605	מקרקעין
1,412,435	2,169,609	סך הכל השקעות
		<u>רכוש שוטף</u>
		חייבים ויתרות חובה
		מזומנים ושווי מזומנים
6,844	11,073	
41,120	43,059	
47,964	54,132	סך הכל רכוש שוטף
1,460,399	2,223,741	
		<u>הון עצמי</u>
		<u>התחייבויות לזמן ארוך</u>
		אגרות חוב
		הלוואה מבנק
		מסים נדחים
-	562,268	
13,926	10,736	
1,389	8,825	
15,315	581,829	
		<u>התחייבויות שוטפות</u>
		אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים
		זכאים ויתרות זכות
3,481	3,579	
3,213	15,855	
6,694	19,434	סך הכל התחייבויות שוטפות
1,460,399	2,223,741	

באור 30: - תמצית דוחות כספיים בערכים נומינליים היסטוריים לצורכי מס (המשך)

ד. דוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2005	2006	2007	
אלפי ש"ח מדווחים			
262,358	254,215	350,580	חלק החברה בתוצאות, נטו של חברות מוחזקות
2,548	1,942	15,151	הכנסות אחרות, נטו
929	14,546	(3,739)	הכנסות מימון, נטו
265,835	270,703	361,992	
2,159	2,431	2,687	הוצאות הנהלה וכלליות
263,676	268,272	359,305	
500	4,036	(321)	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
263,176	264,236	359,626	רווח נקי לשנה

באור 30: - תמצית דוחות כספיים בערכים נומינליים היסטוריים לצורכי מס (המשך)

ה. דוחות על השינויים בהון העצמי

הון מניות	קרנות הון	עודפים אלפי ש"ח	דיבידנד שהוכרז	סך - הכל
52,254	26,230	692,136	-	770,620
<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2005</u>				
-	5,961	-	-	5,961
436	4,770	-	-	5,206
5,806	183,286	-	-	189,092
-	(19)	-	-	(19)
-	697	-	-	697
-	9	-	-	9
-	-	(126,658)	51,478	(75,180)
-	-	263,176	-	263,176
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2005</u>				
58,496	220,934	828,654	51,478	1,159,562
3,079	104,296	-	-	107,375
-	(49)	-	-	(49)
-	-	(41,256)	(51,478)	(92,734)
-	-	264,236	-	264,236
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2006</u>				
-	-	18,273	-	18,273
-	148	-	-	148
-	(70)	-	-	(70)
-	-	(193,889)	-	(193,889)
-	-	359,626	-	359,626
<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2007</u>				
61,575	325,259	1,235,644	-	1,622,478

ו. הון המניות

1. להלן ההרכב:

רשום		מונפק ונפרע	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2007	2006	2007	2006
מספר המניות (אלפים)			
88,000	88,000	61,575	61,575

מניות רגילות
בנות 1 ש"ח כ"א

2. המניות רשומות למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח מאוחדת הרשומה בישראל, הנכללים בפירוט הנכסים וההתחייבויות, משקפים את הדיווח שלה למפקח הנערך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויות), התשס"א-2000 על תיקון בשנת 2004 (להלן - תקנות ההשקעה).

על-פי חוק הפיקוח ותקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984 (להלן - תקנות הפרדת חשבונות) על מבטח להחזיק בנפרד את נכסיו בביטוח חיים, ולנהל מערכת חשבונות נפרדת לנכסיו ולהתחייבויותיו שבביטוח חיים.

הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים נכללים בפירוט הנכסים וההתחייבויות בהתבסס על מערכת החשבונות הנפרדת המתנהלת על-ידי החברה בהתאם לתקנות הפרדת חשבונות.

לעומת זאת, לא חלה חובה על מבטח להחזיק בנפרד נכסים החופפים להתחייבויותיו בביטוח כללי מאלו החופפים להונו העצמי וליתר התחייבויותיו, ואין הוא חייב לנהל לגביהם מערכות חשבונות נפרדות.

תקנות ההשקעה קובעות מגבלות באשר ליחס שבין נכסים מסויימים לבין התחייבויות המבטח (לרבות הונו העצמי). אולם, אין כללים לייחוס נכסי המבטח כנגד התחייבויותיו הביטוחיות בביטוח כללי וכנגד הונו העצמי והתחייבויותיו האחרות, כל עוד השקעותיו הכוללות הינן במסגרת התקנות כאמור.

התפלגות הנכסים החופפים להתחייבויות						ליום 31 בדצמבר, 2007 (**)
התחייבויות אחרות	עודף הון	הון מינימלי מדרווחים	ביטוח כללי אלפי ש"ח	ביטוח חיים (*)	סה"כ הנכסים	נ כ ס י ם
-	54,115	109,738	84,463	340,440	588,756	השקעות מזומנים ושוי מזומנים ניירות ערך
-	-	514,866	193,061	1,121,300	1,829,227	תעודות התחייבות ממשלתיות:
-	-	-	3,017	18,899	21,916	סחירות בארץ
-	-	-	-	2,340,839	2,340,839	סחירות בחו"ל
45,910	-	-	1,023,209	1,537,843	2,606,962	אג"ח מיועדות - הסכמי "חץ"
-	-	-	113,964	169,830	283,794	תעודות התחייבות אחרות:
582	-	-	658,053	2,164,287	2,822,922	סחירות בארץ
-	-	-	37,571	129,022	166,593	סחירות בחו"ל
126,972	38,822	-	9,705	1,820,980	1,996,479	בלתי סחירות בארץ
61,379	-	-	281	776,795	838,455	בלתי סחירות בחו"ל
577	-	-	-	5,766	6,343	כתבי אופציה :
3,649	-	-	-	20,683	24,332	סחירים בארץ
1,096	-	-	50	6,497	7,643	בלתי סחירים בארץ
(457)	-	-	-	6,213	5,756	בלתי סחירים בחו"ל
2	-	-	-	421	423	אופציות:
(775)	-	-	-	(11,574)	(12,349)	סחירות בארץ
-	-	-	-	(6)	(6)	סחירות בחו"ל
-	-	-	-	128	128	בלתי סחירות בארץ
8,042	-	-	1,943	55,115	65,100	תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים:
7,270	-	5,008	-	55,451	67,729	סחירים בארץ
20,204	-	-	-	101,005	121,209	סחירים בחו"ל
22,801	-	3,672	1,654	138,983	167,110	קרנות השקעה:
18,952	-	-	1,017	-	19,969	בארץ
3,606	-	-	-	28,643	32,249	בחו"ל
-	-	60	706	249,719	250,485	קרנות נאמנות:
-	-	623	23,649	261,034	285,306	בארץ
-	-	-	119,875	728	120,603	בחו"ל
473	-	149,246	121,775	382,911	654,405	מובטחות במשכנתא
-	-	25,483	124,593	1,117,356	1,267,432	מובטחות בערבות בנקאית
-	-	11,291	3,597	25,820	40,708	מובטחות בבטחונות אחרים ולא מובטחות
4,600	-	104,709	-	550	109,859	פקדונות בבנקים
65,023	-	-	-	-	65,023	מקרקעין להשכרה
-	-	-	-	-	-	רכוש קבוע
-	-	-	-	-	-	בנייני משרד
-	-	-	-	-	-	רכוש קבוע אחר
-	-	-	-	-	-	סכומים לקבל
-	-	-	182,704	119,709	302,413	חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
-	-	-	438,927	28,485	467,412	חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח
1,164	-	-	22,649	1,337	25,150	חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות
-	-	-	427,322	91,780	519,102	חשבונות אחרים
-	-	-	7,553	45,613	53,166	פרמיות לגביה
77,262	-	-	31,240	2,561	111,063	חייבים אחרים:
118,760	-	444,527	-	38,808	602,095	מקדמות לסוכנים
-	-	-	143,419	-	143,419	אחרים
-	-	20,027	9,050	-	29,077	הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
189,981	159,887	462,588	-	-	812,456	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
-	5,395	-	-	-	5,395	הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי
777,073	258,219	1,851,838	3,785,047	13,193,971	19,866,148	הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואישפוז
777,073	258,219	1,851,838	3,785,047	13,193,971	19,866,148	נכסים בלתי מוחשיים
-	-	-	-	-	-	מסים נדחים
-	-	-	-	-	-	סה"כ נכסים
-	-	-	-	-	-	סה"כ הון והתחייבויות (לפי נספח 1)
-	-	-	-	-	-	יתרה בין סוגי ההתחייבויות

(*) פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים לפי סוגיהם ניתן בנפרד.

(**) כולל חברה שאוחדה לראשונה – שומרה ביטוח.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

נספח 1 - פירוט ההון וההתחייבויות לפי סוגיהן

ליום 31 בדצמבר, 2007 (**)

הון והתחייבויות	סה"כ ההון וההתחייבויות	ביטוח חיים (*)	ביטוח כללי	הון מינימלי	עודף הון	התחייבויות אחרות
אלפי ש"ח מדווחים						
הון עצמי	1,527,758	-	-	1,269,539	258,219	-
התחייבויות לזמן ארוך						
כתבי התחייבות נדחים והתחייבויות לבנקים	616,101	-	-	582,299	-	33,802
מסים נדחים	186,510	-	-	-	-	186,510
בשל סיום יחסי עובד-מעביד, נטו	6,516	-	-	-	-	6,516
עתודות ביטוח ותביעות תלויות						
עתודות ביטוח	13,669,947	12,730,848	939,099	-	-	-
תביעות תלויות	2,641,862	109,895	2,531,967	-	-	-
התחייבויות אחרות						
חברות ביטוח ותוכני ביטוח: פקדונות של מבטחי משנה חשבוניות אחרים	176,316	101,809	74,507	-	-	-
	61,496	41,147	20,314	-	-	35
הלוואה מהחברה האם	421,720	-	-	-	-	421,720
זכאים ויתרות זכות	557,922	210,272	219,160	-	-	128,490
סך-הכל הון והתחייבויות	19,866,148	13,193,971	3,785,047	1,851,838	258,219	777,073

(*) פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים לפי סוגיהם ניתן בנפרד.

(**) כולל חברה שאוחדה לראשונה – שומרה ביטוח.

ליום 31 בדצמבר, 2007

פוליסות משתתפות ברוחי השקעה	לא צמודות ונקובות בדולר	צמודות למדד המחירים לצרכן	סה"כ	נ כ ס י ם
אלפי ש"ח מדווחים				
321,259	19,181	-	340,440	<u>השקעות</u> מזומנים ושווי מזומנים ניירות ערך תעודות התחייבות ממשלתיות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל אג"ח מיועדות - הסכמי "חץ" תעודות התחייבות אחרות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל בלתי סחירות בארץ בלתי סחירות בחו"ל מניות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל בלתי סחירות בארץ בלתי סחירות בחו"ל כתבי אופציה: סחירים בארץ בלתי סחירים בארץ בלתי סחירים בחו"ל אופציות: סחירות בארץ סחירות בחו"ל בלתי סחירות בארץ תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים: סחירים בארץ סחירים בחו"ל קרנות השקעה: בארץ בחו"ל קרנות נאמנות בחו"ל הלוואות: כנגד פוליסות ביטוח חיים מובטחות במשכנתא מובטחות בערבות בנקאית מובטחות בבטחונות אחרים ולא מובטחות פקדונות בבנקים מקרקעין להשכרה ובנייני משרד <u>סכומים לקבל</u> חברות ביטוח ותווכני ביטוח: חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות חשבונות אחרים פרמיות לגביה חייבים ויתרות חובה: מקדמות לסוכנים אחרים <u>הוצאות רכישה נדחות</u>
1,092,359	28,941	-	1,121,300	
14,691	4,208	-	18,899	
159,295	-	2,181,544	2,340,839	
1,364,330	-	173,513	1,537,843	
166,431	3,399	-	169,830	
1,822,755	-	341,532	2,164,287	
128,192	830	-	129,022	
1,820,650	-	330	1,820,980	
775,742	1,053	-	776,795	
5,766	-	-	5,766	
19,692	991	-	20,683	
6,497	-	-	6,497	
6,213	-	-	6,213	
421	-	-	421	
(11,574)	-	-	(11,574)	
(6)	-	-	(6)	
128	-	-	128	
55,115	-	-	55,115	
55,451	-	-	55,451	
101,005	-	-	101,005	
138,983	-	-	138,983	
28,643	-	-	28,643	
167,121	-	82,598	249,719	
189,642	-	71,392	261,034	
568	-	160	728	
283,065	-	99,846	382,911	
560,806	-	556,550	1,117,356	
-	-	26,370	26,370	
118,708	-	1,001	119,709	
26,432	304	1,749	28,485	
-	-	1,337	1,337	
76,736	-	15,044	91,780	
45,613	-	-	45,613	
-	-	2,561	2,561	
16,742	175	21,891	38,808	
9,557,471	59,082	3,577,418	13,193,971	<u>סך-הכל נכסים</u>
9,557,471	59,082	3,577,418	13,193,971	<u>סך-הכל התחייבויות (ראה להלן)</u>
-	-	-	-	<u>מגיע ליתר עסקי החברה</u>

באורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר, 2007

פוליסות משתתפות ברוחי השקעה	לא צמודות ונקובות בדולר	צמודות למדד המחירים לצרכן	סה"כ	התחייבויות
אלפי ש"ח מדווחים				
				<u>עתודות ביטוח ותביעות תלויות</u>
9,216,140	53,381	3,461,327	12,730,848	עתודות ביטוח
95,301	5,701	8,893	109,895	תביעות תלויות
				<u>התחייבויות אחרות</u>
				חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
101,809	-	-	101,809	פקדונות של מבטחי משנה
-	-	41,147	41,147	חשבונות אחרים
144,221	-	66,051	210,272	
				זכאים ויתרות זכות
9,557,471	59,082	3,577,418	13,193,971	סך-הכל התחייבויות

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים.

ליום 31 בדצמבר, 2006

התפלגות הנכסים החופפים להתחייבויות						נ כ ס י ם
התחייבויות אחרות	עודף הון	הון מינימלי	ביטוח כללי	ביטוח חיים (*)	סה"כ הנכסים	
אלפי ש"ח מדווחים						
13,046	-	-	23,419	280,271	316,736	השקעות
						מזומנים ושווי מזומנים
						ניירות ערך
						תעודות התחייבות ממשלתיות:
67,560	-	326,546	196,325	1,392,688	1,983,119	סחירות בארץ
-	-	-	3,026	19,910	22,936	סחירות בחו"ל
-	-	-	-	2,360,762	2,360,762	אג"ח מיועדות - הסכמי "חץ"
						תעודות התחייבות אחרות:
-	-	8,869	439,139	966,560	1,414,568	סחירות בארץ
-	-	-	117,618	105,417	223,035	סחירות בחו"ל
-	-	-	477,458	1,676,751	2,154,209	בלתי סחירות בארץ
-	-	-	29,773	72,971	102,744	בלתי סחירות בחו"ל
						מניות:
7,317	-	-	154,236	1,553,746	1,715,299	סחירות בארץ
-	-	-	68,248	740,769	809,017	סחירות בחו"ל
-	-	-	634	14,011	14,645	בלתי סחירות בארץ
-	-	-	343	908	1,251	בלתי סחירות בחו"ל
						כתבי אופציה :
29	-	-	2,252	5,878	8,159	סחירים בארץ
-	-	-	57	(1,977)	(1,920)	סחירים בחו"ל
-	-	-	1	12,817	12,818	בלתי סחירים בארץ
-	-	-	3,093	26,566	29,659	תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים
						קרנות הון סיכון:
-	-	-	6,063	52,211	58,274	בארץ
-	-	-	11,006	46,122	57,128	בחו"ל
-	-	-	10,014	67,713	77,727	קרנות נאמנות בחו"ל
						הלוואות
-	-	-	-	254,320	254,320	כנגד פוליסות ביטוח חיים
-	-	-	16,004	354,986	370,990	מובטחות במשכנתא
-	-	-	62,500	954	63,454	מובטחות בערבות בנקאית
-	-	92,299	39,554	209,153	341,006	מובטחות בבטחונות אחרים ולא מובטחות
-	-	-	66,121	1,253,849	1,319,970	פקדונות בבנקים
-	-	-	-	(** 18,280)	(** 18,280)	מקרקעין להשכרה
						רכוש קבוע
-	-	48,763	43,769	(** 1,472)	(** 94,004)	בנייני משרד
(* 6,380)	-	(** 43,972)	-	-	(** 50,352)	רכוש קבוע אחר
						סכומים לקבל
						חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
-	-	-	138,807	108,880	247,687	חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח
-	-	-	393,539	23,983	417,522	חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות
-	-	-	41,472	2,815	44,287	חשבוניות אחרים
-	-	-	332,285	69,274	401,559	פרמיות לגביה
						חייבים אחרים:
-	-	-	4,822	47,400	52,222	מקדמות לסוכנים
(** 7,428)	-	-	75,578	384	(** 83,390)	אחרים
						הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
111,749	78,060	379,614	-	55,704	625,127	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
-	-	-	102,888	-	102,888	הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי
-	-	21,075	8,811	-	29,886	הוצאות רכישה נדחות בביטוח
(* 103,206)	-	(** 566,929)	-	-	(** 670,135)	מפני מחלות ואישפוז
411	8,642	-	-	-	9,053	נכסים בלתי מוחשיים
						מסים נדחים
317,126	86,702	1,488,067	2,868,855	11,795,548	16,556,298	סה"כ נכסים
317,126	86,702	1,488,067	2,868,855	11,795,548	16,556,298	סה"כ הון והתחייבויות (לפי נספח 1)
-	-	-	-	-	-	יתרה בין סוגי ההתחייבויות

(*) פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים לפי סוגיהם ניתן בנפרד.
 (**) סווג מחדש.

נספח 1 - פירוט ההון וההתחייבויות לפי סוגיהן

ליום 31 בדצמבר, 2006

הון והתחייבויות	סה"כ ההון וההתחייבויות	ביטוח חיים (*)	ביטוח כללי	הון מינימלי	עודף הון	התחייבויות אחרות
אלפי ש"ח מדווחים						
<u>הון עצמי</u>	1,190,654	-	-	1,103,952	86,702	-
<u>התחייבויות לזמן ארוך</u>						
כתבי התחייבות נדחים	411,703 (**)	-	-	384,115	-	27,588 (**)
מסים נדחים	156,544	-	-	-	-	156,544
בשל סיום יחסי עובד-מעביד	4,599 (**)	-	-	-	-	4,599 (**)
<u>עתודות ביטוח ותביעות תלויות</u>						
עתודות ביטוח	11,919,394	11,244,048	675,346	-	-	-
עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל	141,358	141,358	-	-	-	-
תביעות תלויות	2,077,487	103,489	1,973,998	-	-	-
<u>התחייבויות אחרות</u>						
חברות ביטוח ותוכני ביטוח:						
פקדונות של מבטחי משנה	175,809	111,745	64,064	-	-	-
חשבונות אחרים	47,061	33,157	13,904	-	-	-
זכאים ויתרות זכות	431,689 (**)	161,751	141,543	-	-	128,395 (**)
<u>סך-הכל הון והתחייבויות</u>	<u>16,556,298</u>	<u>11,795,548</u>	<u>2,868,855</u>	<u>1,488,067</u>	<u>86,702</u>	<u>317,126</u>

(*) פירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים לפי סוגיהם ניתן בנפרד.

(**) סווג מחדש.

ליום 31 בדצמבר, 2006

פוליסות משתתפות ברווחי השקעה	לא צמודות ונקובות בדולר	צמודות למדד המחירים לצרכן	סה"כ	נ כ ס י ם
אלפי ש"ח מדווחים				
258,052	18,078	4,141	280,271	<u>השקעות</u>
				מזומנים ושווי מזומנים
				ניירות ערך
				תעודות התחייבות ממשלתיות:
1,343,702	29,353	19,633	1,392,688	סחירות בארץ
15,282	4,628	-	19,910	סחירות בחו"ל
146,357	-	2,214,405	2,360,762	אג"ח מיועדות - הסכמי "חץ"
				תעודות התחייבות אחרות:
844,113	1,632	120,815	966,560	סחירות בארץ
104,565	852	-	105,417	סחירות בחו"ל
1,378,924	7,473	290,354	1,676,751	בלתי סחירות בארץ
69,343	3,628	-	72,971	בלתי סחירות בחו"ל
				מניות:
1,553,746	-	-	1,553,746	סחירות בארץ
738,292	368	2,109	740,769	סחירות בחו"ל
14,011	-	-	14,011	בלתי סחירות בארץ
908	-	-	908	בלתי סחירות בחו"ל
				כתבי אופציה:
5,878	-	-	5,878	סחירים בארץ
(1,977)	-	-	(1,977)	סחירים בחו"ל
12,817	-	-	12,817	בלתי סחירים בארץ
26,566	-	-	26,566	תעודות סל ומכשירים עוקבי מדדים
				קרנות הון סיכון:
52,211	-	-	52,211	בארץ
46,122	-	-	46,122	בחו"ל
67,713	-	-	67,713	קרנות נאמנות בחו"ל
				הלוואות:
169,972	-	84,348	254,320	כנגד פוליסות ביטוח חיים
260,182	-	94,804	354,986	מובטחות במשכנתא
665	-	289	954	מובטחות בערבות בנקאית
135,239	-	73,914	209,153	מובטחות בבטחונות אחרים ולא מובטחות
705,721	-	548,128	1,253,849	פקדונות בבנקים
-	-	(*) 18,280	(*) 18,280	מקרקעין להשכרה
				<u>רכוש קבוע</u>
-	-	(*) 1,472	(*) 1,472	בנייני משרד
				<u>סכומים לקבל</u>
				חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
108,880	-	-	108,880	חלקם של מבטחי משנה בעתודות ביטוח
21,351	422	2,210	23,983	חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות
-	-	2,815	2,815	חשבונות אחרים
53,326	-	15,948	69,274	פרמיות לגביה
				חייבים ויתרות חובה:
47,400	-	-	47,400	מקדמות לסוכנים
-	-	384	384	אחרים
31,087	211	24,406	55,704	<u>הוצאות רכישה נדחות</u>
8,210,448	66,645	3,518,455	11,795,548	<u>סך-הכל נכסים</u>
8,210,448	66,645	3,518,455	11,795,548	<u>סך-הכל התחייבויות (ראה להלן)</u>
-	-	-	-	<u>מגיע ליתר עסקי החברה</u>
				<u>התחייבויות</u>
				<u>עתודות ביטוח ותביעות תלויות</u>
7,788,200	49,679	3,406,169	11,244,048	עתודות ביטוח
125,033	9,467	6,858	141,358	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
81,752	7,499	14,238	103,489	תביעות תלויות
				<u>התחייבויות אחרות</u>
				חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
111,745	-	-	111,745	פקדונות
-	-	33,157	33,157	חשבונות אחרים
103,718	-	58,033	161,751	זכאים ויתרות זכות
8,210,448	66,645	3,518,455	11,795,548	סך-הכל התחייבויות
				(*) סווג מחדש.

א. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי החשיפה לסיכוני ריבית

מאוחד				ליום 31 בדצמבר, 2007	
משתתפות ברוחי השקעות (2)	סך הכל ללא משתתפות ברוחים השקעות	הון עצמי ביטוח כללי והתחייבויות לא ביטוחיות אלפי ש"ח מדווחים	ביטוח חיים ללא משתתפות ברוחי השקעות (3)	הערות	
				1	<u>נכסים עם סיכון ריבית ישיר</u>
159,295	2,181,544	-	2,181,544		אגרות חוב מיועדות (ח"ץ)
5,229,154	3,812,439	3,006,021	806,419		הלוואות ואגרות חוב אחרות
560,806	706,626	150,076	556,550		פקדונות בבנקים
1,679	(134)	(134)	-	4	נגזרים פיננסיים
					חלקם של מבטחי משנה בהתחייבויות
145,140	624,685	621,631	3,054		ביטוחיות
122,349	520,042	501,100	18,942		אחרים
6,218,423	7,845,202	4,278,693	3,566,509		סה"כ
3,339,048	2,463,475	2,393,484	69,991	5	<u>נכסים ללא סיכון ריבית ישיר</u>
9,557,471	10,308,677	6,672,177	3,636,500		סה"כ נכסים
					<u>התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר</u>
-	7,000,368	3,471,066	3,529,302	6	התחייבויות ביטוחיות
-	1,045,729	1,045,729	-		אשראי לזמן ארוך
101,809	146,024	104,877	41,147		אחרות
101,809	8,192,121	4,621,672	3,570,449		סה"כ
				7	<u>התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר</u>
9,311,441	-	-	-		התחייבויות ביטוחיות
144,221	588,798	522,747	66,051		אחרות
-	1,527,758	1,527,758	-		הון עצמי
9,455,662	2,116,556	2,050,505	66,051		סה"כ
9,557,471	10,308,677	6,672,177	3,636,500		סה"כ הון עצמי והתחייבויות

א. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי החשיפה לסיכוני ריבית (המשך)

מאוחד				ליום 31 בדצמבר, 2006	
משתתפות ברוחי השקעות (2)	סך הכל ללא משתתפות ברוחים השקעות	הון עצמי ביטוח כללי והתחייבויות לא ביטוחיות אלפי ש"ח מדווחים	ביטוח חיים ללא משתתפות ברוחי השקעות (3)	הערות	
				1	<u>נכסים עם סיכון ריבית ישיר</u>
146,357	2,214,405	-	2,214,405		אגרות חוב מיועדות (ח"ע)
4,321,992	2,608,390	1,876,671	731,719		הלוואות ואגרות חוב אחרות
705,721	614,249	66,121	548,128		פקדונות בבנקים
16,718	2,339	2,339	-	4	נגזרים פיננסיים
					חלקם של מבטחי משנה בהתחייבויות
130,231	534,978	532,346	2,632		ביטוחיות
100,726	480,472	(*) 461,325	19,147		אחרים
5,421,745	6,454,833	2,938,802	3,516,031		סה"כ
2,788,703	1,891,017	1,821,948	69,069	5	<u>נכסים ללא סיכון ריבית ישיר</u>
8,210,448	8,345,850	4,760,750	3,585,100		סה"כ נכסים
					<u>התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר</u>
-	6,126,929	2,649,344	3,477,585	6	התחייבויות ביטוחיות
-	411,703	(*) 411,703	-		אשראי לזמן ארוך
215,463	348,338	257,148	91,190		אחרות
215,463	6,886,970	3,318,195	3,568,775		סה"כ
				7	<u>התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר</u>
7,869,952	-	-	-		התחייבויות ביטוחיות
125,033	268,226	251,901	16,325		אחרות
-	1,190,654	1,190,654	-		הון עצמי
7,994,985	1,458,880	1,442,555	16,325		סה"כ
8,210,448	8,345,850	4,760,750	3,585,100		סה"כ הון עצמי והתחייבויות

(*) סווג מחדש.

א. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי סיכוני ריבית (המשך)

הערות

1. סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן של הנכס או ההתחייבות הפיננסית. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן. תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים, אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.
2. משתתפות ברווחי השקעות - ההשקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים מנוהלות בתיקי השקעה נפרדים מיתר עסקי מנורה ביטוח. על-פי תנאי הפוליסות (למעט פוליסות שהונפקו החל משנת 2004, שסכומי הצבירה בהם מהווים כ-18.7% מסך ההתחייבויות הביטוחיות של פוליסות משתתפות ברווחים ליום 31 בדצמבר, 2007 ובגין מנוכים דמי ניהול בשיעורים קבועים מסך הצבירה) מנורה ביטוח זוקפת למבוטחים את מלוא התשואה המושגת בתיקי ההשקעה, בניכוי דמי ניהול קבועים ובניכוי דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לשנת הדוח. בפוליסות אלו לא קיימת למנורה ביטוח חשיפה ישירה בגין שינויים בריבית. יחד עם זאת, תנודתיות בשיעורי הריבית תביא לתנודתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים ולדמי הניהול המנוכים מהם.
3. בביטוח חיים ללא פוליסות משתתפות ברווחי השקעות, עיקרו של תיק ביטוח החיים הינו בגין פוליסות מבטיחות תשואה המגובות באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על-ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך, קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. ליום 31 בדצמבר, 2007 כיסו אגרות החוב המיועדות כ-61% מכלל ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים בתוכניות אלו. בגין יתר השקעות של מנורה ביטוח במסגרת עסקי ביטוח חיים, קיימת חשיפה לשערי ריבית שישירו בעת מיחזור ההשקעות אשר התזרים בגין שונה מאורך החיים והתזרים הצפוי של ההתחייבויות הביטוחיות.
4. נגזרים פיננסיים - פעילות מנורה ביטוח בנגזרים פיננסיים הינה במסגרת מדיניות ההשקעות הכוללת ואינה בגדר פעילות גידור. הערך במאזן נקבע על בסיס השווי ההוגן של הנכסים ואינו מייצג את החשיפה במונחי נכסי הבסיס.
5. נכסים אחרים שאין להם סיכון ריבית ישיר - כוללים מניות, מוצרים מובנים ונגזרים פיננסיים לסוגיהם, קרנות השקעה וגידור, רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה, הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר, וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שמשך החיים הממוצע שלהם (מח"מ) עד חודש אחד, ולפיכך סיכון הריבית בגיןם אינו מהותי (מזומנים ושווי מזומנים).
6. התחייבויות ביטוחיות כוללות עתודות ביטוח ותביעות תלויות.
7. התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות: הון עצמי, מסים נדחים, עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל ואת קבוצת ההתחייבויות האחרות שבמאזן המאוחד של מנורה ביטוח שהמח"מ שלהן אינו עולה על חצי שנה.
8. בניתוח הסיכונים והחשיפות לשינויים בשערי הריבית, יש להביא בחשבון את התפלגות כלל הנכסים וההתחייבויות לפי מועדי פרעון, על בסיס תנאים חוזיים ו/או תחזיות ובהתחשב בתזרימי המזומנים הצפויים בגין פוליסות שבתוקף וחדשות. לחברה מנהל סיכונים שבין תפקידיו לסייע להנהלה להעריך את הנושא בכללותו.

ב. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

מאוחד						
סה"כ	השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברוחי השקעות	פרטים לא כספיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו אלפי ש"ח מדווחים	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
						ליום 31 בדצמבר, 2007:
588,756	321,259	-	43,444	-	224,053	מזומנים ושווי מזומנים ניירות ערך
						תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה במניות:
4,365,463	2,409,589	-	47,189	1,525,907	382,778	סחירות בישראל
5,331,050	2,110,242	-	55,972	3,110,759	54,077	בלתי סחירות
288,539	169,403	-	119,136	-	-	סחירות מחוץ לישראל
						תעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות:
70,726	47,100	-	4,168	19,458	-	בישראל
17,171	11,719	-	5,452	-	-	מחוץ לישראל
						מניות:
2,068,625	1,875,765	174,135	7,046	-	11,679	סחירות בישראל
30,260	25,458	4,802	-	-	-	בלתי סחירות
898,857	831,193	67,664	-	-	-	סחירות מחוץ לישראל
52,218	28,643	23,575	-	-	-	יחידות השתתפות בקרנות נאמנות
288,319	239,988	48,331	-	-	-	קרנות השקעה לא סחירות
13,822	13,131	691	-	-	-	כתבי אופציה לרכישת מניות
(12,227)	(11,452)	(775)	-	-	-	מכשירים פיננסיים נגזרים
1,310,799	640,396	-	11,398	476,053	182,952	הלוואות
1,267,432	560,806	-	17,741	685,717	3,168	פקדונות
40,708	-	40,708	-	-	-	מקרקעין להשכרה
109,859	-	109,859	-	-	-	בנייני משרדים
65,023	-	65,023	-	-	-	רכוש קבוע אחר
1,478,306	267,489	953	552	442,209	767,103	סכומים לקבל
1,592,442	16,742	1,575,700	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
19,866,148	9,557,471	2,110,666	312,098	6,260,103	1,625,810	סה"כ נכסים
						הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים
616,101	-	-	-	616,101	-	התחייבויות ביטוחיות
16,311,809	9,311,441	-	27,375	3,470,220	3,502,773	התחייבויות אחרות
1,410,480	246,030	255	135,405	432,422	596,368	הון
1,527,758	-	1,527,758	-	-	-	
19,866,148	9,557,471	1,528,013	162,780	4,518,743	4,099,141	סה"כ התחייבויות והון
-	-	582,653	149,317	1,741,360	(2,473,331)	עודף (גרעון) ליום 31 בדצמבר, 2007

ב. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

מאוחד						
סה"כ	השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברוחי השקעות	פרטים לא כספיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
אלפי ש"ח מדווחים						
						ליום 31 בדצמבר, 2006:
316,736	258,052	-	245	-	58,439	מזומנים ושווי מזומנים ניירות ערך
						תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה במניות:
3,320,082	2,141,800	-	23,414	892,415	262,453	סחירות בישראל
4,589,264	1,572,557	-	52,989	2,938,917	24,801	בלתי סחירות
224,515	105,162	-	119,353	-	-	סחירות מחוץ לישראל
						תעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות:
106,062	68,087	-	-	37,975	-	בישראל
21,456	14,685	-	6,771	-	-	מחוץ לישראל
						מניות:
1,715,295	1,553,741	161,554	-	-	-	סחירות בישראל
15,896	14,919	977	-	-	-	בלתי סחירות
838,676	764,858	73,818	-	-	-	סחירות מחוץ לישראל
						יחידות השתתפות בקרנות נאמנות
18,994	16,072	2,922	-	-	-	קרנות השקעה לא סחירות
174,135	149,974	24,161	-	-	-	כתבי אופציה לרכישת מניות
24,690	21,598	3,092	-	-	-	מכשירים פיננסיים נגזרים
(5,633)	(4,880)	(753)	-	-	-	הלוואות
1,029,770	566,058	-	-	463,712	-	פקדונות
1,319,970	705,721	-	-	614,249	-	מקרקעין להשכרה
18,280	-	(*) 18,280	-	-	-	בנייני משרדים
94,004	-	(*) 94,004	-	-	-	רכוש קבוע אחר
50,352	-	(*) 50,352	-	-	-	סכומים לקבל
1,248,516	230,957	-	-	(*) 348,233	(*) 669,326	הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר
1,435,238	31,087	(*) 1,403,740	-	-	411	
16,556,298	8,210,448	1,832,147	202,772	5,295,501	1,015,430	סה"כ נכסים
						הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים
411,703	-	-	-	(*) 411,703	-	התחייבויות ביטוחיות
14,138,239	7,994,985	-	18,792	3,427,265	2,697,197	התחייבויות אחרות
815,702	215,463	-	-	-	600,239	הון
1,190,654	-	1,190,654	-	-	-	
16,556,298	8,210,448	1,190,654	18,792	3,838,968	3,297,436	סה"כ התחייבויות והון
-	-	641,493	183,980	1,456,533	(2,282,006)	עודף (גרעון) ליום 31 בדצמבר, 2006
						(*) סווג מחדש

ב. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

פרוט הרכב הנכסים (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) לפי בסיסי הצמדה

מאוחד				
31 בדצמבר, 2007				
לא צמוד	צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	פרטים לא כספיים ואחרים	סה"כ
אלפי ש"ח מדווחים				
284,419	-	36,840	-	321,259
מזומנים ושווי מזומנים				
431,553	660,806	14,691	-	1,107,050
78,061	1,247,423	205,277	-	1,530,761
נכסים סחירים:				
אגרות חוב ממשלתיות				
אגרות חוב אחרות				
-	-	-	1,875,765	1,875,765
מניות והשקעות אחרות מונפקות / נסחרות בישראל				
-	-	-	859,836	859,836
מניות והשקעות אחרות מונפקות / נסחרות בחו"ל				
66,226	1,891,753	152,263	-	2,110,242
-	1,201,202	-	-	1,201,202
-	-	-	106,771	106,771
-	-	-	158,675	158,675
השקעה (התחייבות) נטו בגין מכשירים נגזרים				
190,753	76,736	-	16,742	284,231
נכסים אחרים				
1,051,012	5,77,920	409,071	3,019,468	9,557,471
סך-כל הנכסים				
-	-	-	(85,933)	(85,933)
חשיפה נטו בגין מכשירים נגזרים במונחי נכס בסיס				

ב. פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

פרוט הרכב הנכסים (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) לפי בסיסי הצמדה (המשך)

מאוחד					
31 בדצמבר, 2006					
סה"כ	פרטים לא		צמוד למדד	לא צמוד	
	כספיים ואחרים	צמוד למטבע חוץ			
אלפי ש"ח מדווחים					
258,052	-	-	-	258,052	מזומנים ושווי מזומנים
					נכסים סחירים:
1,358,983	-	15,282	639,787	703,914	אגרות חוב ממשלתיות
948,684	-	145,337	775,129	28,218	אגרות חוב אחרות
					מניות והשקעות אחרות
1,553,740	1,553,740	-	-	-	מונפקות / נסחרות בישראל
					מניות והשקעות אחרות
780,930	780,930	-	-	-	מונפקות / נסחרות בחו"ל
					נכסים בלתי סחירים:
1,594,624	-	102,313	1,454,687	37,624	אגרות חוב
1,271,780	-	-	1,271,780	-	הלוואות ופקדונות בבנקים
					מניות והשקעות אחרות
66,222	66,222	-	-	-	בישראל
98,671	98,671	-	-	-	מניות והשקעות אחרות בחו"ל
					השקעה (התחייבות) נטו בגין מכשירים נגזרים
16,718	16,718	-	-	-	מכשירים נגזרים
262,044	31,087	-	(*) 53,326	(*) 177,631	נכסים אחרים
8,210,448	2,547,368	262,932	4,194,709	1,205,439	סך-כל הנכסים
					חשיפה נטו בגין מכשירים נגזרים במונחי נכס בסיס
185,610	185,610	-	-	-	

ג. מידע בדבר סיכון האשראי ליום 31 בדצמבר, 2007:

מאוחד							רמת הדירוג בישראל
ס"כ	משתתפות ברווחים	סה"כ ללא משתתפות ברווחים	לא מדורג אלפי ש"ח מדווחים	דירוג נמוך מ-BBB	BBB- עד A+	AA- ומעלה	
584,077	321,259	262,818	-	-	-	262,818	נכסים בישראל
1,255,605	560,806	694,799	966	-	24,131	669,702	מזומנים ושווי מזומנים
2,340,839	159,295	2,181,544	-	-	-	2,181,544	פקדונות בבנקים
1,829,227	1,092,359	736,868	-	-	-	736,868	אג"ח מדינה לא סחירות
2,606,962	1,364,330	1,242,632	192,899	-	257,120	292,613	אג"ח מדינה סחירות
2,822,922	1,822,755	1,000,167	21,091	-	294,722	684,355	אג"ח אחרות סחירות
9,599,950	4,438,739	5,161,211	213,990	-	551,842	4,395,379	אג"ח אחרות לא סחירות
285,306	189,642	95,664	95,664	-	-	-	סה"כ אגרות חוב
250,485	167,121	83,364	83,364	-	-	-	הלוואות מובטחות במשכנתא
775,008	283,633	491,375	404,409	-	42,389	44,577	הלוואות כנגד פוליסות ביטוח חיים
1,310,799	640,396	670,403	583,437	-	42,389	44,577	הלוואות אחרות
1,128	1,264	(136)	-	-	-	(136)	סה"כ הלוואות
735,509	122,945	612,564	611,748	-	-	816	נגזרים
13,487,068	6,085,409	7,401,659	1,410,141	-	618,362	5,373,156	נכסים אחרים בישראל
							סה"כ נכסים בישראל
ס"כ	משתתפות ברווחים	סה"כ ללא משתתפות ברווחים	לא מדורג אלפי ש"ח מדווחים	דירוג נמוך מ-BBB	BBB- ועד +BBB	A- ומעלה	רמת הדירוג בחו"ל
788,721	144,544	644,177	53,924	-	54,362	535,891	מבטחי משנה
489,224	309,729	179,495	5,445	17,803	8,249	147,998	נכסים אחרים בחו"ל
1,277,945	454,273	823,672	59,369	17,803	62,611	683,889	סה"כ נכסים בחו"ל
14,765,013	6,539,682	8,225,331	1,469,510	17,803	680,973	6,057,045	סה"כ נכסים הנושאים סיכון אשראי
5,101,135	3,017,789	2,083,346					סה"כ נכסים ללא סיכון אשראי
19,866,148	9,557,471	10,308,677					סה"כ הערות

- (1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מידרוג". נתוני חברת הדירוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים.
- (2) הדירוג בחו"ל נקבע בעיקר לפי חברת הדירוג S & P.
- (3) קיים שוני בין רמת הדירוג בארץ לזה של חו"ל.
- (4) הדירוג בארץ כולל נכסים המדורגים בדירוג פנימי בסך כ- 39,676 אלפי ש"ח.

ג. מידע בדבר סיכון האשראי ליום 31 בדצמבר, 2006: (המשך)

מאוחד							רמת הדירוג בישראל
סה"כ	משתתפות ברווחים	סה"כ ללא משתתפות ברווחים	לא מדורג	דירוג נמוך מ- BBB-	BBB- עד A+	AA- ומעלה	
אלפי ש"ח מדווחים							נכסים בישראל מזומנים ושזוי מזומנים
316,736	258,052	58,684	12,766	-	-	45,918	פקדונות בבנקים
1,319,970	705,721	614,249	20,326	-	16,539	577,384	אג"ח מדינה לא סחירות
2,360,762	146,357	2,214,405	-	-	-	2,214,405	אג"ח מדינה סחירות
1,983,119	1,343,702	639,417	-	-	-	639,417	אג"ח אחרות סחירות
1,414,568	844,113	570,455	82,029	-	97,411	391,015	אג"ח אחרות לא סחירות
2,154,209	1,378,924	775,285	26,532	-	169,761	578,992	סה"כ אגרות חוב
7,912,658	3,713,096	4,199,562	108,561	-	267,172	3,823,829	הלוואות מובטחות במשכנתא
370,990	260,182	110,808	110,808	-	-	-	הלוואות כנגד פוליסות ביטוח חיים
254,320	169,972	84,348	84,348	-	-	-	הלוואות אחרות
404,460	135,904	268,556	164,380	-	3,045	101,131	סה"כ הלוואות
1,029,770	566,058	463,712	359,536	-	3,045	101,131	נגזרים
19,057	16,718	2,339	2,339	-	-	-	נכסים אחרים בישראל
560,751	101,275	459,476	459,476 (*)	-	-	-	סה"כ נכסים בישראל
11,158,942	5,360,920	5,798,022	963,004	-	286,756	4,548,262	
סה"כ	משתתפות ברווחים	סה"כ ללא משתתפות ברווחים	לא מדורג	דירוג נמוך מ- BBB-	BBB- ועד +BBB	A- ומעלה	רמת הדירוג בחו"ל
אלפי ש"ח מדווחים							מבטחי משנה
703,072	129,683	573,389	83,150	-	14,876	475,363	נכסים אחרים בחו"ל
348,716	189,190	159,526	11,098	4,415	14,637	129,376	סה"כ נכסים בחו"ל
1,051,788	318,873	732,915	94,248	4,415	29,513	604,739	סה"כ נכסים הנושאים סיכון אשראי
12,210,730	5,679,793	6,530,937	1,057,252	4,415	316,269	5,153,001	סה"כ נכסים ללא סיכון אשראי
4,345,568	2,530,655	1,814,913					סה"כ
16,556,298	8,210,448	8,345,850					

(*) סווג מחדש.

הערות

- (1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מידרוג". נתוני חברת הדירוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים.
- (2) הדירוג בחו"ל נקבע בעיקר לפי חברת הדירוג S & P.
- (3) קיים שוני בין רמת הדירוג בארץ לזה של חו"ל.

ג. מידע בדבר סיכון אשראי ליום 31 בדצמבר, 2007: (המשך)

סיכון אשראי עבור נכסים בארץ (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) - במאוחד

רמת הדירוג בישראל	AA- ומעלה	BBB- עד +A	דירוג נמוך מ- BBB- אלפי ש"ח מדווחים	לא מדורג	סך-הכל
מזומנים ושווי מזומנים	321,259	-	-	-	321,259
נכסים סחירים:					
אגרות חוב ממשלתיות	1,092,359	-	-	-	1,092,359
אגרות חוב אחרות	838,555	329,374	-	196,401	1,364,330
מניות והשקעות אחרות	-	-	-	1,875,765	1,875,765
	1,930,914	329,374	-	2,072,166	4,332,454
נכסים בלתי סחירים:					
אגרות חוב ממשלתיות	159,295	-	-	-	159,295
אגרות חוב אחרות	1,164,844	629,531	-	28,380	1,822,755
הלוואות ופקדונות בבנקים	880,253	190,839	-	130,110	1,201,202
מניות והשקעות אחרות	-	-	-	106,771	106,771
	2,204,392	820,370	-	265,261	3,290,023
השקעה נטו בגין מכשירים נגזרים	-	-	-	1,264	1,264
נכסים אחרים	-	-	-	139,687	139,687
סך-כל הנכסים בישראל	4,456,565	1,149,744	-	2,478,378	8,084,687
השפעת מכשירים נגזרים במונחי נכס בסיס	-	-	-	(85,933)	(85,933)
סך-הכל נכסים	4,456,565	1,149,744	-	2,392,445	7,998,754
השקעות המדורגות בדירוג פנימי	397,097	70,020	-	-	467,117

סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) - במאוחד

רמת הדירוג בחו"ל	A- ומעלה	BBB- עד +A	נמוך מ- BBB- אלפי ש"ח מדווחים	לא מדורג	סך-הכל
נכסים סחירים:					
אגרות חוב ממשלתיות	14,691	-	-	-	14,691
אגרות חוב אחרות	92,457	23,736	38,520	11,718	166,431
מניות והשקעות אחרות	-	-	-	859,836	859,836
	107,148	23,736	38,520	871,554	1,040,958
נכסים בלתי סחירים:					
אגרות חוב אחרות	34,720	-	93,472	-	128,192
מניות והשקעות אחרות	-	-	-	158,875	158,675
	34,720	-	93,472	158,675	286,867
התחייבות נטו בגין מכשירים נגזרים	-	-	-	415	415
נכסים אחרים	144,236	-	-	308	144,544
סך-הכל נכסים בחו"ל	286,104	23,736	131,992	1,030,952	1,472,784
סך-הכל הנכסים בישראל ובחו"ל					9,557,471

ג. מידע בדבר סיכון אשראי ליום 31 בדצמבר, 2006: (המשך)

סיכון אשראי עבור נכסים בארץ (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) - במאוחד

רמת הדירוג בישראל	AA- ומעלה	BBB- עד +A	דירוג נמוך מ-BBB ש"ח מדווחים	לא מדורג	סך-הכל
מזומנים ושווי מזומנים	258,052	-	-	-	258,052
נכסים סחירים:					
אגרות חוב ממשלתיות	1,343,702	-	-	-	1,343,702
אגרות חוב אחרות	610,369	128,301	-	105,443	844,113
מניות והשקעות אחרות	-	-	-	1,553,745	1,553,745
	1,954,071	128,301	-	1,659,188	3,741,560
נכסים בלתי סחירים:					
אגרות חוב ממשלתיות	146,357	-	-	-	146,357
אגרות חוב אחרות	939,618	392,428	-	46,878	1,378,924
הלוואות ופקדונות בבנקים	1,165,924	51,063	-	54,792	1,271,779
מניות והשקעות אחרות	-	-	-	66,222	66,222
	2,251,899	443,491	-	167,892	2,863,282
השקעה נטו בגין מכשירים נגזרים	-	-	-	18,695	18,695
נכסים אחרים	-	-	-	132,362	132,362
סך-כל הנכסים בישראל	4,464,022	571,792	-	1,978,137	7,013,951
השפעת מכשירים נגזרים במונחי נכס בסיס	-	-	-	-	-
סך-הכל נכסים	4,464,022	571,792	-	1,978,137	7,013,951
השקעות המדורגות בדירוג פנימי	-	-	-	-	-

סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל (החופפים לפוליסות משתתפות ברווחים) - במאוחד

רמת הדירוג בחו"ל	A- ומעלה	BBB- עד +A	נמוך מ-BBB ש"ח מדווחים	לא מדורג	סך-הכל
נכסים סחירים:					
אגרות חוב ממשלתיות	15,282	-	-	-	15,282
אגרות חוב אחרות	53,737	24,701	18,095	8,032	104,565
מניות והשקעות אחרות	-	-	-	780,930	780,930
	69,019	24,701	18,095	788,962	900,777
נכסים בלתי סחירים:					
אגרות חוב אחרות	41,973	9,215	5,011	13,144	69,343
מניות והשקעות אחרות	-	-	-	98,671	98,671
	41,973	9,215	5,011	111,815	168,014
התחייבות נטו בגין מכשירים נגזרים	-	-	-	(1,977)	(1,977)
נכסים אחרים	129,624	-	59	-	129,683
סך-הכל נכסים בחו"ל	240,616	33,916	23,165	898,800	1,196,497
סך-הכל הנכסים					8,210,448

ג. מידע בדבר סיכון אשראי ליום 31 בדצמבר, 2007: (המשך)

פירוט החשיפה לענפי משק

להלן פירוט חשיפות האשראי לפי ענפי משק. לענין זה חשיפת אשראי כוללת נכסים בלתי סחירים, כגון: אגרות חוב, הלוואות וערבויות (שלא במסגרת פוליסות ביטוח).

הנתונים אינם מתייחסים להשקעה בנכסים בלתי סחירים של ממשלת ישראל ובנקים, וכן לא לחשיפת אשראי למבטחי משנה שהפירוט בגינם ניתן בנפרד.

ליום 31 בדצמבר, 2007:

מאוחד						ענפי משק
סיכון אשראי חוץ מאזני			סיכון אשראי מאזני (*)			
הפרשה לחובות	הפרשה השנה	סכום באלפי ש"ח מדווחים	סכום באלפי ש"ח מדווחים	%	%	
מסופקים						
אלפי ש"ח מדווחים						
-	-	-	-	0.4	6,877	השקעות בתעשייה ושונות
-	-	-	-	0.2	3,160	כיימיה, גומי ופלסטיק
-	-	-	-	0.9	15,154	ביומד
-	-	-	-	0.1	1,705	מתכת
-	-	-	-	2.1	33,320	מחשבים
-	-	-	-	13.3	216,002	חשמל ומים
-	-	-	-	19.1	309,567	נדל"ן ובנייה
-	-	-	-	5.6	91,416	מסחר
-	-	-	-	12.6	204,314	שירותים
-	-	-	-	1.1	18,093	מלונות ותיירות
-	-	-	-	0.7	12,025	ביטוח
-	-	-	-	7.6	123,039	השקעות והחזקות
-	-	-	-	13.9	226,133	שירותים
19,965	27,183	-	-	22.4	361,962	אנשים פרטים
19,965	27,183	-	-	100.0	1,622,767	

(*) מתייחס לאגרות חוב והלוואות בלבד.

ג. מידע בדבר סיכון אשראי ליום 31 בדצמבר, 2006: (המשך)

פירוט החשיפה לענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2006:

מאוחד		סיכון אשראי חוץ מאזני		סיכון אשראי מאזני (*)		ענפי משק
הפרשה	הפרשה לחובות	סכום באלפי	ש"ח מדווחים	סכום באלפי	ש"ח מדווחים	
הפרשה	מסופקים	% מסה"כ	% מסה"כ	השנה	אלפי ש"ח מדווחים	
-	-	-	-	0.3	2,908	השקעות בתעשייה ושוונות
-	-	-	-	0.7	8,128	כיימיה, גומי ופלסטיק
-	-	-	-	1.3	14,763	ביומד
-	-	-	-	0.2	1,896	מתכת
-	-	-	-	0.4	4,058	עץ ונייר
-	-	-	-	3.1	34,705	מחשבים
-	-	-	-	9.3	104,128	חשמל ומים
-	-	-	-	0.7	7,594	מוצרי בנייה
-	-	-	-	22.0	246,343	נדל"ן ובנייה
-	-	-	-	1.5	16,789	מסחר
-	-	-	-	18.0	201,412	שירותים
-	-	-	-	1.2	13,383	מלונות ותיירות
-	-	-	-	0.2	1,795	ביטוח
-	-	-	-	8.5	95,372	השקעות והחזקות
-	-	-	-	9.4	105,619	שירותים פיננסיים
60	6,860	-	-	23.2	261,737	אנשים פרטיים
60	6,860	-	-	100.0	1,120,630	

(*) מתייחס לאגרות חוב והלוואות בלבד.

להלן פירוט הסיכונים הפיננסיים להם חשופות חברות הקבוצה שאינן חברות ביטוח:

1. מנורה פיננסיים - מנורה פיננסיים חשופה באמצעות החברות המאוחדות שלה, לסיכוני שוק הנובעים מתנודתיות בשוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק כגון ריבית, שער חליפין, מדד המניות וכו'. בנוסף, חשופה מנורה פיננסיים באמצעות החברות המאוחדות שלה לסיכוני שוק ולשינויים בערכם של הנכסים אותם הן מנהלות ובגינם הן גובות דמי ניהול. הנכסים המנוהלים במסגרת פעילות החברות הבנות של מנורה פיננסיים (קופות גמל, קרנות נאמנות וניהול תיקים) חשופים לתנודתיות של גורמי סיכון השוק ובאים לידי ביטוי במחירי השוק של נכסים אלה. התנודתיות בערך הנכסים והמכשירים הפיננסיים המנוהלים משפיעה על גובה דמי הניהול שהחברות הבנות גובות וכתוצאה מכך על רווחיותן. מנורה חיתום משמשת כחתמית של הנפקות חדשות ומממשת התחייבויות חיתומיות, ולפיכך חשופה לשינויים במחירי הנכסים שרכשה במסגרת התחייבויותיה כאמור.
2. מנורה נדל"ן - למנורה נדל"ן השקעה בחברות מוחזקות הפועלות בתחום הנדל"ן המניב בחו"ל אשר חושפת אותה לסיכונים שלהלן:
 - א. סיכון שער חליפין - השקעת מנורה נדל"ן במניות החברות המוחזקות ובהלוואות הניתנות להן על ידה חשופה לשינויים בשער החליפין של האירו ושל הדולר מול השקל.
 - ב. סיכון ענפי - חשיפה לשינויים במחירי השכירות ובמצב שוק הנדל"ן בחו"ל.
3. החברה - לחברה השקעה בניירות ערך סחירים, החשופה לתנודות בשערי ניירות הערך בבורסה. במסגרת האסטרטגיה העסקית שלה, רוכשת החברה נכסים ריאליים כנגד הונה הפנוי, וכתוצאה מכך, נחשפת לסיכוני השוק בעיקר בצד ההתחייבויות שלה.

מאזן הצמדה ליום 31 בדצמבר, 2007 במיליוני ש"ח:

סה"כ	חברת ביטוח (*)	פריטים לא כספיים	צמוד יורו	צמוד דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים							
646	589	-	2	2	-	53	מזומנים ושווי מזומנים
13,457	13,413	-	-	21	4	19	ניירות ערך
1,311	1,311	-	-	-	-	-	הלוואות
1,267	1,267	-	-	-	-	-	פקדונות בבנקים
171	159	-	1	-	2	9	חייבים ויתרות חובה
66	-	-	22	44	-	-	השקעה בחברות כלולות
104	41	63	-	-	-	-	מקרקעין להשכרה
178	175	3	-	-	-	-	רכוש קבוע
1,090	818	272	-	-	-	-	רכוש אחר ומסים נדחים
2,089	2,089	-	-	-	-	-	נכסי ביטוח
20,379	19,862	338	25	67	6	81	סה"כ נכסים
התחייבויות							
115	-	-	-	-	-	115	אשראי לזמן קצר מבנקים
586	552	-	-	-	16	18	זכאים ויתרות זכות
681	617	-	-	-	14	50	כתבי התחייבות והלוואות מבנקים
563	-	-	-	-	563	-	לזמן ארוך
199	186	13	-	-	-	-	אגרות חוב
6	6	-	-	-	-	-	מסים נדחים
16,550	16,550	-	-	-	-	-	בשל סיום יחסי עובד-מעביד, נטו
							התחייבויות ביטוח
18,700	17,911	13	-	-	593	183	סה"כ התחייבויות
1,679	1,951	325	25	67	(587)	(102)	יתרה נטו ליום 31.12.07
1,490	1,191	306	40	-	(17)	(30)	יתרה נטו ליום 31.12.06

(*) מנורה ביטוח והחברות המאוחדות שלה.

עיקר החשיפה לסיכונים בסיס נובע מהתחייבויות צמודות מדד אשר נלקחו כדי לממן הגדלת ההון המשני בחברת הביטוח. החברה חשופה לעליית מדד המחירים לצרכן אשר עשויה לגרום לעלייה בהוצאות המימון שלה. כמו כן, החברה חשופה לירידת הריבית הריאלית אשר תגרום לגידול בשווי ההוגן של ההתחייבות (אגרת החוב). החשיפה בנכסים צמודי מט"ח מתייחסת להשקעת מנורה נדל"ן כאמור לעיל.
